

petrol-iş Kadın

47

MART 2014

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi

Afganistan'dan
misafirlerimiz vardı...

TGS'de
toplumsal
cinsiyet atağı

Yard. Doç. Dr. Özgün Akduran

**Kadınlar için
ücretsiz ulaşım**

İşçi, yoksul kadınların sesi:
SUAT DERVİŞ

Şiddet Yasası'na
adını veren kadın:

**Maria da
Penha**

**KESK Kadın Sekreteri
Canan Çalağan:**

**Kadın sekreterini
kadınlar seçmeli**

**KADINLAR
SENDİKALARA!**

4 KISA... KISA...

8 MART DOSYASI

6 SGBP Kadın Koordinasyonu Bu Yıl Kadınları Sendikalara Çağırıyor: İŞTE DE, DİRENİŞTE DE TEK YOL ÖRGÜTLENME

9 PETROL-İŞ ŞUBELERİNDE 8 MART

12 IndustriALL Sendikalarından 8 Mart Etkinlikleri
AYRIMCILIĞA KARŞI EŞİT HAKLAR İÇİN YÜRÜDÜLER

14 AFGANİSTANLI KADIN SENDİKACILAR PETROL-İŞ'TEYDİ

16 Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme: BELEDİYE OTOBÜSLERİ KADINLAR İÇİN ÜCRETSİZ OLABİLİR

20 İSiG Kadın Meclisi Çalıştayı Satiye Gür'ün anısına Çerkezköy'deydi: EVDE İŞTE ÇALIŞIYORUZ, SAĞLIĞIMIZDAN OLMAK İSTEMİYORUZ!

22 ITUC Genel Sekreteri Sharan Burrow 2013'ü değerlendirdi
EV HİZMETLERİ İLE İLGİLİ SÖZLEŞME ÖNEMLİ BİR GELİŞMEYDİ

25 Fas'ta sendikalı kadınlardan atak: ÇALIŞAN KADINLARI KORUYAN BİR İŞ KANUNU İSTİYORUZ

26 KESK Kadın Sekreteri Canan Çalağan: KADIN SEKRETERLERİNİ KADIN ÜYELER SEÇMELİ

29 Mahalleyi yönetmek için yola çıkmış kadınlar: MUHTARLIĞA KADIN ELİ DEĞMELİ ARTIK

32 Brezilya'da Kadına Yönelik Şiddet Yasası'na adını veren kadın: MARIA DA PENHA

34 SENDİKAL BİLİNÇ
FARKLILIKLARI DİKKATE ALAN BİR EŞİTLİK ANLAYIŞINA DOĞRU

37 Lea Grundig ya da RESİM SANATIYLA FAŞİZME KARŞI MÜCADELE

38 TGS toplumsal cinsiyet açısından önemli değişikliklere imza attı: KADINLAR SENDİKAL POLİTİKALARA DAMGASINI VURDU

42 TARİHTEN KADIN SESLERİ
BİR SİYASETÇİ, BİR YAZAR, BİR EĞİTMEN: EMİNE SEMİYE HANIM

44 İşçi, yoksul kadınların sesi SUAT DERVİŞ

46 KARACABEY'DE BİR KADIN ODASI

48 HAKLARIMIZ
Gebe ve emziren kadınların çalışma şartları YÖNETMELİK VAR DA DENETİM YOK

50 8 Mart'ta bir kadın oyunu: KADINSAN YA DA KADINİNSAN

52 SAĞLIK
TÜRKİYE'DE KADINLAR DEPRESYONDA

54 EVET, MUTFAKTA BİRİLERİ VAR!
PEYNİRLİ TARİFLER...

55 OKUMA ODASI
● Akdeniz'de Kadın İstihdamının Seyri
● Aşkın Kalplerimizdeki Mutat Yolculuğu
● Sınır Bilgisi

MERHABA

8 Mart'ı geride bıraktık. Yeni bir baharda karşınızdayız. Önümüz belediye seçimleri, tapeler, yolsuzluklar, rüşvetler, protestolar, gencecik insanların ölümü, memleket, toz duman, kadınlar açısından da, sendikal hareket açısından da, siyaset açısından da gündem çok yoğun ve karışık...

Dergicilik açısından da zor günler, bir meseleyi ele alıp enine boyuna inceleyelim derken, bir bakıyorsunuz, ondan daha ağır sorunlar ve gündemler yığılmış önünüzde.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da 8 Mart'ı SGBP Kadın Koordinasyonu olarak ortak etkinliklerle kutladık. İlk durağımız Ege Standard Profil işyeri oldu. Koordinasyon olarak her yıl bir direniş yerine ziyarette bulunuyoruz, bazen etkinlik startını buralardan veriyoruz. Bu yıl, etkinliklerimize Petrol-İş Sendikası'nda örgütlendikleri için işten çıkarılan Ege Standard Profil işyerinde start verdik. Direnişin başından itibaren işveren temsilcisinin sistemli mobbing ve cinsel tacizine uğrayan kadın arkadaşlarımızla birlikteydik.

Daha sonra İstanbul Beşiktaş'ta bir basın açıklaması, sonra tekne gezisi yaptık. Kadıköy'deki büyük kadın mitingine de Petrol-İş Kadın Dergisi olarak katıldık. Konunun ayrıntılarını gündem sayfalarımızda bulabilirsiniz.

8 Mart'ta şubelerde de bazı kutlamalar, etkinlikler oldu. Haberi bizimle paylaşmak isteyen şubelerin etkinliklerine de yer verdik.

8 Mart kadınlara ait bir birlik, mücadele ve dayanışma günüdür. Yalnız bizde değil, tüm ülkelerde, tüm sendikalarda bugün, böyle kutlanır. Dünya sendikaları 8 Mart'ta neler yapmışlar, IndustriALL'in web sayfalarından Gün Bulut hocamız bizim için çevirdi.

Bir başka konuk yazarımız ise Arel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü öğretim üyelerinden Yard. Doç. Dr. Feryal Saygılıgil. *Petrol-İş Kadın*'ın dikkatli okurları onu tanırlar. Bu sayımızda da *İşçi, yoksul kadınların sesi: Suat Derviş*, isimli, Suat Derviş'le ilgili araştırmasını bizimle paylaştılar. Çok teşekkür ediyoruz.

Bütçe denkleğinin devletlerin en önemli görevlerinden biri, bütçe açığı vermenin ise hayırsızlık olarak kabul edildiği günler çok geride kaldı, 'borç yığdın kamçısıdır' zamanlarından, 'devlet kara parayı nasıl aklayacak, o da haklı' günlerine kadar geldik. Bütçenin eskisi kadar hükmü yok belki, fakat birileri maaşımızın yarısına kaynağında vergi diye el koyuyor, memurlar, işçiler 'geçinemiyoruz, üç beş kuruş da bize zam' dediklerinde, "bütçe, devletin imkânları vs." diye karşı çıkılıyor. Bütçeden en az nasiplenene ise yine kadınlar... İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Yard. Doç. Dr. Özgün Akduran ile kadınlar ve bütçeyi görüştük.

KESK Kadın Sekreteri Canan Çalağan'la çok önceleri söyleşi için sözleşmiştik ama olmadı, araya mapushane girdi, onunla kadın istihdamı paketini, KESK'teki kadın çalışmalarını, ileride neler yapacaklarını, sendikalarda kadın yapılarının nasıl olması gerektiğini konuştuk.

Brezilya'da kocasının silahlı saldırısıyla 38 yaşında tekerlekli sandalyeye mahkum olan Maria da Penha'nın mücadelesi, Kadına Yönelik Şiddet Yasası'nın esin ve isim kaynağı oldu. Hikâyesini sayfalarımızda bulabilirsiniz...

Her zaman kötü şeyler olmuyor elbette. Bu arada TGS Kadın Komisyonu kuruldu, TGS Genel Kurulu'na kadın gazeteciler damgasını vurdu. Tüzükte kadın-erkek eşitliği, LGBT hakları konusunda ciddi değişiklikler yapan arkadaşlarımız, yönetimlere de ağırlıklarını koydular... Baştan beri bu sürece büyük emeği geçen iki gazeteci kadın arkadaşımızla konuştuk... Darısı diğer sendikaların başına...

8 Mart'ta Dünya'nın öbür ucundan, Afganistan'dan kadın sendikacılar bizimle birlikteydiler. Onlar sordu biz cevapladık, biz sorduk onlar anlattılar. Çok yararlı bir görüşme oldu. Önümüzdeki dönem ortak çalışmalara da imza atabileceğiz.

Hocalarımız ilgili oldukları konularda her zamanki gibi yolumuzu aydınlatmaya devam ediyorlar...

Kültür sanat sayfalarımızda kadın ressamı yazan Cemile Bulut kardeşimize de teşekkürü borç biliyoruz...

Bu arada bir de kadın oyunu seyrettik, güçlendirici bir oyundu, oyuncular yabancımız değil esasında, onlarla yaptığımız söyleşiyi ve izlenimimizi, kültür sanat sayfalarında bulabilirsiniz...

Yeni bir dergide yepyeni ve güzel günlerde buluşmak umuduyla...

petrol-ış kadın

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Mustafa Öztaşkın
Genel Başkan

Ali Ufuk Yaşar
Genel Sekreter

İbrahim Doğangül
Genel Mali Sekreter

Nimetullah Sözen
Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri

Ahmet Kabaca
Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına sahibi:
Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışleri Müdürü
Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Necla Akgökçe

Editörler
Necla Akgökçe, Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama
Selgin Zırhlı Kaplan

İdare Yeri:
Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad.
No: 23 Altunizade 81180 Üsküdar/
İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:
Gün Matbaacılık Reklam Film
Basım Yayın Tic. Ltd. Şti. Beşyol
Mah. Akasya Sok. No: 23/A
Küçükçekmece, İstanbul

Web Adresi:
www.petrol-is.org.tr/kadindergisi

e-posta: kadin@petrol-is.org.tr

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Mart 2014'te basılmıştır.

ETUC toplumsal cinsiyet eşitliği talep etti

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) 8 Mart dolayısıyla yaptığı açıklamada Avrupa'da günümüzde yaşanan toplumsal cinsiyet eşitsizliğini aşmak için net ve somut planların yapılması ve adımların atılması gerektiğine vurgu yaptı.

ETUC, ayrıca Mayıs 2014'te gerçekleşecek Avrupa Parlamentosu seçimlerinde seslerini duyurmak için kadınları oy kullanmaya davet etti.

Avrupa'da kadınların nüfusun yarısını oluşturmakla beraber siyasi ve ekonomik alanda yeteri kadar temsil edilmediklerine vurgu yapan ETUC yetkilileri "Kadınlar iş yaşamında ayrımcılığa maruz kalırken, güvencesiz çalışma kadınlar arasında daha yaygın. Kadın ve erkek arasında ücret dengesizliği hâlâ devam ediyor. Kadınlar, erkeklerden daha az ücret alıyorlar, karar alma mekanizmalarında da eşit ve adil şekilde temsil edilmiyorlar." diyor.

Kadına yönelik ayrımcılıkların hâlâ devam etmesini kabul edilemez olarak tanımlayan ETUC "Bu durumun AB projesi ile çeliştiğini" belirterek, kendilerinin adım atmak için çaba harcayan Avrupa Parlamentosu'ndaki inisiyatifleri desteklediklerini, ama AB'nin diğer kurumlarının da kadına yönelik ayrımcılık konusunda yeteri kadar çaba sarf etmesi gerektiğine de vurgu yaptı. ■

Sendikalı kadınların bir dergisi daha var: Ses'li Kadınlar

Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası'nın (SES) artık bir kadın dergisi var: İsmi *Ses'li Kadınlar*. İlk sayısı Mart 2012'de yayımlanan derginin belli bir periyodu yok, ama arkadaşlarımız her yıl bir dergi çıkarmaya özen gösteriyorlar. Her sayıda bir dosya konusu bulunuyor. İlk sayının dosya konusu örneğin MOB-BİNG, yine ilk sayıda KESK'in tutuklanan kadın sekreterleri ana konulardan birini oluşturuyor. Derginin ikinci sayısı Mayıs 2013 tarihinde çıkmış, çünkü tutuklanan ve uzun süre cezaevinde yatan kadın sekreterlerden biri de SES'in Kadın Sekreteri Bedriye Yorgun. Şu anda o da özgür artık.

Ses'li Kadınlar'ın ikinci sayısının gündemi Kadın ve Anayasa. Kadınların, nasıl bir Anayasa istediklerini soruşturmuş, arkadaşlarımız. Çocuk Gelinler, üzerinde durdukları bir başka önemli sorun. İkinci sayının dosya konusu bu kez örgütlendikleri

sektördeki kadın emeğine yönelik. Sağlıkta Kadın Emeği Dosyası'nda yer alan ve bu alandaki kadın emeğinin dönüşümünü anlatan kadın akademisyenler tarafından yazılan kıymetli makelelerin yanı sıra, SES'li kadınların sağlık politikaları grubunun raporu son derece ufuk açıcı nitelikte.

Söyleşiler yine derginin olmazsa olmazı, kültür sanat, sağlık haberleri de dergiyi klasik sendika dergilerinin ötesine taşıyan bölümler. Biz yayına hazırlanırken SES'li kadınlar da yeni bir dergi yapma telaşı içindeydiler. SES'li kadınları keyifle ve özenle okuduk. *Petrol-İş Kadın Dergisi* olarak arkadaşlarımıza hoş geldiniz diyoruz.

Bir lafımız da SES yöneticilerine, lütfen derginin periyodik hale gelmesi için biraz daha çaba harcayın. *Ses'li Kadınlar*'ı biraz daha sık okumak istiyoruz. ■

Kadın istihdamı kırırdarken kadın işsizliği tavan yaptı

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Enstitüsü (DİSK-AR), çalışma hayatında kadınların konumunu ortaya koyan Kadın İstihdamı ve Güvencesizlik Raporu'nu yayınladı. TÜİK tarafından açıklanan Hanehalkı İşgücü Anketi Kasım 2013 dönem sonuçları üzerinden yapılan hesaplamalarda çarpıcı sonuçlar ortaya çıktı.

Rapora göre kadınların işgücüne katılım oranı Kasım 2013 döneminde yüzde 30.4 düzeyinde seyrediyor. Geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre kadınlar için yüzde 0.2 puanlık bir artış olmuş.

Rapora göre son bir yılda işgücüne katılan kadınların sadece yüzde 45'ine çalışma imkânı sunuldu. Yüzde 55'i ise işsizlik

gerçeği ile yüzleşti.

Kadın işsizliği genelde yüzde 12.7 iken, kentlerde bu oran yüzde 17.4'e, tarım dışı kesimlerde yüzde 18.5 düzeyine ulaşıyor.

Geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre işgücüne katılan kadın sayısı 173 bin kişi ile sınırlı bir düzeyde artarken, istihdam edi-

lenlerin sayısındaki artış sadece 78 bin dir. Aynı dönemde işsiz kadın sayısındaki artış ise 95 bin civarındadır. İşsiz kadın sayısındaki artış, işgücüne katılan kadınların sayısından daha fazladır. Geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre toplam işsiz sayısındaki artış bin olurken, ilave işsizlerin yüzde 55'i kadınlardır. ■

Bakım emeği noksanlığı kadına iş bıraktırıyor

Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KADUM) Müdürü Prof. Dr. Gülseren Ağrıdağ, düşük ücret ve sosyal güvencesizlik nedeniyle son 1 yılda 237 bin çalışan kadının işini bırakarak ev kadını olduğunu söyledi. Prof. Dr. Ağrıdağ'a göre çocuk ve yaşlı bakımındaki yetersizlikler de, kadının işini bırakması için en büyük etken.

Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından **Kadın, Emek ve Özgürlük** konulu konferans düzenlendi. KADUM Müdürü Prof. Dr. Gülseren Ağrıdağ ve ÇÜ İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli'nin konuşmacı olarak katıldığı konferansta, "Cinsiyet

ayrımcılığı, cinsiyetçi işbölümü, kadın emeği" konuları ele alındı.

Prof. Dr. Gülseren Ağrıdağ konuşmasında istatistik bilgilere yer verdi. Türkiye'de 18 yaşından önce evlenme oranının, şehirde yüzde 14, kırsalda yüzde 28 olduğunda dikkat çekti. Evlenme oranlarının ekonomik özgürlüklere göre değişkenlik gösterdiğine dikkat çeken Prof. Dr. Ağrıdağ'a göre ekonomik alım gücü düşük olan toplumlarda, erken yaşta evlilikler daha fazla görülüyor. Prof. Dr. Ağrıdağ son bir yılda 237 bin kadının işgücü piyasasından çıkarak, ev kadını olduğunu söyleyerek, "Bunun nedeni ise, çocuk ve yaşlı bakım hizmetlerinin yetersizliği, düşük ücret ve sosyal güvencesiz çalıştırılmak." dedi. ■

İngiltere'de çalışan ebeveyn vergi indirimi

İngiliz hükümeti, bu yıl sonundan itibaren her ikisi de çalışan çiftlere çocuk başına 2 bin sterlin vergi indirimi yapacak.

Hem Liberal Demokrat Parti, hem de Muhafazakar Parti'nin tam destek verdiği yeni vergi indirimi kapsamında her ikisi de çalışan ancak yılda kişi başına 150 bin sterlinden daha az kazanan çiftler, 12 yaşın altındaki her çocuk için 2 bin sterlin tasarruf edecek.

Yeni düzenleme indirimden yararlanabilecek çocuk sayısına herhangi bir sınırlama getirmediği için 5 çocuğu olan bir aile 10 bin sterlinlik vergi indirimine hak kazanabilecek.

Uzmanlar hükümetin bu hamlesinin uzun süredir beklendiğini çünkü İngiltere genelinde çocuk bakım masraflarının özellikle de kreş ve bakıcı ücretlerinin giderek artmasından annelerin iş hayatından ayrılarak ev kadını olmaya ittiğini söyledi. ■

SGBP Kadın Koordinasyonu bu yıl kadınları sendikalara çağırdı: İŞTE DE, DİRENİŞTE DE TEK YOL ÖRGÜTLENME

Petrol-İş Kadın Dergisi olarak, üç yıldır 8 Mart Dünya Kadınlar Günü etkinliklerini Sendikal Güç Birliği Platformu Kadın Koordinasyonu çatısı altında, platform üyesi sendikaların kadınları ile birlikte yapıyoruz. Etkinliklerimize bu yıl Standard Profil Ege de start verdik, daha sonra Beşiktaş'ta basın açıklaması ve tekne gezisi yaptık... Kadıköy'de 9 Mart Pazar günü gerçekleştirilen büyük kadın mitingine ise Petrol-İş Kadın Dergisi pankartı arkasında katıldık.

Necla Akgökçe • Selgin Zırlı Kaplan

Bu yıl ana konumuz örgütlenme idi ve işyerlerinde kadın oldukları için karşılaştıkları sorunlardan hareketle, **e-devlet**'le üye olma konusunu da gündeme getirerek kadınları sendikalara davet ettik. Bunun için Petrol-İş Kadın Servisi tarafından hazırlanan ortak afişin sloganı: "Tacize şiddete mobbing karşı, eşdeğerde işe eşit ücret için, kadın erkek sayısına bakılmaksızın her işyerinde kreş için, Esnek değil güvenceli iş için Kadınlar Sendikalara" idi. Afişte üye olmak parmağınızın ucunda diyerek, sendikalara üye olmanın en kestirme yolunu da anlattık tüm kadınlara...

Afişlerimiz belediye otobüslerinde

Koordinasyondan arkadaşlarımızın gayretiyle afişlerimizden 300'ü 8 Mart haftası boyunca İstanbul'da çeşitli belediye otobüslerinde doluşturulmak üzere verildi. Afişler bazı otobüslerin arkasında hâlâ doluyor.

SGBPKK'sı olarak her yıl 8 Mart etkinliklerine startı, kadınların yer aldığı direnişte bulunan işyerlerinde veriyoruz. Bu yıl yerimiz Petrol-

5 Mart 2014 Manisa Standard Profil'de cinsel taciz protestosu
(Fotoğraf: Berfin Bali)

İş Sendikası'na üye oldukları için işten çıkarılan, 300 günü aşkın bir süredir direnişte olan ve bu esnada tacize uğrayan Ege Standard Profil kadın işçilerinin yanındı.

Salı gecesi saat 22.30'da Petrol-İş Genel Merkezi'nden kalkan otobüsle yola çıkan ve Çarşamba sa-

bahı Manisa'ya varan SGBP Kadın Koordinasyonu'na bağlı sendikalarından, İSİG Meclisi'nden, DİSK Kadın Komisyonu'ndan destekçi kadınlar, saat 11.00'de Standard Profil işyerinin önünde coşkulu bir kalabalık tarafından karşılandı. Yoğun yağış bile katılımı etkilememişti. İstanbul'dan hareket eden

Sendikal Güç Birliği Platformu Kadın Koordinasyonu'nun katılımından sonra Tekgıda-İş İzmir 3 No'lu ve 7 No'lu şubelerden ve Petrol-İş Aliğa Şubesi'nden kadınlar da gruba katıldı.

Standard Profil işyerinin önünde direnişçileri ve destekçilerini kameralara çeken ve ellerindeki defterlere notlar yazan işveren vekillerine dönerek "Standard işçisi yalnız değildir!" "Evde, işte, sokakta, tacize son!", "Kadınız, sendikalıyız, tacize isyandayız!", "Tacize karşı, kadınlar sendikalara!", "Standard elini bedenimden çek!" sloganları ve alkışlar eşliğinde sendika karşıtı tutumları ve kadın işçilere uygulanan cinsel taciz ve mobbing

protesto edildi. Hakkında cinsel taciz davası da açılan işyeri müdürü Sebahattin Karabulut'a yönelik "Tacizci Sebahattin, Standard'tan defol!" sloganları atıldı.

Daha sonra, Standard Profil işyerinin etrafında kortej halinde yürüyüşe geçen kitlenin, elleriyle işyerini göstererek "Dikkat! Bu işyerinde taciz var!" diyerek bağır-maları dikkat çekiciydi.

Standard Profil'de tacizi protesto

Tekrar işyerinin önünde toplandıktan sonra açıklamalara geçildi. İlk olarak Sendikal Güç Birliği Platformu Kadın Koordinasyonu adına söz alan Sevgim Denizaltı, cinsel tacizin Anayasa ve yasalarla güvence altına alınan "kadının insan hakları"na yönelik ciddi bir saldırı olduğunu; bu saldırının kadınların beden bütünlüğünü hedef aldığını belirterek "Sendikal Güç Birliği Platformu Kadın Koordinasyonu olarak konunun takipçisi olacağız, bütün sorumlular cezalandırıl-caya kadar Standard Profil işçisi kadınlarla dayanışma içerisinde olacağız" dedi.

"Emeğimiz, bedenimiz, kimliğimiz bizindir!" sloganlarının ardından Standard Profil'de direnen kadınlar adına konuşan Ayşen Tufan, yaklaşık 300 gündür sendikalaşma mücadelesi verdiklerini, çocuklarının gelecekları için, huzur içinde, eşit bir şekilde çalışabilmek için, işsiz kalma korkusu yaşamamak için Petrol-İş'e üye olduklarını belirttikten sonra, işverenin baskıcı tutumlarına değindi. Sendikadan istifa etmeleri için işverenin çirkin söylentiler yayma tehditiyle karşılaştıklarını, direniş boyunca işveren vekilinin cinsel tacizlerine ve mobbingine maruz kaldıklarını belirten Tufan, "Standard Profil işyerinin kapısından sendikalı olarak halaylarla gireceğiz" dedi.

Daha sonra söz alan Tekgıda-İş Sendikası İzmir 7 No'lu Şube Eğitim Sekreteri Tülin Kara, Standard

Profil işçisi kadınları selamlayarak 8 Mart'larını kutladı.

DİSK'e bağlı Dev Sağlık-İş Sendikası'nın örgütlenme uzmanı Zarife Akbulut, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nden Serpil Ünal da direnişçi kadınları selamlayarak dayanışma duygularını dile getirdiler.

Petrol-İş Aliğa Şubesi'nden kadınlar adına konuşan Ebru Er, Aliğa'lı kadınların selamını ilettikten sonra kadın dayanışmasına vurgu yaptı. Daha sonra Aliğa Şubesi Ayaktakımı Tiyatro Tophuluğu kısa bir oyun sergiledi.

Eylem sonrasında tekrar otobüsümüze binip sekiz saatlik bir yolculuktan sonra İstanbul'a vardık.

Güvencesizliği, yolsuzlukları kınadık

İstanbul'daki ikinci etkinliğimizi 7 Mart Cuma günü Beşiktaş iskelesinde yaptık...

Petrol-İş Sendikası Gebze Şubesi'nde örgütlü Betasan işçisi kadınlarla, İstanbul 1 No'lu Şube'de örgütlü Gripin İlaç ve Bayer İlaç fabrikasından kadın arkadaşlarımız ve Genel Merkez kadın çalışanlarının katıldığı etkinlik, saat 11.00'da başladı.

Sendikal Güç Birliği Platformu Kadın Koordinasyonu'nun temsil

7 Mart 2014 Beşiktaş İskelesi'nde basın açıklaması
(Fotoğraf: Berfin Bali)

ettiği sendikalara üye kadınlarla birlikte 8 Mart'ta yazdığımız ortak basın açıklamasını Neslihan Taşoluk Nakaş okudu.

Nakaş, kadınların erkek egemen toplumda her gün, her yerde ayrımcılıkla, baskıyla karşılaştığını belirttikten sonra şöyle devam etti: "İşyerlerinde cinsel tacize, şiddete uğruyor, mobbinge maruz kalıyoruz. Hükümetin esnek, güvencesiz çalışma ve taşeronlaştırma politikalarından en fazla biz etkilenirken, kriz dönemlerinde ilk işten çıkarılanlar gene bizler oluyoruz."

Afganistan Ulusal Sendikası
Kadın Komitesi Başkanı
Habiba Fakhri

AKP iktidarının kadın emekçilere yönelik saldırılarına da vurgu yapan Nakaş, Kadın İstihdamı Yasa Tasarısı ile kadınlara düşük ücretli, yarı zamanlı esnek ve güvencesiz işlerin dayatılmak istendiğini belirterek: "Biz SGBP-KK olarak; kadınların güvencesiz, kısmi zamanlı, çağrıya bağlı işlerde çalışmalarını istemiyoruz. Düzenli, güvenceli, sendikali iş, insana yaraşır bir ücret ve emeklilik hakkı istiyoruz." dedi.

Daha sonra yolsuzluk ve rüşvet id-

dialarına dikkat çeken Nakaş "Yolsuzluk operasyonlarında dudak uçuklatan, bizim telaffuz edemeyeceğimiz rakamlar dolaşıyor. Bu paralar hepimizin, tüm bu yolsuzlukları bizden toplanan vergilerle yapıyorlar. Hükümet rüşvet alarak yakınlarının, yandaşlarının cepelerini doldurmak yerine kadın cinayetlerini durdurmak için önlem alsın, çocuk yaşta evlendirilen kız çocuklarını korusun, kadınların üzerinde bulunan yaşlı ve hasta bakımı hizmetlerini alsın. Bizler vergilerimizle onların cebini doldurmak istemiyoruz artık." dedi.

DİSK'in konuğu olarak Türkiye'ye gelen ve kadın emekçilerle ilgili yapılan çalışmalardan dolayı sendikamıza da uğrayan Afganistan Ulusal Sendikası'na mensup üç kadın arkadaşımız basın açıklamasında da bizlerle birlikteydi. SGBP Kadın Koordinasyonu'nun basın açıklamasından sonra Afganistan Ulusal Sendikası Kadın Komitesi Başkanı Habibe Fakhri de farklı ülkelerde yaşayan kadınlar olmamıza rağmen kadın ve sendikali kadın olmaktan kaynaklı sorunla-

rımızın ortak olduğuna vurgu yaptıktan sonra bunun ortak mücadele zeminini güçlendirdiğini belirterek "Biz de 'mücadelemiz ortak, birlikteyiz' demek için bugün sizinle yiz. Birlikte mücadele edeceğiz ve kazanacağız." dedi.

Açıklamanın ardından tekneyle denize açıldık, yol boyunca sohbet ederek birbirimizi tanıdık, dans ederek eğlendik, resimler çektik, değişik bir 8 Mart kutlaması oldu.

İstanbul'da tüm kadın örgütlerinden, meslek odalarından, sendikalarından, siyasi partilerden kadınların katıldığı Kadıköy Mitingi'ne Petrol-İş Kadın Dergisi pankartı arkasında yer alarak katıldık. Yağmura, soğuğa aldırmadık... Saat 12.00'da buluştuk, önce çok az kadınla yürüyeceğiz kaygımız vardı, ama hiç de öyle olmadı. Kervan yolda düzülür misali, biz de yolda toplarlandık, sayımız çok değildi ama farklı sloganlar atan eğlenceli bir topluluk oluşturduk... Yol boyunca "Güvenceli iş, şiddetsiz bir yaşam istiyoruz", "Eşdeğerde işe eşit ücret", "Kadınlar sendika yönetimine" sloganları eşliğinde, halay da çektik, türkü de söyledik. Değişik bir miting deneyimi oldu. Gelecek yıl 8 Mart mitingine daha kitlesel katılım sağlamak için yapmamız gerekenleri de konuştuk...

Kısacası Petrol-İş'li kadınlar olarak bu yıl da 8 Mart'ta hem direnişteydik, hem alanlardaydık, ama eğlenceyi de, kutlamayı da ihmal etmedik... ■

9 Mart 2014 Petrol-İş Kadın, 'Kadınlar Sendikalarına' pankartıyla Kadıköy Mitingi'nde...
(Fotoğraf: Berfin Bali)

Adana Şubesi

Adana Şubesi'nde 8 Mart

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü şubemize bağlı işyerlerinde şube başkanımız, şube yöneticilerimiz ve işyerleri temsilcilerimizin katılımıyla kutlandı. ■

Adıyaman Şubesi

Adıyaman'da 8 Mart kutlaması..

Adıyaman Şubesi, Dünya Kadınlar Günü'nü, şube başkan yardımcıları ve temsilcilerin de katıldığı bir toplantıda kadın üyelerle birlikte kutladı. ■

Aliağa Şubesi

Aliağa'da 8 Mart Coşkuyla Kutlandı

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü 7 Mart 2014 Cuma günü örgütlü olduğumuz Petkim ve Tüpraş işyerlerimizde kadın üyeleri ziyaretle başladı. Şube yöneticileri, işyeri temsilcileri ile birlikte kadın üyeleri ziyaret ederek günün anlamını taşıyan karanfil ve hediyelerini takdim ettiler.

8 Mart 2014 Cumartesi günü Aliağa Emek ve Demokrasi Platformu Bileşenleri, günün anlam ve önemine dair söylemlerin bulunduğu bildiriler dağıtıldıktan sonra, Aliağa Alp Oğuz Anadolu Lisesi önünde toplanarak Demokrasi Meydanı'na yürüyüş düzenledi. Platform bileşenleri olarak yapılan basın açıklamasının ardından, davul zurnalarla halaylar çekildi. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü, anlamına yakışır bir şekilde Petrol-İş Konferans Salonu'nda düzenlenen müzik, şiir dinletisiyle son buldu. ■

Ankara Şubesi

Ankara şubemizin örgütlü olduğu işyerlerinde 8 Mart kutlamaları

TPAO işyerinde 8 Mart kutlaması, genel müdür, şube yöneticilerimiz ve işyeri temsilcilerimizin katılımıyla gerçekleşti.

MKE Barutsan Roket ve Patlayıcı Fabrikası işyerimizde fabrika müdürü ve kurumun kadın yöneticilerinin yanı sıra şube yönetici ve temsilcileri, Mehmetçik Vakfı işyerinde şube yöneticilerimiz ve işyeri temsilcimiz; BOTAŞ Genel Müdürü, kurumun kadın yöneticileri ve şube yöneticileriyle temsilciler katıldılar.

BOTAŞ Doğalgaz İşletmeleri Bölge Müdürlüğü (Yapracık) işyerimizde 8 Mart, Bölge Müdürü, şube yönetici ve temsilcilerimiz ile Merkez Disiplin Kurulu üyemizin katılımıyla kutlandı. ■

Eti Maden

Batman

Faurecia

Plastiform

Düzce

Bandırma Şubesi

Bandırma Eti Maden işyerlerinde çalışan kadın üyelerimizin 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar günü sebebiyle işyerlerini ziyaret eden Bandırma şube başkanımız İsmail Kayan ve yönetim kurulu kadın üyelere karanfil vererek sohbet ettiler. ■

Batman Şubesi

Batman Şubemizde 8 Mart

8 Mart Dünya Kadınlar Günü etkinliği Batman şubemizde TPAO Bölge Müdürlüğü Kristal Park'ta gerçekleştirildi. Katılımın yoğun olduğu etkinliğe şube başkan yardımcımız Sertip Özdemir, şube başkan yardımcımız (mali) Şehmus Kaygusuz, yönetim kurulu üyelerimiz Emin Kapuci ve Kemal Boral ile BDP Batman milletvekili Ayla Akat Ata, BDP Batman Belediye eşbaşkan adayı Gülistan Akel katıldı.

Batman şube başkan yardımcılarımız ve yönetim kurulu üyelerimiz, etkinliğe katılan üyelerimize karanfil dağıttı. ■

Bursa Şubesi

Bursa Şubemizde 8 Mart Kutlamaları

8 Mart Dünya Kadınlar Günü, Bursa şubemizin örgütlü olduğu Plastiform ve Faurecia işyerlerinde kadın üyelerimizin katılımlarıyla ayrı ayrı kutlandı. Şube başkanımız Erhan Yakışan ve şube başkan yardımcılarımız M. Sedat Özturan ve Ersin Birgül, başkan yardımcısı (mali) üyelerimize hediye edilmek üzere fular dağıtarak Dünya Kadınlar günlerini kutladılar. ■

Düzce Şubesi

Düzce Şubemizde 8 Mart

Düzce Şubesi'nde 8 Mart, Standard Profil işçisi kadın üyelerle birlikte kutlandı. ■

Kırıkkale

Kırıkkale Şubesi

Kırıkkale Şubemizde 8 Mart

Kırıkkale şubemizin 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlaması, 70-80 üyemiz ve üyemiz olmayan çalışanların katılımı ile Tüpraş Sosyal Tesisleri'nde gerçekleştirildi.

Dünya kadınları, günün önemi ve kadın emekçilerin yaşadığı sıkıntı ve sorunların anlatıldığı kutlamada kadının toplumdaki yeri ve önemi, ülkemizdeki kadınların en önemli sorunu kadın cinayetleri ve işyerinde uygulanan her türlü taciz baskılardan bahsedildi.

Kutlama programına şube yöneticilerimiz, Tüpraş işyeri temsilcilerimiz ve rafineri yöneticileri katıldı. ■

Kocaeli

Kocaeli Şubesi

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü Kutlaması

Kocaeli Şubemiz 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü Tüpraş'ta çalışan kadın üyeleri ile birlikte kutladı.

Tüpraş Genel Müdürlüğü AR-GE bölümünde çalışan bir grup üyemizle yapılan kutlamaya şube yönetim kurulu üyelerimiz ve işyeri temsilcilerimiz katıldılar. Şube başkanı Salih Akduman günün anısına bir konuşma yaptı ve kadın üyelerimizin 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutladı. Ayrıca günün önemine uygun hediyeler verildi. ■

Mersin

Mersin Şubesi

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü Etkinliği

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü şubemizde yapılan çeşitli etkinliklerle kutlandı. Kadın doktorlar tarafından üyelerimizin eşlerine yönelik bilgilendirme konferansı düzenlediler, daha sonra üyelerimizden oluşan ayrı gruplar halinde müzik ve şiir dinletisi ve illüzyon gösterisi eşliğinde üyelerimiz eşleri ve çocuklarıyla keyifli vakit geçirdiler. Bu etkinlikte bizi yalnız bırakmayan tüm üyelerimiz eşleri ve çocuklarına sendikamız adına teşekkür ederiz. ■

Botaş

Zentiva

Trakya Şubesi

Trakya Şubemizde 8 Mart

8 Mart Dünya Kadınlar Günü Trakya Şubemizde Örgütlü olduğumuz TPAO, Zentiva, ve Botaş (Kırklareli) işyerlerinde Trakya Şube Yönetimimizin üyelerimizi ziyareti ile kutlandı.

Trakya Şube Başkan yardımcılarımız Hasan Oğuz Keser, Ercan Yavuz (mali) ve yöneticilerimiz kadın üyelerimize karanfil dağıttılar. ■

TPAO

İndustriALL Sendikalarından 8 Mart Etkinlikleri:

Ayrımcılığa karşı eşit haklar için yürüdüler

Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla, İndustriALL üyesi sendikalar çeşitli etkinlikler örgütledi. Etkinliklerde ücret eşitliği, eşit haklar, çalışma yaşamında kadınların uğradığı ayrımcılık, işyerinde şiddet, cinsel taciz, çalışan kadının annelik hakları gibi sorunlar ve bu konularda sendikaların yaptığı çalışmalar, kampanyalar ya da yapılması gerekenler, dile getirildi. Yani dünyanın her yerinde sendikalar 8 Mart'ı bir mücadele günü olarak ele aldılar.

Bangladeş

Bangladeş Konfeksiyon İşçileri Federasyonu'ndan kadınlar,

Bangladeş'te bütün hazır giyim fabrikalarında yeni asgari ücretin uygulanması talebiyle, başkent Dacca'daki Ulusal Basın Kulübü'nün önünde insan zinciri oluşturdular.

Bu eylemi *Ulusal Hazırgiyim İşçileri Federasyonu'ndan* (NGWF) kadınların yürüyüş ve mitingi izledi. Mitingde hazır giyim sektöründe ücret eşitliği, hak eşitliği, terfide eşitlik talep ediliyor, çalışma yaşamında her tür ayrımcılığa karşı çıkılıyordu. Özellikle, özel sektördeki analık/doğum izninin kamu sektöründe olduğu gibi dört aydan altı aya çıkarılması talep ediliyordu. ■

Kamboçya

Kamboçya'da yüzde 80'i kadınlardan oluşan

hazırgiyim işçilerinin insana yakışır ücret talebini desteklemek üzere yapılacak olan halk forumu hükümet tarafından şiddet kullanma tehdidiyle engellendi. Forumun yapılacağı alan güvenlik güçlerinin gövde gösterisine sahne oldu. Buna rağmen, 500'ü aşkın sendika aktivisti yasağa cesaretle karşı koydu. ■

Almanya

Almanya'da 2.4 milyon işçiyi temsil eden

İndustriALL üyesi IG Metall, Kadınlar Günü vesilesiyle, "En iyisini istiyorsanız,

kadınlar olmadan olmaz” adı altında bir kampanya başlattı. Geçen yıl düzenlediği 500.000 işçiyi kapsayan anketten sonra, IG Metall, yeni kampanya çerçevesinde; fırsat eşitliği, ücrette eşitlik, iş yaşamı ile aile yaşamının uyumlaştırılması ve kadınlara çalışma yaşamında ilerleme olanakları sağlanması, gibi konular üzerinde duruyor. ■

Endonezya

IndustriALL üyesi 11 sendikadan kadın işçiler Endonezya'nın başkenti Cakarta'nın merkezinde miting düzenlediler.

IndustriALL Endonezya Konseyi Kadın Komitesi'nin organizasyonu, sendikalı işçiler Kamboçya'daki kadın işçilerle dayanışmak için bir araya geldiler. Endonezya hükümetinden, özellikle güvencesiz işlerdeki kadın işçilerin üreme haklarını koruması talebinde bulundular. Ayrıca, hükümete, işyerinde ayrımcılığa son verilmesi ve analığın korunmasına ilişkin 183 No'lu ILO sözleşmesinin onaylanması konusunda çağrı yaptılar. ■

Japonya

Japonya'nın en büyük sendika konfederasyonu JTUC-Rengo'nun düzenlediği gösteri yürüyüşü çerçevesinde, IndustriALL'a bağlı sendikaların üyeleri Tokyo cadde-lerinde insanlara gül dağıttı. Gül Japonya'da kadın onurunu simgeliyor. Ülkedeki en büyük sanayi sendikası, IndustriALL üyesi UA ZENSEN'in de içinde yer aldığı Japon sendikalarından 800'ü aşkın kadın ve erkek, işyerlerinde tacize son verilmesi talebiyle eylem düzenledi.

JTUC ve ona bağlı sendikalar, iş yaşamında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve ayrımcılığa son verilmesi için *İstihdamda Fırsat Eşitliği Yasası*'nda acilen değişiklik yapılması çağrısında bulundu. ■

Fas

Elektrik işçilerinin sendikası COS-ONE Dünya Kadınlar Günü'nü Kazablanka'da kutladı. Bir şenlik havasında gerçekleşen etkinlikte Fas'ın 16 bölgesini temsilen gelmiş 600 kadar kadın konuşmalar yaptı ve ünlü Faslı sanatçılar değişik gösteriler sergilediler. Kadınların ücretlerin artırılması, emeklilik hakları ve iş güvencesi taleplerini dile getirdiği toplantıda IndustriALL'un genel sekreter yardımcısı *Monika Kemperle* de bir konuşma yaptı. ■

Kuzey Amerika

Birleşik Çelik İşçileri Sendikası'nın (USW) Kanada Ulusal Direktörü Ken Neumann, Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle şöyle dedi: *“Eşitlik arayışındaki tüm gruplardan işçiler piyasanın insafına bırakıldığı sürece dışlanmaya devam edecektir. Kadınlara yönelik ayrımcılığa karşı çelik işçileri toplu sözleşmelerle mücadele veriyor.”* Neumann, USW kadın komite-lerinin ve aktivistlerinin yaptığı çalışmalarını da övdü: *“Yaptığınız çalışmalar sendikamızda ve küresel toplumumuzda kadınların eşitliğinin ve haklarının gerçekleşmesine katkıda bulunuyor.”* ■

Sri Lanka

Sri Lanka'da Serbest Ticaret Bölgeleri ve Genel Hizmet İşçileri Sendikası'nın üyesi bini aşkın ka-

dın işçi Dünya Kadınlar Günü'nü kutlamak üzere Katunayake Serbest Ticaret Bölgesi'ne kadar üç kilometre boyunca yürüdü. Sinhala, Tamil, Müslüman ve Burgher kökenli kadınlar, müzik, halk dansları ve şarkılar eşliğinde, özellikle hazır giyim sektöründe çalışan kadınlar adına toplumsal onur talebini öne çıkardılar. ■

Türkiye

IndustriALL'a bağlı Petrol-İş ve Deriteks Sendikası'nın da içinde olduğu Sendikal Güç Birliği Platformu Kadın Koordinasyonu'nun 8 Mart etkinlikleri çerçevesinde, sendikalı kadınlar 5 Mart Günü Standard Profil Ege'de tacize uğrayan kadınlarla dayanışma için Manisa'ya gitti. Daha sonra 7 Mart Cuma günü Beşiktaş'ta bir basın açıklaması yaparak, eşdeğerde işe eşit ücret ve şiddetten tacizden arındırılmış işyerleri istediler.

Bilindiği üzere Türkiye'de toplumun erkek egemen yapısı nedeniyle cinsel taciz, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık çok yaygın. Hükümet güvencesiz ve esnek çalışmayı giderek daha yaygın bir şekilde dayattıkça, bunun olumsuz sonuçlarını en çok kadınlar yaşıyor, kriz zamanlarında ilk işten atılanlar onlar oluyorlar. Kadınlar eylemde insana yakışır ücret ve emeklilik hakları içeren, düzenli, güvenceli ve sendikalı iş talep ettiler. ■

Afganistanlı kadın sendikacılar Petrol-İş'teydi

8 Mart dolayısıyla DİSK'in konuğu olarak İstanbul'da bulunan Afganistan İşçi ve Memur Sendikaları Konfederasyonu'nun (EMKA) Kadın Komisyonu Başkanı Habiba Fakhri, Konfederasyon'un Kabil Bölge Yönetimi'nden Fevziye Anveri ve tercümanları Nargis Azaryan, sendikamızı, Kadın Servisi'mizi ziyaret etti.

Afganistan'lı kadın sendikacılar, 3 Mart Pazartesi saat 11.00'da DİSK'e bağlı Genel-İş Sendikası Konut İşçileri Şube Başkanı Nebile Irmak Çetin'le birlikte, kadın servisimizi ziyaret ettiler. Afganistanlı sendikacı kadınlar, daha sonra Petrol-İş Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın, Genel Mali Sekreteri İbrahim Doğançül, Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri Nimetullah Sözen ve Genel Yönetim Sekreteri Ahmet Kabaca'nın hazır olduğu toplantıda görüş alışverişinde bulundular.

Habiba, Fevziye ve Nargis'in Türkiye ziyareti bir iade-i ziyaret esasıdır. Nebile Irmak Çetin geçtiğimiz yaz ayları içinde Afganistan'ın Kabil kentine giderek oradaki kadın sendikacılarla Türkiye'deki sendikaları ve sendikalarındaki kadın çalışmalarını anlatmıştı. "O zaman 8 Mart'ta da biz Türkiye'ye gelelim" diye sözleşilmiş.

Afganistan'lı kadın sendikacılar DİSK'in konuğu olarak İstanbul'a gelmelerine rağmen Petrol-İş'te yapılan kadın çalışmaları hakkında

bilgi almak, kendilerinin yapmış oldukları kadın çalışmalarını aktarmak için, servisimizi de ziyaret ettiler.

Sordukları ilk soru sendikamızın üye sayısı ve kadın üye sayısı oldu. Daha sonra bu soruyu kadınların hangi işkollarında yoğunlaştığı ve sendikamızda kadın komisyonunun olup olmadığı soruları izledi. Kadın sayısının azlığına rağmen 11 yıldır periyodik olarak bir kadın dergisinin çıkıyor olmasını, tüzüğümüzde gerçekleştirdiğimiz toplumsal cinsiyet esaslı değişiklikleri takdir ettiler. Sendikamızda bir kadın komisyonu olmaması ise onları bir hayli şaşırttı. Bu kadar kadın çalışması olduğuna göre kadın yapısı da vardır, diye düşünmüşler. Onlara dergilerimizi, daha önce bastığımız farkındalık broşürlerini, SGBPKK olarak yaptığımız kadına yönelik şiddeti kınayan rozetleri, balonları ve çantaları sunduk. Petrol-İş'te yapılan kadın çalışmalarından etkilendiklerini söyleyip bizi de ülkelerine davet ettiler.

Kadın komisyonu var

Görüş alışverişi dedik ya, biz de onlara, Afganistan'da yaşayan kadınların durumunu, sendikalarındaki kadın çalışmalarını, örgütlenme faaliyetlerini sorduk: Taliban'ın kesin hakiyetinin olduğu yıllar ve şu anda onların hakim oldukları bölgeler bir yana, durumun anlatıldığı kadar kötü olmadığını gördük.

Sendikaları, sendikadaki kadın oranı ve hakkında sorduğumuz soruyu Habiba Hanım şöyle cevapladı: “Bizde bir tek konfederasyon var: Afganistan İşçi ve Memur Sendikaları Konfederasyonu (EMKA). Toplam üye sayımız 131 bin, bu üyelerin yüzde 30'unu kadınlar oluşturuyor. Konfederasyonumuz memur ve işçileri birlikte örgütliyor. Ama ağırlıklı olarak devlette örgütlüyüz.”

Peki Afganistan'da kadın istihdamı ne durumda ve kadınlar hangi sektörlerde çalışıyorlar, Habiba Hanım'a kulak veriyoruz “Kentlerde kadınların istihdam oranı daha fazla. Ağırlıklı olarak devlet kurumlarında çalışıyorlar, memurlar. Sağlık ve tekstil sektöründe de kadın çalışanların sayısı bir hayli fazla. Kırsal kesimde kadınlar tarım işçiliği de yapıyorlar ve onların koşulları çok zor, biz de oralara yeteri kadar ulaşamıyoruz.”

Konfederasyonda bir kadın örgütlenmesi var mı? sorumuza olumlu yanıt veriyorlar. EMKA'da tüzükle tanımlanmış bir kadın komisyonu bulunuyor. Habiba Hanım da hem kadın komisyonu başkanı hem de sendikanın yürütmesinde yer alıyor. Üst örgütümüz TÜRK-İŞ ve diğer işçi konfederasyonu DİSK gözönünde bulundurulduğunda, bu konuda bizden daha ileriler, diyebiliriz. Bilindiği üzere bizde iki büyük işçi konfederasyonunda da tüzükle tanımlanıp, görevleri belirlenmiş bir kadın komisyonu yok. Ne tür çalışmalar yürütüldüğünü de şöyle anlatıyor Habiba Fakhri, “Kadınlara, anayasadan ve uluslararası sözleşmelerden doğan hakları anlatan eğitimler veriyoruz. Bunun yanında İslami yasaları da anlatıyoruz. Kadına yönelik şiddet, üzerinde durduğumuz temel konulardan biri. Çünkü ülkemizde maalesef kadına yönelik şiddet çok yoğun. Konfederasyonumuz,

yeni iş yasası ile ilgili olarak, çalışma bakanlığı ile masaya oturdu. Yeni iş yasasında kadınlarla ilgili 7 madde bulunuyor. Eşit istihdam, eşdeğerde işe eşit ücret, doğum ve süt izinleri yeni yasada yer alıyor. Bu yasalar elbette çok işimize yarayacak. Kadınların gece vardiyalarında çalışması Afganistan'da yasak, biz de açıkçası bunu destekliyoruz. Çünkü sokaklar kadınlar için hâlâ çok güvenli değil.”

Afganistan hakkında bildiklerimiz

15 kişilik konfederasyon yönetiminde dört kadın bulunduğunu sözlerine ekleyen Habiba Hanım, bu kadınların kadınlarla ilgili önemli kararların alınmasında çok büyük katkıları olduğunu belirtiyor.

Habiba Hanım'la konuşurken, Nargis çeviri yaptı, çok güzel Türkçe konuşuyor, Fevziye ise devamlı not aldı...

Öğle yemeğini birlikte yedikten sonra Afganistan'dan ve DİSK'ten gelen konuklarımızla birlikte Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın'ın odasına çıktık. Genel Başkanımız konuklarımıza Türkiye'deki sendikal hareketi ve bu harekette sendikamızın yerini anlatan kısa bir sunum yaptı. Sendikamız MYK'sının büyük çoğunluğunun bulunduğu toplantıda, sorular üzerine konuklarımız da Afganistan'daki sendikal hareketi ve son politik durumları anlattılar.

Konuşma çok samimi ve sıcak bir atmosferde gerçekleşti, onlar sendikamızı terk ederken Afganistan hakkında ne kadar az şey bildiğimizi, bu bilgilerin bir bölümünün ise önyargı olduğunu gördük...

Habiba, Fevziye ve Nargis'i, 7 Mart Cuma günü yapılacak tekne gezisine davet ettik. Memnuniyetle katılacaklarını söylediler ve katıldılar da... ■

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme: Belediye otobüsleri kadınlar için ücretsiz olabilir

Devlet, bakanlıklar ve belediyelerin bütçesi ile bizim yaşamlarımız arasında çok sıkı bir bağ var. Bir yılda yapılacak harcamalardan biz kadınlara bir pay ayrılıyor mu, hem evde hem işte çalışan kadınlara niye vergi indirimi yapılmaz? Belediyeler faaliyetlerinde niye kadınların taleplerini değil de, AVM sahiplerinin taleplerini yerine getirir? Bütçe ve bütçelerden kadınlara ayrılan paylarla ilgili İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Anabilim dalı öğretim üyelerinden Yard. Doç. Dr. Özgün Akduran'la konuştuk.

Necla Akgökçe

Yard. Doç. Dr. Özgün Akduran

yıl içinde yapılacak olan tasarrufların, harcamaların bizi gözetten bir yerden yapılması beklentisi içinde oluyoruz.

Peki halkın çıkarları gözetiliyor mu, bizim için mi kavga ediyorlar temsilcilerimiz?

Türkiye'deki parlamenter demokrasi -dünyada da böyle- bizim çıkarlarımız doğrultusunda değil, toplumsal alanda kim daha güçlüyse, kimin daha çok sesi ve etkisi görülüyorsa onların lehine bir bütçe ortaya çıkarıyor. Bunlar, işçilerin, kadınların, yaşlıların, çocukların, gençlerin, farklı ötekilerin ihtiyaçlarına, önceliklerine, taleplerine cevap veren bütçeler olmuyor genellikle.

Bizim çıkarlarımızı gözetten bir bütçede mesela ne olur, ne olmalı?

Şu anda Sağlık Bakanlığı'nın bütçesine baktığımızda genel olarak sağlık harcamalarının düştüğünü görüyoruz. Ama sağlık harcamaları artıyor. Artışın ayrıntılarını incelediğimizde sermaye transferlerinin veya cari transferlerin yüksek olduğunu görüyoruz. Bu, devletin özel hastanelere bütçeden para aktardığını, onları desteklediğini gösteriyor.

Aynı şekilde Milli Eğitim Bakanlığı bütçesindeki cari ve sermaye trans-

Her yılın son ayında ya da aylarında bütçe tartışmaları başlıyor. Bu tartışmalar sadece hükümeti ilgilendiren bir şeymiş gibi algılanıyor toplumda, bu böyle mi, nedir bütçe?

Belli bir süre zarfında bir ülkede toplanması düşünülen gelirlerin, yapılması planlanan harcamaların bir sayısal döküm halinde yazıldığı bir döküm cetvelidir. Ama biz bütçenin bunun

çok ötesinde bir anlamı olduğunu, siyasi metinler olduğunu biliyoruz. Bütçe tartışmalarını biz halk olarak nasıl görüyoruz? Meclis'te en hararetli tartışmalar bütçe görüşmeleri sırasında oluyor. İlgisi olanlar bunu bilir. Televizyonda kim kime şişe atmış, kim kime küfretmiş, diye bakıyoruz. Biz neler bekliyoruz bütçeden? Bir memursak, bir işçiysek, bir kadınsak, yaşlı bir bireysak bizimle alakalı, bir

ferlerinin fazlalığı, özel üniversite-lerin, özel eğitim kurumlarının aldığı destekleri gösteriyor. Bu da hükümet bütçelerinde sağlık ve eğitim harcamalarındaki artışa değil, onun içindeki mimariye bakmamız gerektiğini gösteriyor bize. Kurum bütçelerindeki artışların ayrıntılarına baktığımızda, geniş halk kesimlerinin değil, bir takım olanaklara sahip olan bireylerin gidebileceği hastanelerin veya onların çocuklarının devam edebileceği okulların desteklendiğini görüyoruz.

Bütçe politik bir metindir, denir, bu ne anlama geliyor?

Yukarıda anlattıklarım tam da bunu, bütçenin politik bir metin olduğunu, bir mücadele alanı olduğunu ispatlıyor. Toplumu oluşturan insanlardan kimin ihtiyaçlarına cevap veren bir harcama politikası veya kimin ihtiyaçlarına uygun bir vergi toplama politikası güdüldüğüne bakarak, o ülkenin kimlerin ve hangi çıkar gruplarının ihtiyaçlarına göre yönetildiğini anlarız. Türkiye bütçesi savaştan rant yiyenlerin, uluslararası silah tekellerinin, sağlık konusuna yatırım yapmış sermayedarların, özel hastane zincirlerinin, TOKİ'nin -özel bütçesi var, ona kimse karışmıyor- belli oranda inşaat sermayesinin desteklendiğini görebiliyoruz.

Bu örneklerin hepsi bütçenin politik bir metin olduğunu, yoksulların, kadınların bütçe üzerinde karar hakkı olmadığını ya da eksik olduğunu gösteriyor.

Bütçenin politik bir metin olması, kadınlar açısından, kadın politikası açısından ne mana ifade eder?

Kadınlar bütçeden ne kadar pay alıyor, önce buna bakmalıyız. Bir kurumun bütçesinde kadınlara ne kadar para ayrılmış veya kadınlarla ilgili olduğu düşünülen bakanlıklar ne yapmış, diye incelediğimizde bir şeyler görebiliriz.

Mesela Sağlık Bakanlığı'nın bütçesini ele alalım. Hastabakıcılarla ilgili bir personel gideri var mı yok mu diye bakalım, büyük bir ihtimalle yoktur. Çünkü devlet hastanelerinde refakatçilik denilen bir kurum var ama refakatçiliği, o hastanın ailesinden en uygun durumda olan bekâr kadın, ya da çocukları büyümüş olan kadınlar gibi

ev içi sorumlulukları daha az olan kadınlar yapıyor.

Ameliyat sonrasında, hastanın yanında bir hafta ya da bir ay kalıp baktığında, o hastaya, ya da Sağlık Bakanlığı bütçesine ne kadar katkısı olduğu anlaşılabilir o kadının. Bu örnekte Sağlık Bakanlığı'nın kadınlara ait ücretsiz bir kadın bakım emeğinin olduğunu, varsaydığını görürüz. Bu anlamda bakanlığın bütçesinin cinsiyete duyarlı bir bütçe olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Aile Bakanlığımız da var, oranın bütçesinde kadın çıkarları ne kadar gözetiliyor?

Evet, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın bütçesine de bakmak lâzım. Biliyorsunuz önce Kadın Bakanlığı'ydı, sonradan Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı olmuştur. Benzerlerinden hareketle, bu bakanlığın bütçesinin büyük oranda o ülkedeki kadınların ihtiyaçları üzerinden yürütmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Ama Türkiye'deki işleyişe baktığımızda, bütçenin kadınların istek ve ihtiyaçları üzerinden değil, ailenin ihtiyaçları gözetilerek, çocukların sağlıklı bireyler olarak doğması, dünyaya getirilmesi, onların sosyalleşmesi ve hayata katılması, eğitim sistemine, daha sonra da emek piyasasına dahil edilmesi üzerinden bir politika geliştirildiğini görüyoruz.

Yine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın bütçesinde ombudsmanlık bütçesi, aile danışma merkezleri, aile eğitmenliği gibi kalemlerle karşılaşırız. Kadına yönelik şiddetle mücadele ve sığınma evleri ile kadın istihdamını artırmaya yönelik bütçeye çok daha az kaynak ayrıldığı görülüyor.

İstihdamı teşvik için kadınlara yönelik kurslar açılıyor, diyorlar...

Evet. Mesela İşkur, "Tek kanatla uçmam" diye bir proje yapıyor ve bu projenin amacının kadın istihdamını artırmak olduğunu söylüyorlar. Ama bu proje kadın ve genç istihdamını belli bir emek politikası içinde artırmak için yapılmış bir proje. Çünkü öte taraftan kadınların bedenine, doğurganlığına müdahale eden üç çocuk politikası var. Dolayısıyla istihdam politikası, kadınların bedenine, hayatına

müdahale üzerinden düşünülüyor. Burada kadının ne istediği sorulmuyor. Evet, bir kadın olarak ben çalışmak istiyorum, ama esnek ve güvencesiz çalışmak istemiyorum. Fakat bana devlet diyor ki, sen hem bu esnek işlerde ucuz işgücü olarak çalışacaksın, hem de üç çocuk yapmanı istiyorum çünkü senin çocuklarına 15 yıl içinde çırak olarak, merdiven altı atölyelerde ihtiyacım var.

Sadece kadın talepleri üzerinden şekillenen bir kalem yok yani bütçede?

Evet, bizler "hayır" kaç çocuk doğuracağıma sen değil, ben karar veririm, çalışacağım, sosyal hayatta kamusal hayatta bir erkek kadar varolacağım, ücreti düşük alt düzey işlerde değil vasıflı, güvenceli işlerde çalışmak istiyorum, eşdeğerde işe eşit ücret istiyorum, karar mekanizmalarında ben de yer almak istiyorum, dediğimizde, o zaman işte bütçenin mücadele, uzlaşma ve çatışma mekanizmalarının zemini olduğu, ortaya çıkıyor. Biz kadınlar ne kadar kendi ihtiyaçlarımız, taleplerimiz doğrultusunda politika üretip, haklarımızı elde etmeye çabalarsak, o bütçeler, o kaynakların dağıtımı bizim de ihtiyaçlarımızı gözetken bir yerden değişecektir diye umut ediyoruz.

Bir sosyal politika aracı olarak, bütçe yoluyla gelirler yeniden dağıtılır, denir, kadınlara niye pay düşmüyor buradan?

Sosyal politikalar hastalık, kriz, boşanma gibi yaşam sürecimiz boyunca karşılaşılabileceğimiz çeşitli kriz ve so-

run dönemlerinde, bu tehlikelere karşı bizi destekleyecek bir takım politikalar. Hastalandığımızda, ücretsiz ve erişilebilir sağlık hizmeti, ücretli izin, emekli olduğumuzda emekli maaşı, bunların hepsi sosyal politikadır. Ama sosyal politika tanımı da, risk tanımı da erkeğin reis olduğu, kadının da eviçinde ona sağlıklı hijyenik bir yaşam hazırlamak için bakım yükünü üstlendiği bir aile üzerinden yapılmış.

Bir kadının hayatındaki risklere önem vermiyor, bu tanımlama. Benim için çocuk sahibi olmak bir risk, benim için hamile kalmak bir risk, doğurduktan sonra işe devam edip edemeyeceğim, ücretsiz kreş bulup bulamayacağım bir risk ve bütün kadınlar bu riskleri göze alarak bu kumarları oynayarak hayatlarını devam ettiriyorlar.

Üretimde de risk tanımı, genelde erkek işleri esas alınarak yapılıyor?

Evet. Pek çok kadın çok kötü koşullarda gerekli sağlık hizmetlerinden yararlanamadan doğum yapmak zorunda kalıyor, doğumdan sonra işine geri dönememe riski ya da işe geri döndüğünde alması gereken terfiyi alamama, kaldığı yerden devam edememe, ücretli doğum izni alamama, ya da doğum izninden sonra, süt izni kullanamama, bütün bunlar risk ve kadınlar için sosyal politika alanı. Çeşitli yaş gruplarında çocukları olan annelerin bu konudaki riskleri farklı oluyor.

Demek istediğim şu, sosyal politika alanına giren bireylerin, hayat boyu karşılaşmaları muhtemel riskleri, krizleri cinsiyet eşitliğine duyarlı bir biçimde yeniden tanımlamaları gerekiyor. Bir kadınla bir erkeğin hayatında karşılaştığı riskler aynı değil çünkü.

Kendi hayatlarımızda da deneyimleyemiyoruz. Hükümetler, devletler kendi vatandaşlarına eşit davrandığını varsayar. Herkes kanun önünde eşittir, herkes özgürce çalışma ve yaşama hakkına sahiptir, denir. Erkeklerin yüzde 70'i istihdam edilirken, yüz kadından sadece 27'si istihdam ediliyor. Bu durumda geri kalan 73 kadının bu gelirin yeniden dağıtımı mekanizmasında gözetildiğini söylemek mümkün görünmüyor.

Bütçeye, toplumsal cinsiyet açısından yaklaşıldığında neler görüyoruz?

Türkiye'de nüfusun yarısı kadın. Bunun 6 milyonu çalışıyorsa, geriye kalan 24 milyon kadın evde ev işleri yapıyor. Toplulaştırılmış bütçelerde, bu kadınlara dair bir şey görmek mümkün değil.

Yerel yönetimler de devlet gibi bakanlıklar gibi hizmetlerin tüm vatandaşlara eşit olarak ulaşacağını varsayar. Örneğin Beşiktaş Belediyesi bir spor salonu, bir yüzme havuzu, bir kültür merkezi yaptığında onu semtteki tüm vatandaşlar için yapar. Ama o kültür merkezini, havuzu, spor salonunu, kütüphaneyi kim kullanıyor diye baktığınızda -ki buna "faydalanıcı değerdendirme" deniyor- kaç kadın, kaç erkek vatandaş gelmiş, hangi sebeplerle gelmişler, hangi zaman aralıklarında yararlanmışlar, bunun dökümüne baktığınızda büyük bir kısmının genç bekâr erkekler olduğunu görürsünüz. Bu, Beşiktaş Belediyesi toplumun tüm kesimine değil, bekâr erkeklerle hizmet veriyor, anlamına gelir.

O zaman herkese hizmet vermiyorlar demek ki?

Evet. Mesela evde iş yapan 24 milyon kadın, buralara neden gelmemişler, diye sormanız gerekiyor. Kadınların çocuklarını bırakacak bir yer olmadığı için veya ev işlerinin ağırlığından dolayı gelemedikleri gibi bir sonuç çıkarsa, o zaman bu konuda birinci olarak ne yapabiliriz? diye sormamız lâzım. Mesela, her bir kuruma, her bir belediye hizmet birimine bir kreş açılabilir. Oraya gelen kadınlar, çocukları ile birlikte geldiklerinde onlara bakılacak bir alan hazırlanır. Diğer yandan kadın ve erkeğin eviçi emek yükünü paylaşması, kadın kadar o akşam evde

ne kaynayacağını hisseden, fasulye mi alayım, yoksa patlıcan mı diye düşünen erkeklerin de olması gerekiyor. Bunlar da hepsi bir yandan feminist mücadelenin güçlenmesiyle, bir yandan da yerel yönetimlerin taahhütlerini yerine getirmesiyle olur. Neden bir belediye, inşaat ruhsatı verdiği binanın girişinde bir kreş, bir çamaşırhane, ya da bir apartman mutfaklığı olması zorunluluğunu getirmesin, bunlar hayal mi? Bunlar olsa belki o apartmanda sırf kadınlar yemek yapmayacak. Erkeklerin sosyalleşmeyi sevdiğini biliyoruz, belki erkekler de mutfakta yemek yapıp sosyalleşecekler. Belki bizler eve gittiğimizde de yemek hazır olacak.

Biraz da toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeden bahsedelim, ne demekdir, amacı, uygulanabilirliği ne?

Elimizde 100 TL paramız var, bunun yarısını kız çocuklarına dair faaliyetlerde, yarısını da erkek çocuklarına ait faaliyetlerde kullanacağım, demek, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapmak değildir. Aslında bireyin ihtiyaçlarını hesaba katan bir bütçe yapmaktan bahsediyoruz. Bu da toplum içinde tüm farklılıkları hesaba katmadan yapılamaz.

Sizin bir belediyeniz var. O belediyenin yetkili olduğu alan içerisindeki park ve bahçeler, sağlık işleri, sosyal kültürel işler, bazı ihtiyaçların karşılandığı birimler bulunuyor. Bu hizmet birimleri kendilerinin performans programlarını, stratejik belgelerini hazırlarken, farklılıkları, farklı ihtiyaçları düşünerek faaliyet alanlarını belirlemeli ve bütçeyi de ona göre ayarlamalı.

Park ve bahçeler müdürlüğü diyelim ki 30-40 parkı elinden geçirmek istiyor. Oraya park yaparken, salıncak ve kaydırığın yanı sıra bir yürüme alanı, üç beş jimnastik aleti koyarak tamam ben iyi bir iş yaptım diyemeyecek.

Nasıl yapması gerekiyor?

O parkın bulunduğu mahallede ev ev dolaşacak, kadın ve erkeklerin ihtiyaçlarını soracak. Mesela kadınların bazıları, yol ortasında kendimi güvenli hissetmiyorum, iyi aydınlatılmamış ya da egzoz dumanı geliyor, kendimi iyi hissetmiyorum, diyebilir. Ya da

koyduğunuz kimi aletler hiç de ortopedik değil, düzgün aletler koyun, diyebilir. Temizlik Müdürlüğü temizlik yaparken, bazı mahallelere hiç uğramayabilir. Çöp toplama saatleri oradaki insanlara danışılarak mı yapılıyor. Aslında genel olarak katılımcı bir bütçe uygulanması gerekiyor, katılımcı olduğu zaman da kadınların bütçeye katılımının olanakları çoğalıyor. Bir mahalle muhtarı bir mahalle toplantısı yapmış, oraya hiç kadın gelmemiş, neden kadın vatandaşlar gelmemiş diye bunun sorgulanması lâzım, tüm bunlar cinsiyete duyarlı bir yönetimdir, bu bir biçimde bütçeye de yansır.

Bunların sorulması toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçe için yeterli mi?

Elbette değil. Şöyle bir örnek vereyim, Diyarbakır'da Sur Belediyesi bir kadın destek merkezi açıyor. Sadece kadınlar için açılan bir yer, bütçeden kadınlar için ayrılmış. Cinsiyete duyarlı bir uygulama yapmış, kadınların güçlendirilmesine hizmet edecek bir harcama bu. Ama oraya gittiğinizde, sadece bekâr ve çocuksuz kadınların ya da çocukları evlenmiş, artık eviçi sorumluluğu olmayan kadınların gelebildiğini görüyorsak, orada da bir sorun vardır. Çünkü kadınlar arasında da eşitsizlikler var, çok küçük yaşta çocuğu olan kadın piramidin en altındayken, bekâr, çalışan, geliri olan kadınlar daha yukarıda olabiliyor. Kadınlar için yapılmış bir faaliyette kadınlar arası eşitsizlik görünmeyebiliyor. Öncelikle toplumsal cinsiyet temelli bir bütçeleme için yönetim bazında bir farkındalık şart. Politik bir niyet şart. “Ben bu şehirde kadın erkek arasındaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için hizmet veriyorum, bir faaliyet ya da harcama yaparken birinin aleyhine diğerini gözden geçiriyor muyum?” sorusunu kendinize sormanız şart.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye gelir ve harcamalar düzeyinden baktığımızda neler görürüz?

Mevcut bütçelerde bunu görmek çok zor. Cinsiyete göre ayrıştırılmış verilere ihtiyacımız var. Örneğin İstanbul'da toplu taşıma hizmetinin kimlere nasıl ulaştığını bilmemiz lâzım... Veri derlemesiyle otobüsten, vapurdan, metrobüsten kimler ne sıklıkta yarar-

lanabiliyor? Zamanının büyük çoğunluğunu evde geçiren, çocuk büyüten, ev işi yapan kadınlar nasıl faydalaniyor? Bence evde evişi ve bakım işi ile uğraşan kadınların hepsine ücretsiz toplu ulaşım hakkı olması lâzım. Biz kadınlar dünyadaki işin zaten yüzde 70'ini yapıyoruz, ama mülkün yüzde 10'una sahibiz. Hiçbir hakkımız yok, bari bize ücretsiz ulaşım verin.

Bir belediye böyle bir şeyi sadece büyük şehirlerde şehrin merkezinde değil de kenarında yaşayan kadınlar için yapsa, devrim olur.

İnanın gün boyunca yarı boş işleyen otobüsler de biraz dolar. Mesela şöyle diyelim, saat 10.00'la öğleden sonra 15.00 arasında bütün kadınlara otobüsle seyahat bedava denirse, kadınlar bu saatler arasında istediklerini yaparlar, kimi sinemaya gider, kimi deniz kıyısına, kimi çocukları için alışveriş yapmaya gider, kimi çocuğunu gezdirir. Bence bu yapılmayacak bir şey değil. Buradan kimse fakir olmaz. Kimin önceliklerini düşündüğünüz önemli.

Sur Belediyesi'nde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme üzerinde çalıştınız, neler gözlemlediniz, kadın hayatlarında ne tür değişiklikler oluyor, hazır belediye seçimleri de yaklaşmışken?

Toplumsal cinsiyet dikkate alarak çalışmalarını yürüten belediyeleri gözlemlediğinizde ilk gördüğümüz şey kadınların güçlenmesi oldu. Kadınlar evden çıkmaya başlıyorlar. Meslek edinme kurslarına katılıyorlar ve oradan edindikleri yeni vasıflarla üretici faaliyetlere yönelmeleri kolaylaşıyor. Artık sadece BDP'li belediyeler değil, orta Anadolu'nun, Türkiye'nin birçok yerinde belediyeler bir takım projelerle, eğitimlerle toplumsal cinsiyete duyarlı çalışmalara yöneldiler. Şu anda Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nde de ciddi bir toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yol haritası hazırlanmış durumda. Bursa Nilüfer Belediyesi'nde de ciddi çalışmalar var.

Yerel yönetim seçimleri yaklaşıyor, belediyelerin kendilerine bütçe ayırması için kadınlar ne yapmalı?

Seçimlerden sonra bütün belediyeler yani nüfusu 50 bin üzerinde olan il ve ilçe belediyeleri stratejik plan ha-

zırlamak zorundalar. Bunu kadınlar, kadın örgütleri olarak takip etmeliyiz, bulunduğumuz yerlere stratejik planlama yapılırken buna kadınları, kadın örgütlerini dahil ediyor musunuz, diye sormamız lâzım. Mesela sığınma evi istiyoruz, bu planda bizim isteğimiz gözetiliyor mu? Buna bakmalıyız. Belediye meclisi üyeleriyle birlikte bir takım faaliyetler yapılabilir. Belediye meclis üyeliğine aday olmuş kadın adaylarla bu konuda farkındalık geliştirmek için toplantılar yapılabilir, erkek adaylar da bu konuda zorlanabilir. Belediye başkanlarını, da meclis üyelerini de aynı biçimde sıkıştırabiliriz, bunu unutmamak gerekiyor.

Bir sendikada toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme nasıl yapılabilir?

En basiti, sendika üyelerinin çoğu erkek olabilir, ama sendika üyesi kadınların o sendikanın kapısından içeri girebilmesi, karar mekanizmalarına katılabilmesi, katılım mekanizmaları geliştirmesi lâzım. Sendikanın şube tutarken en azından bir odasının çocuk odası olarak kullanılabileceğini düşünmek, bunun için bütçe ayırmak ya da daha büyük bir yer kiralamak, orada çocukların bakımını sağlayacak bir düzenleme yapmak, cinsiyete duyarlı bütçelemedir. Sendika yönetimi cinsiyete ne kadar duyarlıysa, kadınlara yönelik etkinliklere, harcamalara sesini çıkarmıyor, cevap veriyorsa orada cinsiyete duyarlı bir bütçeleme vardır. Toplu sözleşmede bir sendika işyerinde kreş açılmasını zorunlu olarak görüyorsa ve işverene bu konuda baskı yapıyorsa, cinsiyete duyarlıdır. O durumda kadın üyelerin verdiği aidatlarla onlar için mücadele ediyorun, aldığın zamla yetinmiyorsun, demektir. İlla da bütçede toplumsal cinsiyet kalemi olması gerekmiyor tabii ki. ■

İSİG Kadın Meclisi Çalıştayı Satiye Gür'ün anısına Çerkezköy'deydi:

Evde işte çalışıyoruz, sağlığımızdan olmak istemiyoruz!

İçinde Petrol-İş Kadın Dergisi ve SGBPKK'sının da yer aldığı İstanbul İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kadın Meclisi 2. Kadın Çalıştayı 22 Şubat Cumartesi günü Çerkezköy Halk Eğitim Merkezi'nde "Evde, İşte Çalışıyoruz, Sağlığımızdan Olmak İstemiyoruz" başlığı altında yapıldı. İş kazası neticesinde yaşamını kaybeden Satiye Gür'e ithafen gerçekleştirilen çalıştay boyunca, kadın işçilerin işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunları konuşuldu.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kadın Meclisi, Tekirdağ, Çorlu, Tuzla, Çerkezköy, Şişli'de yaptığı atölye çalışmalarının ardından 2. Çalıştayı'nı 22 Şubat Cumartesi günü Çerkezköy Halk Eğitim Merkezi'nde gerçekleştirdi.

Çalıştayda açılış konuşmasını İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Uzmanı Serpil Kemalbay yaptı. Çerkezköy başta olmak üzere organize sanayi bölgelerinde güçlü bir işçi örgütlenmesi olmaması nedeniyle binlerce işçinin ağır çalışma koşulları altında çalıştığına vurgu yapan Kemalbay, "Bu bölgelerde işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirleri maliyet unsuru olarak görülüyor. Minimum düzeyde bile tedbir alınmıyor, bu nedenle erkek ve kadın işçilerin çalışma yaşamı bir işkenceye dönüşmüş durumda, yüzlerce işçi sakat kalıyor ve yaşamlarını yitiriyor." dedi.

Kemalbay'ın konuşmasının ardından Çerkezköy'de işçi olarak çalışan Figen Koçan, Tekirdağ İSİG Kadın Meclisi'nin kurulduğunu duyurdu.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nden Neslihan Karatepe, Tuğçe Şentürk, Elif Tuğba Şimşek ve Kübra Özkoç'un hazırladıkları Satiye Gür'ün yaşamını yitirmesine neden olan kazanın canlandırıldığı tiyatral etkinliğin

ardından, Hayat Televizyonu Ekmek ve Gül Programı Koordinatörü ve Evrensel Gazetesi yazarı Sevdâ Karaca, İSİG Kadın Meclisi'nin Çorlu, İstanbul Çağlayan ve Tuzla'da yaptığı atölyelerden aktarımlar sundu.

Karaca, atölyelerdeki deneyim paylaşımına göre kadınların çok kötü koşullarda çalışmayı kabul etmesinde evdeki yükün ve "koşulların her yerde aynı olduğu konusundaki yargının" etkili olduğunu söyledi. Pek çok yerde kreş olanağı olan fabrikanın 'kötünün iyisi' olarak görüldüğünü, işçilerin borç içinde olmaları nedeniyle kötü koşullara ses çıkarmanın zorlaştığını

aktaran Karaca, "Her bir atölyede kadın işçilerin anlattığı bir diğer nokta ise işyerinde cinsel tacizin sıradanlaşması." dedi.

Kadın merkezli işçi sağlığı ve güvenliği

Daha sonra çalıştayın ilk oturumuna geçildi. Serpil Kemalbay'ın yürüttüğü ilk oturumda, uzun yıllar işyeri hekimi yapan Dr. Filiz Ayla, kadın işçilerin çalışma koşulları ve sağlık sorunlarına değindi. Kadın işçilerin yaşadığı en önemli sorunun depresyon ve stres bozukluğu olduğunu kaydeden Ayla, "Çalışma koşullarımızda birçok

etken birleşip bize zarar verebiliyor. Ergonomik olmayan koşullar, uzun çalışma saatleri, hava koşulları gibi. Ne yazık ki yasalarla bunların tanımlanması ve raporlarla sonuçlara bağlanması da çok uzun süreçler. Stres ve depresyon meslek hastalıkları arasında tanımlanmıyor. Bu yüzden sendikaların ve sağlık profesyonellerinin vereceği mücadele de çok önemli." diye konuştu.

İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Arzu Oğuzkurt Doğan ise işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirleri çerçevesinde iş güvenliği tedbirlerinin neler olduğu konusunda açıklamalarda bulundu. İşkollarına ve çalışılan işyerinde iş kazaları ve meslek hastalıkları risklerine göre çok tehlikeli ve az tehlikeli meslek ya da çalışma koşullarına değinen Doğan, tedbirlerin bir maliyet unsuru olarak görüldüğünü ve bir çok işyerinde tedbirlerin kağıt üzerinde kaldığını ifade etti. 6331 Sayılı İş Kanunu'ndaki yükümlülüklerle de dikkat çeken Doğan, verilen eğitimlerin mesaiden önce ya da sonra yapılmasının yasal olmadığına dikkat çekerek, eğitimlerin 4 saatten az olmaması ve mesai saatleri içinde yapılması gerektiğini vurguladı.

Sendikal Güç Birliği Platformu Kadın Koordinasyonu adına konuşan Petrol-İş Sendikası Kadın Dergisi Editörü Necla Akgökçe, cinsiyeti nötr gibi görünen işçi sağlığı ve iş güvenliği risk tanımlarının, hastalıkların ve kazaların, bu konuda geliştirilen tedbirlerin erkek işleri, işyerleri ve sektörleri üzerinden yapıldığını, bunun kadınların işyerlerindeki sağlık sorunlarını görünmez kıldığını söyledi. Akgökçe kadının hem evde hem işyerinde çalıştığına vurgu yaparak, eviçi emek yükü gözönünde bulundurmadan

oluşturulan kadın işçi sağlığı ve iş güvenliği anlayışının, kadınlara ilişkin riskleri, hastalıkları ve kazaları açıklamayacağına dikkat çekti. "Sabaha kadar ağlayan çocuğunu susturmaya çalışan bir kadının, uykusuzluktan, dikkat dağınıklığından kazaya uğrama riski bir erkekten fazladır." dedi. Akgökçe konuşmasının sonunda, her sendikanın bulunduğu sektörde işyeri raporlamaları yapması, işyerlerinde bu işe dair bir komite oluşturulması ve bu komitelerde muhakkak kadınların yer alması gerektiğini de sözlerine ekledi.

Meslek hastalıkları hastanesi bomboş

İSİG Kadın Meclisi'nden akademisyen Berna Güler Müftüoğlu'nun moderatörlüğünü yaptığı öğleden sonraki ikinci oturumda, emekli iş müfettişi Zuhale Kesici, Bağımsız Tekstil İşçileri Sendikası (BATİS) avukatı Sevgi Evren, doktor-avukat Yıldız Ertuğ Ünder ve DİSK Kadın Komisyonu'ndan Özge Yurttaş sunum yaptı.

1980 sonrası neoliberal politikalarla daha da ağırlaşan ikili yükü sırtlarından atmak için kadınların mücadele ettiğini söyleyen Müftüoğlu, Lüleburgaz Zentiva'daki işgal gibi direnişlerin kadın işçilerin dayanışması için önemli olduğunu ve mücadele araçlarının da bu şekilde gelişebileceğini belirtti.

İş müfettişliği yaptığı döneme ilişkin deneyimlerini paylaşan Zuhale Kesici, 3008 sayılı yasadan 4857 sayılı yasa ya kadar İSİG prosedürlerini aktardı. Kesici, "Kayıtdışı çalışan bir işçinin iş kazası geçirmesi üzerine işyerine gitim. Şahit arıyorum, işten atılma korkusuyla herkes susarken yürekli iki

genç kadın şahit oldu." diye konuştu. Yıldız Ertuğ Ünder, yasanın işyeri hekimleri ve uzmanlarına ciddi yükümlülükler verdiğini, ancak kullanım yetkisi vermediğini söyledi. İş kazalarında yasal süreçlerin genel olarak çok uzun süreceği, ispatla ilgili sorun olacağını belirten Ünder, "Patrona yaptırım uygulayabilmek için hem ceza hem de tazminat davaları açmak önemli." dedi.

Avukat Sevgi Evren iş cinayetleri ve iş kazalarına ilişkin yaşanmışlıklardan hareketle hukuksal mücadeleye ilişkin bilgiler aktardı. Hukuk mücadelesinin de ancak fiili mücadeleyle kazanılabildiğine ilişkin örnekler verdi.

Sağlık sektöründe çalışan taşeron işçilerinin sorunlarına değinen DİSK örgütlenme uzmanı Özge Yurttaş da, "Taşeron işçi demek her işi yapan işçi demek. Nasıl çalışacaklarını ve ne yapacaklarını bilemeden çalışıyorlar. Tıbbi atıklar, sağlık alanının piyasalaştırılmasının yarattığı hızlı hizmet zorunluluğu ciddi sıkıntılar yaşıyor. Bu yüzden bulunduğumuz her yerde yasaların uygulanmasını sağlamak için mücadeleyi büyütmeliyiz." dedi.

Uzmanların aktarımlarının ardından forum bölümüne geçildi. Direnişteki Greif işçileri, ev işçileri, hemşire ve sağlık emekçileri, tekstil, gıda, lojistik sektöründen işçiler de söz alarak deneyimlerini aktardılar.

19 yaşında hemşire olarak çalışan Esra, çalıştığı hastane açık kadro göstermediği için tek başına 24 saat nöbet tutmak zorunda bırakıldığını söyleyerek çalışma koşullarını şöyle anlattı: "Ağır bir bölüm olduğu için sürekli hasta kaybediyoruz ve serviste tek bırakılmama rağmen müdahale etme yetkim yok. Mobbinge maruz kalıyorum. Bir arkadaşım hasta ex olduğu için yakınları tarafından darp edildi. Yaklaşık 5 ay önce onkoloji bölümünde yeterli yatak yok diye hastane personeline saldıranlar oldu. Çalıştığım hastanenin yan tarafında meslek hastalıkları hastanesi var ve servisleri de bomboş." diye konuştu.

Çalıştay boyunca kadın işçilerin kadın işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda farkındalıklarının ne kadar önemli olduğu defalarca vurgulandı. ■

ITUC Genel Sekreteri Sharan Burrow 2013'ü değerlendirdi

Ev hizmetleri ile ilgili sözleşme önemli bir gelişmeydi

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu'nun (ITUC) bir numarası bir kadın biliyorsunuz. ITUC Genel Sekreteri Sharan Burrow küresel sendikal hareketin 2013'teki çalışmaları ile 2014 gündemindeki sorunları değerlendirerek, Mayıs 2014'te yapılacak ITUC Kongresi'nden beklentilerini açıkladı. Söyleşi ILO İşçi Çalışmaları Bürosu'nun ACTRAV İNFO adlı bülteninden Türkçe'ye çevrildi.

Sharan Burrow

2013'e dönüp baktığımızda uluslararası sendikal hareketin başlıca kazanımları nelerdir?

Sharan Burrow: Ev hizmetlilerinin haklarıyla ilgili ILO sözleşmesinin 2013'te yürürlüğe girmesiyle, bu alandaki gelişmeler ivme kazandı. Bu önemli bir olaydır. On bir ülke sözleşmeyi imzaladı, başkaları da imzalayacak. Bütün dünyada ev hizmetlileri sendikalarda örgütleniyorlar, insana yakışır ücret ve çalışma koşulları talep ediyorlar. ITUC onların bu mücadelesine

destek veriyor. ILO'daki standart koyma ve uygulama çalışması ile işçileri örgütlemeye ve insan onuruna yakışır bir çalışma yaşamı sağlamaya yönelik somut eylem arasında nasıl bağlantı kurulacağı konusunda bu son derece önemli bir örnek.

2022 FIFA Dünya Kupası'nın yapılacağı Katar'daki işçi haklarıyla ilgili uluslararası kampanya, dünyanın en zengin ülkelerinden birindeki korkunç emek sömürüsüne bütün dünyanın dikkatini çekti. Reform talebimize yönelik baskıyı

daha da artıracaktır. Sonunda FIFA tepe yönetiminin de Katar'ın ILO temel standartlarına uyması konusunda direktmesi ilginçtir. Sadece Katar'da değil, göçmen işçilerin kölelik koşullarında çalıştırıldığı başka ülkelerde de değişim sağlamak için bu tür baskı gerekecek. Şimdi milyonlarca insan gerçeği biliyor ve bu farkındalığı eyleme dönüştürmemiz gerekiyor.

Amerika kıtasında yerli işçilerin haklarıyla ilgili sendikal eylem gibi yeni oluşmakta olan eylem alanlarına da destek veriyoruz.

2013 dünyada işçiler ilerleme kaydettiler diyebilir miyiz?

Sanırım diyebiliriz. Özellikle gençler arasında örgütlenmeye yeni yaklaşımlar geliştirdik ve -sınırlar ötesinde ve küresel düzeyde- uluslararası sendikal dayanışmada gerçek bir büyüme sağlandı. 2013 gerçek bir ilerleme yılı oldu; işçileri haklarından yoksun bırakma arayışı içindeki hükümetlerin ve işverenlerin eylemlerine mücadeleyle karşılık vermeyi hedefleyen uluslararası kampanyalara yeni yapı taşları ekledik.

ITUC Küresel Örgütlenme Akademisi'nin ilk çalışma toplantıla-

rını düzenledik, yatırımcı stratejileriyle ilgili çalışmamızı daha da geliştirdik, işçilerin sendikal temsil ve toplu sözleşme haklarına karşı çıkan işverenleri masaya getirmeyi sağlayabilecek **Çokuluslu İşletmelerle İlgili OECD İlkeleri** gibi uluslararası araçlar daha etkin bir şekilde kullanılır oldu. Küresel federasyonlar, çokuluslu şirketlerle bağıtladıkları yeni çerçeve sözleşmelerle ve birçok yerdeki örgütlenme başarılarıyla, bu alanda özellikle aktif.

Bangladeş'te 1.100'den fazla işçinin hayatını kaybettiği ve 2.500 kişinin yaralandığı Rana Plaza felaketi çağımızın en kötü sanayi felaketlerinden biriydi. Bu faciadan yeni bir girişim; **Bangladeş Yangın ve Bina Güvenliği Anlaşması** doğdu. Büyük şirketlerden oluşan bir azınlığın anlaşmaya katılmayı reddetmesine rağmen, UNI ve IndustriALL, büyük giyim markalarını ve perakendecilerini söz konusu anlaşma çerçevesinde uluslararası sendikal hareketle birlikte çalışmaya ikna etmeyi başardı.

Uluslararası sendikal hareket 2013'te daha da güçlendi mi?

Evet. Brezilya ve Endonezya gibi ülkelerde sendikalardaki sürekli üye artışını ve sendikal hareketin

etkinliğini, Gürcistan'da ve iş yalarında işçiden yana reformlar yapılmasına uluslararası sendikal hareketin katkısı olan diğer ülkelerde haklarla ilgili atılımları vurgulamak isterim.

Hükümetin sendikalara karşı düşmanca tavrını sürdürdüğü Svaziland'da, dünyadaki son mutlak monarşilerden birine dikkat çekmek için, Güney Afrika sendikaları ve yerel sivil toplum gruplarıyla birlikte kamuya açık sembolik bir yargılama oturumu düzenledik. Hükümetin uluslararası sendika temsilcilerinin de içinde bulunduğu tüm katılımcıları tutuklama kararı, işçi haklarının ağır ihlaline daha bir dikkat çekti.

Hâlâ iyileştirilmesi gereken alanlar var mı, bunlar neler?

Sorunlar çok. ITUC'un küresel kamuoyu yoklamalarının gösterdiği üzere, siyasetçilerin ve hükümetlerin icraatı ile halkın aslında onlardan bekledikleri arasında uçurumlar var. Muazzam eşitsizlik, 2008 krizinin ardından vaat edilen temel reformun yapılmaması, açık ve mevcut iklim değişikliği tehdidi konusunda bir şey yapılmaması, şirketlerin dizginsiz bir şekilde vergi kaçırması. Toplumun değişik kesimleri şu anda çalışan ve gelecek çalışacak kuşaklar için hare-

kete geçilmesi konusunda feryat ediyorlar, ama finans ve sermaye çevrelerinin gücü bu konudaki niyet ve girişimlerin önündeki başlıca engel.

Küresel düzeyde belli bir harekete tanık olduk; Rusya'da toplanan G20, toplantıdan sonra yaptığı açıklamada bizler için kaygı konusu olan birçok soruna yer verdi, ama işin sonunu getirmek için gereken kararlılığı göstermiyor. Bir ilerleme belirtisi ise G20 ülkelerinin işverenleriyle istihdam ve çıraklık konusundaki anlaşma imzalanmasıydı.

Dünya Bankası kredilerinde sendikal standartların uygulanması konusunda ilerleme kaydedildi, IMF eşitsizlikten ve ekonomik faaliyetin semeresini paylaşma ihtiyacından söz ediyor ve toplu sözleşme nihayet ekonomik canlanma ve refah açısından elzem görülüyor. Ama bu eğilimlerin yıkıcı "kemer sıkma" politikalarına son vermeye dönüşmesi için yapmamız gereken çok şey var. Kemer sıkma politikaları birçok Avrupa ülkesini ekonomik iflasın eşiğine getirdi ve bu ülkelerin düze çıkması için uzun bir zaman gerekecek.

Birçok yerde temel işçi haklarına hâlâ saygı gösterilmiyor, değil mi?

İşçilerin temel hakları her bölgedeki ülkelerde ağır bir saldırı altında. Guatemala ve Kolombiya gibi ülkelerde işçiler sendikal faaliyetleri için ağır bir bedel ödemeye devam ediyor. Güney Kore'de, Türkiye'de ve birçok başka ülkede hükümetler sendika karşıtı baskıyı sürdürüyor veya daha da tırmandırıyor. Sözümona "Arap Baharı"nın vaatleri Arap dünyasındaki insanların büyük bölümü açısından gerçekleşmedi; işçi ve sendika haklarıyla ilgili standartlarda iyileşme yok, ekonomik faaliyet hâlâ darboğazda ve işsizlik son derece yüksek.

İnanılır gibi değil ama, Bangladeş ve Kamboçya gibi yerlerde işçi haklarının ihlali o düzeyde ki küresel pazarlar için hazır giyim eşyası ya da ayakkabı üreten bir işçi ailesinin geliri, Birleşmiş Milletler'in aşırı yoksulluk sınırı olarak belirlendiği kişi başına günde 1,25 dolar-dan daha düşük. Hükümetler insana yakışır asgari ücret ve sendikal haklar sağlama sorumluluklarını yerine getirmiyor ve işçilerin tek seçeneğinin kayıtdışı ekonomiye sarılmak olduğunu bilen işverenler ise bu boşluktan sonuna kadar yararlanıyorlar.

Dünyadaki bütün işçilerin yüzde 40'ının ve belki de daha fazlasının kayıtdışı ekonomide kıt kanaat yaşamak zorunda bırakılması, küresel ekonomik sistemin bugünkü halinin açık kanıtı. Dünyada herkese refah sağlamaya yetecek kadar zenginlik var, ama bu zenginliğin en büyük bölümü birkaç yüz kişinin elinde bulunuyor ve vergi cennetlerinin zulasında saklanıyor.

Önümüzdeki Mayıs'ta Berlin'de ITUC'un kongresi yapılacaktır. Kongre'den beklentileriniz neler?

Berlin Kongresi, eyleme ağırlık verilen bir yenilenme kongresi olacak. ITUC yönetim organları Kongre'de görüşülmek üzere kapsamlı ama kısa bir Kongre Bildirgesi taslağı hazırlıyor. Bildirge çağımızda uluslararası sendikal hareketle ilgili önemli konuları kapsıyor. Bunun yanı sıra şu üç alana yönelik eylem çerçeveleri hazırlanıyor:

- Sendikal büyüme, şirketlerde örgütlenme, küresel temalar çevresinde stratejik kampanya, kayıtdışı ekonomide örgütlenme, ortaya çıkan sorunlar konusunda eylem, örgütlenme ve toplu sözleşme haklarını gerçekleştirmeye dönük kapsamlı uluslararası eylem kapasitemizi geliştirmek;

- Sürdürülebilir istihdam, güvenli gelir ve sosyal koruma, iş güvencesiyle ilgili çalışmamıza daha fazla ağırlık vermek, iklim değişikliği ve iklim adaleti konusunda eylem, sosyal koruma ve yoksulluk, finans reformu ve küresel ekonomi;

- Hakların gerçekleştirilmesi, risk altındaki ülkelerle ilgili eylemlerin belirlenmesi, işçi haklarını en ağır ihlal edenlerin tespiti ve haklar konusunda önemli zorluklar yaşanan ülkelerin "izleme listesi"nin çıkarılması. Kongre, haklara ve sosyal ve ekonomik adalete saygıyı sağlayacak stratejiler ve taktikler ve bu bağlamda elbette ILO'nun hayati rolü üzerinde duracak.

ITUC'un Vancouver'daki 2. Dünya Kongresi'nde, ana tüzüğümüzde öngörülen hedefleri gerçekleştirmek üzere geniş ve ayrıntılı bir dizi politika kabul edilmişti. Bu kongrede ise işçilerin karşı karşıya bulunduğu zorluklar, karmaşık sorunlara yenilikçi yaklaşımlar ve uluslararası sendikal dayanışmanın tüm potansiyelinin gerçekleştirilmesi konularında uluslararası sendikal hareketin konumu/tutumu belirlenecek.

Kongre web sayfalarını açtık. Kongre tartışmalarının zenginleş-

mesine ve canlılık kazanmasına katkıda bulunmak amacıyla, bu web sayfalarına sendikal çalışmalardan ilginç örnekler koymayı düşünüyoruz. Bu nedenle sendikalardan video, fotoğraf, belge gibi materyal göndermelerini istiyoruz.

Temel çalışma standartlarının güçlendirilmesi konusunda ILO'dan beklentileriniz neler?

Sendikal hareketi güçlendirmenin aslında ILO'nun rolü olduğu kanısında değilim, ama ILO, onun standartları ve teknik çalışması sosyal adalet için kesinlikle hayati önemde.

Sendikal temsil hakkının yanı sıra toplu pazarlık da birçok yerde ağır bir saldırı altında. Büyük bir hızla artan ekonomik eşitsizlik açısından bunun bütün dünyadaki sonuçları çok açık. Sendikal hareket ILO'ya her zaman olduğu gibi kararlılıkla bağlı kalacak ve diğer sosyal tarafların da bağlılıklarını göstermeleri için baskı yapmaya devam edeceğiz. Bazıları örgütlenme ve toplu sözleşme haklarına yıllarca karşı çıkan çokuluslu şirketlerde şimdi ilginç bir eğilim gözlemlüyoruz: Kamboçya gibi ülkelerde temel ILO standartlarına saygı gösterilmesi çağrısı yapıyorlar.

Bu zamanda inanılır gibi değil ama işçilerin hâlâ kölelik koşullarında çalıştırıldığı ülkeler var. ILO'nun en ağır sömürüye uğrayan insanların tarafında olması, bu insanlara işlerin iyiye gideceği umudunu veriyor. Hükümetlerin, işverenlerin ve işçi örgütlerinin ILO'ya ve onun misyonuna tam destek vermesi gerekiyor. ILO'suz bir dünya düşünemeyiz. ILO'nun rolünü, özellikle denenmiş ve sınanmış standart koyma ve gözetim süreçlerini sektöre ugratmaya çalışanlar karşılarında bütün kararlılığıyla sendikaları bulacaklardır. ■

Fas'ta sendikal kadınlardan atak:

Çalışan kadınları koruyan bir İş Kanunu istiyoruz

Fas Ulusal Sendikal Merkezi (UMT) 18 Ocak 2014'te Kazablanka'da "İşyerinde kadınlara yönelik şiddet: Çalışan kadınların haklarının ağır bir ihlali" isimli bir eğitim düzenledi. Etkinliğe sivil toplum örgütlerinden kadınlar da katıldılar. Bu eğitimle sendikal hareket ile Fas Demokratik Kadın Derneği arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi de amaçlanıyordu.

Toplantıda şiddetin çalışan kadınlar üzerindeki hukuki, ekonomik, siyasal, toplumsal ve psikolojik etkileri tartışıldı. Çalışma yaşamında kadınları dışlamanın ve onların haklarını ihlâl etmenin bir yöntemi olarak şiddet üzerinde duruldu. Kadına yönelik şiddetle ilgili yasa tasarısı, kadına yönelik şiddetin bütün biçimlerine karşı mücadele stratejisi açısından eleştirel bir gözle okundu ve değerlendirildi. Katılımcılar kadına yönelik şiddetle mücadele tasarısının daha etkin hale getirilmesi için şu önerilerde bulundular:

- Sendika ve derneklerdeki kadınları kapsayan bir kadın ağı kurulmalıdır.
- Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet başta olmak üzere kadın sorunlarının tartışılması için çağrı yapılmalıdır.

● Sessizliklerini bozup çalışma yaşamında ve toplumda uğradıkları haksızlıkları açıklamaları için çalışan kadınlara çağrı yapılmalıdır.

● Kadınların sömürüye, şiddete, cinsel tacize ve ayrımcılığa uğramamalarını sağlayacak özel önlemler alınmalıdır.

● Kadınlara karşı ayrımcılığı yasaklayan ve çalışan kadınları koruyan İş Yasası'nı ve mevzuatı uygulamak zorunlu hale getirilmelidir.

● Çalışan kadınları korumak için işçi sağlığı ve güvenliği komiteleri etkinleştirilmelidir.

● İşyerlerinde ve sendikalarda şikâyet ve hukuki rehberlik merkezleri kurulmalıdır.

● Anayasa ve onaylanmış uluslararası sözleşmelere uygun hale getirmek için Medeni

Durum Yasası reforma tabi kılınmalıdır.

● Kadınların haklarının korunması için, siyasal, toplumsal ve ekonomik kazanımlarını güvence altına alan önlemler, mekanizmalar ve bütçeler içeren kamu politikaları oluşturulmalıdır.

● Kadın işçilerin düşük ücretle sömürsüne son vermek için adil çalışma politikaları ve yasal mekanizmalar oluşturulmalıdır.

● Kadınlar hakları ve bu hakların nasıl savunulacağı konusunda eğitilmelidir.

Medyanın kadınlara karşı yaydığı kalıplaşmış önyargıları ve ikinci sınıf insan tutumunu kırmak amacıyla, kadınlara yönelik şiddete karşı mücadeleye ve eşitlik kültürünün yayılmasına aktif olarak katılması için medyaya çağrı yapılmalıdır. ■

KESK Kadın Sekreteri Canan Çalağan:

Kadın sekreterlerini kadın üyeler seçmeli

Canan Çalağan'la daha önce söyleşi yapacaktık olmadı, olamadı. Kadınları güvencesiz işlere sürmeye çalışan Kadın İstihdam Yasa Tasarısı'na karşı oluşturulan *Kadın Emeği Platformu*'nda yollarımız yine kesişti. Sendikacılığın cefasını çekenler arasında Canan, sürüldü, görevinden alındı, geçtiğimiz yıl tutuklandı. Şu anda özgür ve kaldığı yerden sürdürüyor görevini. Onunla kadın sendikacı olmayı, KESK içindeki kadın çalışmalarını ve yapılanmasını, kadın istihdamı paketini konuştuk...

Necle Akgökçe

Canan Çalağan

Sizi tanıyalım, ne zamandan beri sendikacılık yapıyorsunuz, KESK'te şu andaki göreviniz nedir?

Canan Çalağan: Ben 1994 yılında öğretmen olarak göreve başladım. Evliyim, bir çocuğum var. 1995 yılında da Eğitim-Sen'e girdim. O günden bu yana sendikanın pek çok alanında görev yaptım. Şube yönetiminde bulundum, kadın komisyonlarında çalıştım, Eğitim-Sen'in Merkez Kadın Komisyonu'nda

yer aldım. 95'ten bu yana eğitim işkolunda kimi zaman komisyonlarda, kimi zaman yürütmelerde görevim oldu. Kesintisiz olarak sendikal mücadele içinde hep oldum. 2011 Ocak ayında olağanüstü genel kurulda kadın sekreteri olarak göreve geldim. Altı ay sonra olağan genel kurul vardı, orada da kadın sekreteri olarak aday oldum. O günden bu yana da KESK'in kadın sekreterliğini yürütüyorum.

KESK Kadın Sekreterliği görevini ne kadar sürdüreceksiniz?

2011 Temmuz'dan bu yana, kadın sekreterliğini sürdürüyorum, önümde bir tam dönem ve bir de altı aylık süreç var.

Tekrar aday olacak mısınız, KESK'te rotasyon var mı?

Bizde iki dönem üst üste kuralı var. Temmuz'da tam dönemim dolmuyor. Biraz o günün koşullarına ve ihtiyaçlarına bağlı. Ama ben uzun dönem yönetim pozisyonlarında kalmanın işyerine yabancılaştırdığını düşünüyorum kadroları. Ara dönemlerde işyerlerine yeniden dönmenin, o profesyonellikten çıkmanın daha faydalı olacağını düşünüyorum.

KESK'teki kadın çalışmaları ve kadın komisyonları şu anda ne durumda, sendikanın kadın politikası yürüyor mu?

KESK 11 işkolunun oluşturduğu bir konfederasyon. Ama bütün işkollarımızda standart bir durum yok. Bu sendikaların hepsinde kadın sekreterliği kurumsal olarak, tüzüksel bir organ değil, halihazırda, bunu önümüzdeki dönemde aşmak istiyoruz. Konfederasyon tüzüğünde var ama kadın sekreterliği. Bu genel kurulda uygulanmak

üzere yüzde 40 kadın kotası var. Bazılarında müstakil kadın sekreterliği olarak geçen kadın sekreterliklerimiz var, bazılarında kadın sekreterliği ve diğer sekreterlikler bir arada. Mesela kadın ve çevre sekreterliği, ya da kadın ve insan hakları sekreterliği ya da iletişim sekreterliği gibi. Biz bu tür sekreterlikler istemiyoruz, müstakil kadın sekreterliği olsun istiyoruz. Üç işkolumuzda ise kadın sekreterliği yok.

Bunlar hangileri?

Diyanet ve Vakıf Emekçileri Sendikası (DİVES), Büro Emekçileri Sendikası (BES), Tarım Orkam-Sen sendikalarında yok. DİVES ve Tarım Orkam-Sen'de kadın üye sayımız gerçekten de az. BES'te ise kadın üye sayımız fazla, kadınlar kararlı, ilk genel kurulda buna ilişkin çalışmalar yapılıyor. Kadın sekreterlikleri tüzüksel güvence altına alınarak işlevsel hale gelecek. Sadece kadın sekreterliği değil elbette pozitif destek politikalarını da gündeme getireceğiz, kota bunlardan bir tanesi mesela. Kadın arkadaşlarımız çok uzun dönemdir bu konuda mücadele veriyorlar ve bu nedende KESK'te kadın çalışmaları daha gelişkin. Geçtiğimiz genel kurulda meclis modeline geçtik. Bu meclis Türkiye'deki bütün işkollarımızın kadın sekreterlerinden oluşuyor. Ve tüzükte şöyle geçiyor: "Kadınla ilgili kararları kadın meclisi alır." KESK'in genel meclisi karma bir yapı. Ama kadınla ilgili bir karar alacağı zaman mutlaka kadın meclisinin kararlarını almak zorunda. Kadın meclisi karar alıyor ve genel mecliste onaylanarak geçiyor. Ama biz bu onayın bile olmaması gerektiğini düşünüyoruz. Yani kadın meclisi ne karar almışsa o karar haline gelmeli ayrıca bir genel mecliste onaylatmak zorunda kalınammalı.

Kadın meclisinin kendi içinde bir yürütmesi var mı?

Kadın meclisinin kadın birimi var. Bu mecliste bulunan kadınlar genel kurulda seçiliyor. Kadın birimi ve kadın sekreterliği, genel mecliste alınan kadın kararlarını yürütmekle sorumlu. Dönemsel bir araya geliyor. Kadın sekreterliği birinci elden sorumlu...

Kadın sekreterliği kadın meclisinden seçilmiyor, kadın sekreterini sadece kadınlar seçmiyor öyle mi?

Evet öyle, ne yazık ki öyle. Ben bu dönem bununla ilgili mücadele etmek gerektiğini düşünüyorum. KESK'in yarıya yakını kadınlar oluşturuyor. Tam da böyle bir sistemin kurulması gerektiğini düşünüyorum. Kadınlar KESK'in içinde yıllardır bir cinsiyet eşitliği ve özgürlüğü mücadelesi veriyorlar. Dışımızla tırnağımızla kazıyarak geldik bulduğumuz yerlere. Bundan sonrası kadın sekreterliklerinin kadın üyeler tarafından seçilerek gelmesi, hem onlara karşı sorumlu olması hem de onlara karşı hesap vermesi gerekiyor. Eşbaşkanlığa dair Türkiye'de epey bir deneyim birikti, bence biz bunu da tartışmalıyız.

Merkezi bir kadın politikası var mı, ya da genel olarak yapıldığı gibi, sorunlar önünüze geldikçe mi tutum alıyorsunuz?

Her ikisi de var bence. Birincisi kadın meclisi KESK'te ilk defa hayata geçen bir şey, bunu deneyimledik. Bu, mevcut yapılanmayı olabildiğince demokratikleşmeye yönelikti. Sonuçta hepimiz geleneksel sendikal yapılar içinde mücadele yürütüyoruz. Model açısından, karar alma açısından, iş yapma açısından, kadın meclisinin Türkiye'deki sendikal harekete demokratik müdahale olduğunu düşünüyorum. O nedenle olabildiğince kolektif çalışmayı yaygınlaştırabilmek, çok kadının sesinin duyurulmasını sağlamak lazım... Bu arada kadın cinayetleri, kadına yönelik şiddet, beden politikaları (AKP ile birlikte artan bir biçimde), bizim açımızdan savaş ve savaşın kadınlara getirdiği ekstra şiddet de hep gündemimizde. Söylediğiniz

sözü tekrar etmek zorunda kaldığınız dönemler oluyor, ne yazık ki Türkiye'de. Şunu çok iyi hatırlıyorum, bir kadın cinayeti ile ilgili basın açıklaması yaparken, açıklamayı tamamlayamadan aynı gün iki kadın cinayeti haberi geldi. Gündem böyle ilerlerken cevap vermeniz gerekiyor, sessiz kalmıyorsunuz. Bir de bizim hâlâ bazı arkadaşlarımız tutuklu, onların mahkemeleri de var. KESK'li tutuklu sayısı hiç düşmüyor. Politikalar biraz böyle yürüyor genel anlamda.

Sendikalarda kadın çalışmaları başka ülkelerde olduğu gibi kadın çalışanın özel sorunları üzerinden şekillenmiyor sanki, işlerimiz var, onlar bittikten sonra kadın işleriyle uğraşıyor gibiyiz, ne dersiniz buna katılıyor musunuz?

KESK açısından doğrudan müdahaleler oluyor. Kadının emek gündemine doğrudan müdahaleler oluyor. Bizim tabanımız farkında ve müdahaleci. Şimdiye kadar örneğin biz 657'ye tabiiydik ve kamuda çalışan nispeten daha güvenceli kadınları örgütleyordu KESK. Ama son 10 yıldır, işkolumuzda güvenceli istihdam edilenlerin yanı sıra belki de onlardan fazla farklı istihdam biçimleri ortaya çıktı. Biz de dahil olmak üzere, sendikaların daha çok tek tip istihdam biçimine göre şekillenen bir yapısı vardı. Ama hayat değişti. Artık çok farklı sözleşme biçimleriyle karşı karşıyayız, birbirinden farklı statülerde çalışanlar var, bunlar içinde en kötü koşullarda çalışanlar ise kadınlar. Bu kadınları örgütlemeye ilgili problemimiz var. Ama burayı örgütlemekten de yol alma şansımız yok. Kendi işkolumuzda beraber çalıştığımız, örgütleyemediğimiz ve işten atılan pek çok arkadaşımız oluyor,

tacize, şiddete uğramış. Bunun dışında sen yetersiz de olsa çocuğunu kreşe verirken yanında taşeron olarak çalışan hemşire arkadaşın çocuğunu götürmüyor kreşe. Bu hiyerarşi ve ayrımcılık çokça yaşanıyor artık işyerlerimizde... Mesela sen hergün birlikte çalıştığın arkadaşını sendikali çalışan olarak müdahale edip, dönüştüremiyorsun. Bizim tıkanıp gittiğimiz noktalardan biri bu. Ama temel gündemlerimizden biri de bu.

Kadın Emeği Platformu'ndan bahsedelim, platform çağrıcıları arasında siz de varsınız, bu tür bir yapı nasıl oluştu, çerçevesi nasıl olduğunda iyi bir şey yapmış oluruz?

Hükümetin hazırladığı istihdam paketi üzerinden bu alanda çalışan sendikalar olarak biz ne yapalım, ihtiyacından doğdu platform, somut bir durumdan yani. Herkes bulunduğu yerde tek tek bir şey yapacağına daha toplu bir karşı çıkış olsun istedik. 'Birlikte yaparsak daha güçlü olabiliriz'den hareketle ortaya çıktı. Esasında daha önce de kadınlar örneğin kürtaj yasasına karşı çıkma, savaşa karşı birlikte ortak refleks geliştirme konusunda bir araya geldiler. Bizim tutukluluğumuz sürecinde yapılan dayanışma eylem ve etkinlikleri yine bize çok iyi geldi. Biraraya gelişler var, sıfırdan başlamadık. Karşı duruşu örgütleyebiliriz dedik. Ama bu arada memlekette 17 Aralık iktidar krizi çıktı, bir sürü başka başka gündemler oluştu. Çok hızlı devam etmedi. İzmir'de, Antalya'da, Adana'da bu konuda çalışmaya var. Kadınların emek boyutunda yaşadıkları sömürü katmerleşerek devam edecek gibi görünüyor. Sistem bunun üzerine oturacak... Bu bugünlük, yarınlık birkaç yasayla sınırlı bir şey değil.

Yasal düzenlemeleri durdurmasak bile oluşan yeni durumlara karşı güçlenme mekanizmalarını buralardan kuracağız. Saldırıları birlikte bertaraf edeceğimiz çok geniş çaplı, güçlendirici birlikteliklere ihtiyacımız var, başka da çaremiz yok esasında. Bunu başaracaksa kadınlar başarabilir diye düşünüyorum. Umutluyum o anlamda.

Bir dönem hem sendika vardı, hem iş vardı, evlisiniz, çocuk var, hayat nasıl gidiyor?

Hiç kolay değil, zor. İnatla ve kararlı bir biçimde durmak gerekiyor. Oğluma Çorum'da şube yönetimindeyken hamile kalmıştım, erken doğdu, şube genel kurulunu tutturamadım. Mart'ta doğacaktı, Şubat'ta doğdu, o bir ay 16-17 günü hastanede oldu, kundacla gidip işte devretmek zorunda kaldım. Bu arada baba da sürekli sürgünde geziyordu. Bakım konusunda, kadın arkadaşlarımdan ya da yönetimde birlikte bulduğumuz arkadaşlarımdan annelerinden, teyzelerinden yardım aldım. Ankara'ya gelince biraz daha zorlandım. Küçük yerde daha kolay oluyor dayanışma. Ama o zaman da eşimle birlikte oturma şansımız oldu. O anlamda kolaylaştı. İçindeki erkeklerle sürekli yüzleşmeye çalışan bir erkekle evliyim. Ama bu da kolay olmuyor sizin bıraktığınız her an erkeklerin içinde o erkek çıkıyor. O nedenle sürekli kararlı durmak, bunu göstermek gerekiyor. Ama şu anda artık organizasyon da yapmıyorum, ama uzun süre bunu yaptım. Çocuklarımızın hepsi sendika şubelerinde en iyi durumda bir iki kanepede, iki kırık oyuncağın olduğu toplantı odalarının masalarında büyüdüler. Ama iyiler, sağlıklılar.

Geçen sene KESK'nin tüm kadın sekreterleriyle birlikte siz de tutuklandınız, kadın çalışmaları aksadı mı KESK'te?

Evet. 13 Şubat 2012'den Ekim ayına kadar tutuklu kaldık. Beni, KESK'te bağlı birçok işkolunun, Tüm Bel-Sen'in, SES'in kadın sekreterlerini tutukladılar. Kadın sekreterleri, aktif kadın komisyonu üyeleri arkadaşlarımız vardı. Bir kısmımız sekiz, bir kısmımız on ay tutuklu kaldı. Biz oradayken Haziran'da geriye kalan kadın sekreterlerimiz tutuklandı. Bu operasyonla birlikte KESK'e bağlı tüm sendikalarda neredeyse tüm kadın sekreterleri tutuklandılar. Onlar bizden sonra çıktı. Bazı kadın sekreterliklerinde çalışan arkadaşlarımızın hakkını yemeyelim, onlar devam ettiler çalışmaya, ama yine de KESK'teki kadın çalışmaları aksadı elbette.

Eşiniz de mi KESK üyesi?

Evet, o da SES'te Merkez Denetleme Kurulu Başkanı. İkimiz birden tutuklanınca annemlerin yanına gitti çocuk mecburen Amasya'da kaldı. Okullar açıldığında anneanne ve dedesi onunla birlikte Ankara'ya geldiler, Ekim ayına kadar onlarla kaldı.

Memlekette sendikacılığın cefasını çekenler arasındasınız yani ikiniz de?

Evet, öyle. Bu bir deneyim tabii. Cezaevleri ilk karşılaştığımız yerler değil elbette, pek çok dostumuzu, arkadaşımızı ziyaret ettik, ziyaretçi bulunduk. Biz de bu süreçte kıyısından kenarından tanık olduğumuz cezaevi gerçeğini yaşayıp deneyimledik. Türkiye'de pek çok sosyalist, demokrat, yurtsever pek çok insanın uğradığı yerler zaten hapisaneler. Küçük çocukları koyuyorlar hatta. Sincan'daki durumu biliyorsunuz. Kaç gündür uyuyamıyorum. Beş kardeşin fotoğrafını gördüm Türkiye'nin çeşitli hapisanelerinden, çocuk hepsi, baba muhtemelen yoksul Kürt köylüsü. En küçüğü Sincan'a düşmüş, haşat etmişler çocuğu. Kocaman insanların orada yaşaması bu kadar zorken, küçücük çocuklar orada ne yapar, bunu düşünüyorum günlerdir, her türlü istismara, her türlü şiddete açık. ■

Mahalleyi yönetmek için yola çıkmış kadınlar:

Muhtarlığa kadın eli değmeli artık

Vesile Özdemir Kayışdağı Mahallesi, **Sırma Doğru** ise İçerenköy Mahallesi muhtar adayı. Onlarla mahallelerini, muhtar adayı olma süreçlerini, seçim çalışmalarını, evdeki ve dışarıdaki işleri konuştuk...

Necle Akgökçe

Yerel seçimler için gün sayılırken, yönetici olmaya aday olanlar arasındaki kadın-erkek dengesine baktığımızda, sonucun genel seçimlerden farklı olmadığını görüyoruz. Gerçekten de neredeyse kadınla tanımlanan kentlerin, semtlerin, mahallelerin, kasabaların, köylerin yöneticilerine baktığımızda neredeyse hepsinin erkek olduğunu fark ediyoruz. Kadın Adayları Destekleme Derneği'nin (KA-DER) 2013 yılında yapmış olduğu bir araştırmada, Türkiye'de bulunan 2950 belediye başkanlıklarından sadece 26'sının kadınlarda olduğu görülüyor. Bu yüzde 0.8'lik bir orana tekabül ediyor... Belediye meclislerinde durum çok da farklı değil.

Tüm engellemelere rağmen kadınların bu son seçimlerde varlık gösterdikleri bir alan var: Muhtarlık. Ulusal basına çok yansımaya da yerel basına baktığımızda, İstanbul'dan Ankara'ya, Aydın'dan Ceylanpınar'a pek çok kent ve kasabada kadınların mahalle ve köy muhtarlıklarına aday olduğunu görüyoruz. Seçilip seçilmemek bir yana, işe buradan başlamanın kendisi bile anlamlı geliyor bize... Kadınlar niye muhtar olmak istiyorlar? Muhtarlık onlar için ne anlama geliyor? Muhtar olunca erkeklerden farklı neler yapacaklar? Bu soruları İstanbul'un Anadolu Yakası'nın iki büyük mahallesinde muhtarlığa adaylığını koymuş iki kadına sorduk.

Soruların cevabı biraz da onların kadın olarak bu memlekette yaşadıkları, çözümledikleri veya çözemedikleri sorunlarda gizli...

Vesile Özdemir Kayışdağı Mahallesi muhtar adayı, Sivas Divriği doğumlu, 45 yıldır İstanbul'da yaşıyor. Bir kızı, bir oğlu var, Yıldız ve Barış. İkisi de okullarını bitirip, çalışma hayatına atılmışlar. 10 yıl önce eşinden boşanmış, çocukları daha çok Vesile Hanım büyütmüş. "Çalışarak okuttum onları" diyor.

Ne iş yaptığını sorduk, çocukları büyütme için pek çok işte çalışmış "En son yaptığım iş mağazacılık ve perakende sektöründe sevkiyat şefliği" diye anlatıyor. Mağazaların günlük sevkiyatlarını topluyor, araçlara yükletip yolluyormuş. "Son olarak çalıştığım yer iflas etti yaklaşık 750 kişi işsiz kaldı. İkitelli'de çalışıyorduk. İş hayatım o noktada bitti. Çünkü daha sonra iş arayışlarımda yaş gündeme getirip işe almadılar beni." Emek piyasalarında çok rastlanan bir kadınlık durumu. Erkeklerde yaş, uzmanlık ve birikim göstergesi, kadında dezavantaj.

Vesile Hanım neden muhtar olmak istemiş peki, niye belediye başkanlığı değil? "Muhtarlık bana uygun geldi çünkü, devlet ile halkın ilk buluşma noktası olarak görüyorum. Bir de ister eğitimi olsun ister olmasın mahallenin abisini seçerler muhtarlığa, bir kadın olarak şansımı buradan denemek istedim."

Mahallede kreş çok az

Ona göre muhtarlığın salt ikametgâh veren bir mercii olmaktan çıkarılması gerekiyor, muhtar mahallenin bileşimini oluşturan herkese dokunmalı, herkesin isteklerine kulak vermesini bilmeli.

Kayışdağı Mahallesi'nin nüfusu 37 bin kişiyi geçiyor, çok göç alan bir mahalle. Yoğun bir Kürt nüfusu var. *"İki dilli hizmet vermek istiyorum ben mesela. Muhtarlığın ekonomisi yetmeyebilir, partilerden kurumlardan Kürtçe bilen gençlerimizin gönüllü, dönüşümlü hizmet vermesini istiyorum."* diyor. Bu aynı bileşimi gösteren başka mahallelerde gündeme gelmiş mi, ben bilmiyorum, o da *"Yok, ilk kez ben getirdim gündeme."* diyor. Vesile Hanım'ın gözüne çarpan eksikliklerden biri de kreş, mahallede çok az kreş var. Sadece dışarıda da çalışan kadınlar için değil evde ev işleri ve çocuk bakımı ile uğraşan kadınlar için de özgürleştirici olabilir, kreş... Çünkü pek çok kadın, öte sokağı bile bilmiyor, kadınların sosyalleşmesi, dışarı çıkması, akıp giden hayata dahil olması ve sorgulaması şart.

Karar verme süreçlerinin hep dışında bırakılmış kadınlar, yönetimlere aday olduklarında daha demokratik mekanizmalardan yana kullanıyorlar tercihlerini, Vesile Hanım da öyle, nasıl bir yönetim sorumuzu şöyle cevaplıyor: *"Mahalle konseyi gibi bir heyet oluşturmak istiyorum. Burada mahallenin kanaat önderleri, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, derneklerin temsilcileri kadınlar bulunmalı. Bir baskı grubu gibi çalışmalı bu heyet. Kolektif bir muhtarlık yapmak istiyorum."*

Daha önceleri Kayışdağı'nda bulunan Şahmaran Kadın Merkezi'nde çalışmış, *"Önce destek aldım, daha sonra da gönüllü bir takım çalışmalar yürüttüm."* diyor. Hedeflerinden biri şiddete, tacize ve tecavüzlere karşı bir Kadın Danışma Merkezi açmak, diğeri de genç işsizliğin yoğun olduğu mahallesinde gençlere yönelik meslek kursları düzenlemek. *"Para sorun değil, iyi örgütlenirsek belediyeye, belediyelere baskı yaparak sorunu çözeriz."* Bana kalırsa da çözer her sorunu Vesile Hanım, yeter ki seçilsin.

Küçük bir irtibat bürosu kurmuş, pro-

Sırma Doğru

paganda malzemeleri, söyleşinin yapıldığı sırada matbaadaydı. Gelir elbet, çocukları bu malzemelerin üretiminde en büyük yardımcıları olmuş. Tüm harcamaları kendi karşılıyor: *"Benim seçim sponsorum yok. Gönüllü emek var. Maliyetli bir iş yapmayacağım, insanları dolaşacağım tek tek, beni siyasi olarak da bilirler zaten pek çok eylemin içinde yer almış bir kadınım ve insanların çoğu beni tanır."*

Mahallenin gençleri seçim hazırlığında onu yalnız bırakmamışlar. Büroya geliyorlar, kahvehane görüşmelerini örgütüyorlar, onun derneklere girmesini sağlıyorlar, yani sağolsunlar...

Ama başka bir şey daha var sanki. Hangi alanda olursa olsun bir şeyi yönetmeye talip olmuş erkeklerin yanında yöresinde onun işini kolaylaştıracak bir kadın mutlaka bulunur, gömlekleri yıkarlar, ütülerler, eve geldiklerinde yemekler masadadır, onları yoğun seçim gezilerinden sonra ertesi güne hazırlarlar. Peki Vesile Hanım'a kim yardım ediyor, dışarıda propaganda çalışmaları yürütürken? Ev işlerinde sorumlu mercii değişmemiş. Cevap klasik olacak belki ama onun ağzından dinlemekte fayda görmekteyiz. *"Kıyamıyorum çocuklara onlar da yoğun... Hem eve, hem dışarıya yetişmeye çalışıyorum bu süreçte. Çocuklarla kafama takılan çözüm getiremediğim bazı sorunları tartışıyorum. Ama ev işlerini hâlâ ben yapıyorum."*

Seçim sonuçlarından umutlu, insanlar

artık birikimli ve başkalarıyla empati kurabilecek, güler yüzlü, herkesi ayrı ayrı düşünebilecek muhtarlar istiyor. Bunların hepsi Vesile Hanım'da var.

İçerenköy'e gelin geldi

Sırma Doğru, o da Vesile Hanım gibi bir muhtar adayı. O İçerenköy Mahallesi Muhtar adayı. *"İçerenköy'e gelin geldim, geldiğimde inanın çamuru kurumamıştı, buralarda hiçbir şey yoktu."* diyor. 23 yıldır İçerenköy'de oturuyor, evli, iki erkek çocuğu annesi, İstanbul Tabip Odası'nda çalışıyormuş yeni emekli olmuş. *"Altı ay evde oturdum sıkılmaya başlamıştım tam, Gezi Direnişi başladı ve gençler ölüyor, yaralanıyordu, kendimi o süreçte buldum".* Gezi sonrası İstanbul'un pek çok semtinde olduğu gibi İçerenköy'de de park forumları yapılmaya başlanıyor. *"Geniş katılımlı bu forumlarda ben mahallelerimizde dayanışma kültürünü yeniden yeşertmeliyiz, ne tür ihtiyaçlarımız var, onlar üzerine odaklanalım, özellikle kadınların, gençlerin, çocukların bir araya gelebilecekleri alternatif alanlar, mekanlar yaratalım."* diyordum.

Mahallede yaşayanların hayatlarını somut olarak değiştirebilecek politikalar üzerinde düşünürlerken, konu yerel seçimlere, oradan da muhtarlığa geliyor. Devletin muhtarlardan beklediği rutin işler var, ama bunları yaparken, aşağıdan başlayarak insanlarla temas et-

mek, dokunmak, kendi yaşamları hakkında onları düşünmeye ve bunun için kolektif mekanizmalar oluşturmaya da ihtiyaç var.

Tüm bu sorunları tartışırken arkadaşları, "Muhtarlıktan başlayabiliriz, mahalleyi en iyi sen tanıyorsun, insanlarla iletişimin de çok güzel, bizim muhtar adayımız ol." diyorlar.

Teklifi güzel buluyor fakat böyle işler konusunda pek çok kadının takındığı ortak tutumu o da sergiliyor. Gerekçeler belli: İlki; yapabilir miyim acaba, özgüven sorunu, ikincisi emekli olalı henüz altı ay olmuş ve çalışırken ihmal ettiği düşüncesinden hareketle özellikle küçük oğluyla daha fazla zaman geçirmek istiyor. "Eşim hasta, ona daha fazla ilgi göstermeliyim, çocukların zamanından çalmayayım." Kadınların hayatından da, zamanından da herkes bir şey çalar ama bu görünmez pek. Kadınlar olarak ortaklıklarımız, farklılıklarımızdan ne kadar da fazla...

Bir biçimde ikna etmiş arkadaşları. Önce mahallede bulunan çeşitli siyasi bileşimler, köy dernekleri, sosyal faaliyet yürüten diğer derneklerin temsilcileriyle konuşmuş, evleri dolaşmış. Olumlu yaklaşmış hemen hemen herkes. Muhtarlığın artık başka türlü yapılması gerektiğini anlatmış onlara:

"İletişim çağında yaşıyoruz. Herkesin elinde bilgisayar ve akıllı telefonlar var, sosyal medya almış başını gidiyor, bu dönemde muhtarlık görevinin içeriği de değişti artık. İkametgâh alıp vermek gibi devletin tanımladığı işlerin yanı sıra muhtarlık kurumunun, mahalledeki insanları bir araya getirecek işler de üretmesi gerekiyor." diyor.

Sırma Hanım da erkeklerin tekelinde

olduğunu düşünüyor muhtarlığın, propaganda çalışmalarının da kahvehanelerden yürütüldüğünün altını çiziyor. Fakat kahvehane ziyaretlerine başlamış bile. Dikkatli bakışlarından hiçbir şey kaçmıyor. "Kahvehane ortamında beni gören akrabalarım bile elini ayağını nereye koyacaklarını bilemiyorlar."

Çocukların oksijen ihtiyaçları

Nüfusu 60 bine dayanan İçerenköy Mahallesi'nin pek çok eksiklikleri bulunuyor, fazlalıkları da varmış elbette: A alışveriş merkezleri, onun saptamalarına kulak veriyoruz: "8 adet AVM, bir büyük park, bir iki de küçük park var, ama bir kültür merkezi yok. Cumartesi, Pazar günleri aileler çocuklarla birlikte servislere binip onları AVM'ler içindeki oyun yerlerine götürüyorlar. Oysa bu çocukların sağlıklı yetişmeleri için temiz havaya, oksijene ihtiyaçları var, doğayı temiz tutan, park ve yeşil alanları çoğaltmamız lâzım."

Bu kadar büyük bir mahalleyi nasıl yöneteceksiniz, var mı bir programınız sorusunu, Sırma Hanım hiç tereddüt etmeden yanıtlıyor. Çünkü o bir siyasi oluşumun, bir kent hareketinin temsilcisi olarak görüyor kendini, tek başına yapmayacak hiçbir şeyi... Park forumlarında her şey nasıl ortak yapılıyorsa, muhtarlıkta da aynı çizgi devam ettirilecek. "Mahallemizi, burada yaşayanlarla birlikte şekillendirmek için, katılımcı demokrasinin hayata geçirileceği mahalle meclisleri kuracağız, burada söz, yetki, karar mahallelide olacak. Mahalle meclisleri ve muhtarlıkla, Kent Konseylerini de buluşturmak istiyoruz. Çünkü muhtarlıklar da dışarıya açılmalı artık."

Propaganda çalışmalarına çoktan başlamış, ne de olsa kolektif bir iradeyi temsil ediyor. Broşürler basılmış, pankartlar hazırlanmış, mahallenin değişik yerlerine asmışlar. Broşürleri, bildirileri ortak dağıtıyorlar. İrtibat bürosu sorununu söyleşi yaptığımız günlerde henüz çözememişlerdi, ama en kısa sürede bir yer bulacaklardı. Artık bulmuşlardır herhalde.

"Mahalle meclisleriyle birlikte işleri yürüteceğiz, söyledığımız sözün genel-

leştirilmesi için bu çok gerekli." diyor. Çevreden nasıl karşılanıyor bu adaylık: "Bir kadın öğretmen aradı mesela geçen gün, broşürleri gördüğünü, aydınlık yüzlü olduğum, kadın olduğum için çok mutlu olduğunu söyledi, yanındayız seni destekliyoruz, dedi. Hoş bir şeydi benim için."

Bu tür işlerde asık suratlı olmamak önemli, fakat kadınlar artık hemcinslerini görmek istiyorlar sanırım kent yönetiminde, bu da çok önemli bir gelişme... Sırma Hanım da ev kadınlarını, çocukları dışarıya çıkarmanın, onlara yönelik faaliyetler yapmanın gerektiğine inanıyor, kültür-sanat etkinlikleri, tiyatro gösterileri, yapmak istedikleri arasında yer alıyor. Bir de gençler için rock dinletileri düzenlenmeli.

Evde işleri kim yapıyor, sorusunu ona da soruyoruz. "Ev işlerini ben üstlendim. Eve ilişkin bir düzen kurdum, o öyle devam ediyor. Bazen herşey bittiğinde bir kahve içeyim dediğim noktada kızıyorum ama kadınlar her şeyin üstesinden geliyorlar."

Kadınların kent yönetimlerinde daha fazla söz sahibi olmaları gerekiyor, mahallelerde de öyle, çünkü pek çok kadının hayatı evde ve mahallesinde geçiyor, parklardan veya toplu taşıma araçlarından yararlananların çoğu kadın.

Ellerine fırsat geçtiğinde kadınlar çok da iyi yönetiyorlar kentleri, semtleri, mahalleleri. Sırma Hanım'a kulak verelim bakın nasıl bitiriyor konuşmasını:

"Muhtar olayım diye yola çıkmadım. Muhtarlık aracılığıyla yerelde dayanışma kültürünü, yalnızlaşmadan kurtulmayı, insanların kendi dertleri hakkında birlikte karar vermeleri kültürünü yetersiştirmeyi, söz yetki ve kararın tartışıldığı bir süreci işletmeyi istedim. Kadın eli değsin demekle yetinmiyoruz ama kadın eli de değsin artık, daha çok kadınların zaman geçirdiği mahallelere ve semtlere."

Aynı anda beş işe birden koşturup, hepsinden de sonuç alan bir muhtarınız olsun isterseniz, mahallenizdeki Sırma Hanım, Vesile Hanım gibi kadın muhtar adaylarına şans tanıyın derim sizlere, kesinlikle pişman olmazsınız. ■

Brezilya'da Kadına Yönelik Şiddet Yasası'na adını veren kadın: Maria da Penha

Brezilya'da kadın hakları mücadelesinin sembollerinden Maria da Penha, Mayıs 1983 yılında 38 yaşında kocasının silahlı saldırısı sonucu yürüme yeteneğini kaybederek ömür boyu tekerlekli sandalyeye mahkum oldu. Onun bu saldırı sonrası yürüttüğü mücadele, Brezilya'da kadına yönelik şiddete ilişkin bir yasanın esin kaynağı oldu, adına da "Maria da Penha Yasası" denildi. Maria da Penha'yı ve adını taşıyan yasanın hikâyesini sizler için araştırdık.

Selgin Zırlı Kaplan

kaçmaya da cesaret edemedim çünkü bu, kızlarımın velayetini kaybetmeme sebep olabilirdi."

Girişimler son bulmuyor...

Hastaneden eve döndükten iki hafta sonra, kocası Maria da Penha'yı tekrar öldürme girişiminde bulunuyor. Bu sefer elektrikle: "Bir gün, tekerlekli sandalyemle beni banyoya götürmeyi teklif etti. Duştan sular aşağıya doğru akıyordu ve ben suyun sıcaklığını anlayabilmek için elimi uzattım, aynı anda elektrik çarpmasıyla kendime geldim. Duş kabininin duvarlarına tutunarak kendimi geriye doğru ittim ve tüm gücümle bağırmaya başladım. Evdekiler hemen yardıma koştu ve beni çıkardılar. Kocam, elektrikli termosifonun devresiyle oynamıştı, eğer tekerlekli sandalyemle o suyun altına girseydim anında ölecektim..."

Maria da Penha, Mayıs 1983'te vurulduğu geceyi şöyle anlatıyor: "Sırtıma kurşunu yediğimde uyandım. Kim olduğunu hemen anladım. ... Komşular silah sesini duymuş, hemen koşup gelmişler. Beni yatakta bulmuşlar, kocamı da pijamalarını bir ip gibi boynuna dolamış halde mutfakta bulmuşlar. Beni hastaneye yetiştirmişler, kocam polislere, eve hırsız girdiğini, hırsızların beni vurup onu da boğma-

ya çalıştıklarını anlatmış. Çok ciddi şekilde yaralanmıştım, hastanede dört ay kaldım. O günden beri tekerlekli sandalyedeyim. İki omurilik kemiğim tümüyle hasar görmüştü. Eve döndüğümde, polis eşimin anlattıklarında tutarsızlıklar farketmiş, ancak eve dönüp dönmediğimi bilmedikleri için bana sormamışlar. Kocam beni eve kilitledi, annem babam ve kızkardeşlerimle görüşmemi engelledi. Evden

Maria da Penha, Fortaleza'daki evlerinde belden aşağısının felç olmasıyla sonuçlanan olayı yaşadığında bioeczacı olarak çalışıyordu. Kolombiya asıllı Brezilya vatandaşı ve ekonomist olan kocası Marco Antonio Heredia Viveiros ise üniversitede öğretim üyesiydi.

Maria da Penha'nın kocası, soruşturma sırasında toplam üç gün gözaltında kalmıştı, fakat hepsi buydu. Bir yıl sonra suçla itham edildi, ancak mah-

keme, olaydan sekiz yıl sonra başlayabildi. Mahkeme onu suçlu buldu, ancak yıllarca karara itiraz etti. Tamamen suçlu bulunup mahkumiyet aldığına ise yıllar geçmişti ve cezanın iptaline altı ay kaldığı için sadece iki yıl hapis cezasına çarptırıldı. Ancak bu durum, Maria da Penha'yı vazgeçirmedi.

Vazgeçmek yok...

1984 yılında, yani saldırıya uğramasından bir yıl sonra Maria da Penha kocası Viveiros'a karşı hukuki bir mücadele başlatır. Yedi yıl sonunda (1991) jüri tarafından 15 yıl ceza alır. Savunma temyize başvurur, mahkumiyeti bozulur. Mahkumiyet kararından 5 yıl sonra 1996 yılında tekrar dava açılır ve bu sefer 10 yıla mahkum edilir. Ancak, Viveiros, uzun süre serbest kalmıştır. Bir de kitap yazar, yaşadıklarını anlatır Maria da Penha. Adalet ve Uluslararası Hukuk Merkezi (CEJIL) ve Latin Amerika ve Karayiphe Kadın Hakları Mücadele Komitesi (CLADEM) sesine kulak verir, birlikte Amerikan Ülkeleri İnsan Hakları Mahkemesi'nde (CIDH) dava açılır.

Hükümet eleştiri alınca...

Davalı olarak Brezilya hükümeti, Maria da Penha'nın dava dilekçesine cevap vermez ve sessizliğini korur. Penha davası yirmi yıl sürüncemede kalırken, kocası bu süre boyunca serbestçe dolaşır. Yıllar sonra İnsan Hakları Mahkemesi Brezilya hükümetini kadına yönelik ve aile içi şiddet uygulayanları yargılama ve mahkum etme konusunda yeterli önlem almadığı için eleştirir.

7 Ağustos 2006 tarihinde Brezilya Hükümeti, Lula'nın başkanlığında 11.340/2006 sayılı "**Maria da Penha Yasası**"nı çıkartır. Kadına yönelik şiddet bundan böyle saldırı suçundan daha az cezaya tabi tutulmayacaktır.

Kendi kurtuluşu yetmemiş

Maria da Penha, yasa çıktıktan sonra kenara çekilmemiş, kendisi gibi kadınların hayatını kurtarmaya, onları

güçlendirmeye adanmış kendini. Bu amaçla, eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği ve haklar konusunda farkındalık yaratmak amacıyla Maria da Penha Enstitüsü'nü kurmuş. Enstitüde, çeşitli gruplara Maria da Penha yasası ile ilgili eğitimler veriliyor, atölye çalışmaları gerçekleştiriyor.

Maria da Penha, ayrıca Belediyelerde kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle ilgili yasanın uygulanma olanaklarını da araştırdıklarını belirtiyor. Küçük belediyelerde şiddete uğrayan kadınların yalnız bırakıldığını belirten Maria da Penha, Kadın Danışma Merkezi'nde ise şiddete uğrayan kadınların şikayet etmeden önce psikolojik destek ve adli yardım sağlandığını, böylelikle güçlenen kadının suç duyurusunda bulunabileceğini belirtiyor. Her belediye Kadın Danışma Merkezi bulunursa kadınlar için büyük bir destek olacağını hatırlatıyor Maria da Penha. Devletin belediyelerle işbirliği halinde bunun sağlanabileceğini, ancak problemin farkında olmadıkları için herhangi bir girişimde bulunmadıklarını söylüyor. Farkındalık yaratmanın, bilinçlendirmenin, kadına yönelik şiddetle en iyi mücadele yöntemlerinden biri olduğunu düşünüyor...

Kendi sorununu uluslararası kurumların yardımıyla çözen Maria da Penha, şiddete uğrayan kadınlara ilk olarak kentlerinde herhangi bir kadın derneği veya kadın danışma merkezi veya hukuki destek sağlayan bir kurum olup olmadığına bakmalarını öneriyor. İçerisinde bulundukları durumdan kurtulma yollarını araştırmalarını ve sadece yetkili kişilerle konuşmalarını, haftanın yedi günü 24 saat boyunca 180 numaralı hattı arayabileceklerini belirtiyor. Kadınlara, özgüvenlerini geliştirebilecekleri organizasyonlara katılmalarını öneriyor ve ekliyor:

"Federal Hükümet, Kadın Politikaları Bakanlığı ve kurumsal eylemliliklerle kadına yönelik şiddet sorununu çözmesi gerektiğinin farkında. Hükümet kampanyalara yatırım yaptı ancak sivil toplum kuruluşlarının bu işi yapacak koşulları var. Eğer yasa yeterince bilinmiyorsa, bunun takip edilmesi ve uygulanması talep edilebilir." ■

Maria da Penha Yasası nedir?

7 Ağustos 2006 yılında yürürlüğe giren "Maria da Penha Yasası" toplam 45 maddeden oluşuyor. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet doğrudan suç olarak tanımlayan yasanın ikinci maddesinde, "*Sınıfı, ırkı, etnik aidiyeti, cinsiyet yönelimi, geliri, kültürü, eğitim seviyesi, yaşı ve dini ne olursa olsun, bütün kadınlar insan olarak aynı haklara sahiptir ve şiddetsiz yaşamaları, fiziksel ve ruhsal sağlıklarının korunması, ahlaki, entelektüel ve sosyal gelişimleri için bütün fırsat ve olanaklar sağlanacaktır.*" diyor... Yasanın diğer maddelerinde, kadına yönelik her türlü şiddetin ve aile içi şiddetin saldırı suçu kapsamında değerlendirileceği açıklanırken, ayrıntılarıyla şiddetin tanımı, türleri, hangi davranışların bu yasa kapsamında ele alınacağı vs. açıklanıyor. Yasada, ayrıca kadına yönelik şiddetle mücadele yöntemleri; kurumların eğitim ve şiddet önleme konusundaki sorumluluklarına da ayrıntılı yer veriliyor. Yasanın "Acil Koruma Önlemleri" başlıklı ikinci bölümünde, şiddet mağduru bir kadının başvurusu halinde, 48 saat içerisinde alınması gereken önlemler açıklanıyor, bu önlemlerin yargıç tarafından temininin garanti altında olması gerektiği belirtiliyor. ■

Kaynaklar:

www.causeofdeathwoman.com
<http://acelebrationofwomen.org>
<http://www.thebridgglobal.com.br>

Farklılıkları dikkate alan bir eşitlik anlayışına doğru

Çalışma ilişkileri cinsiyetten bağımsız değildir, bu ilişkilerin cinsiyetten bağımsız olduğunu düşünmek, cinsiyet farklılığının derinleşmesine hizmet ediyor. Çünkü sendikalar bu sorunların farklı olmadığını düşünerek işyeri örgütlenmesi ve toplu sözleşmeler bağlamında farklı gündem ve deneyim oluşturma gibi bir kapasite geliştiremiyor.

Geçen gün bir rahatsızlığım nedeniyle özel bir hastaneye gittim. Hastane çalışanı bana muayene için fark ödemem gerektiğini belirtti. Öğretim üyesi olduğumu söyleyince bana, sendika üyesi olup olmadığımı sordu. “Evet, sendika üyesiyim” cevabını verince fark ücreti olarak benden 35 TL yerine yalnızca 12 TL alacağını söyledi. İlginçtir

bu durum beni fazlasıyla sevindirdi. Kendi kendime ilk defa sendika üyesi olduğum için avantajlı bir durum yaşıyorum dedim. Tahmin edebileceğiniz gibi sendikam kamu görevlileri sendikasıdır.

Kuşkusuz sevincim yapılan indirimle ilgili değildi. Sendikanın üyeleri adına böyle bir girişiminin olmasıyla ilgiliydi. Çünkü çoğu za-

man kamu görevlileri sendikaları, ulusal ve uluslararası yasalar gereği bir taraf ve her şeyden önce artık örgütlenme hakkı insan haklarının vazgeçilmezlerinden biri olarak kabul edilmesine rağmen kendilerini üniversite yönetimi de olsa yöneticilerine (işverenlerine) kabul ettirmekte zorlanmaktadırlar. Devlet işlerini yürütenler ve yöneticiler sendikayı kendi çalışanlarını temsil eden bir örgüt olarak değil, dışarıdan işleri bozan, yasadışı ve hatta düşman bir örgüt olarak görmek eğiliminde. Onlara göre illa bir sendika örgütlenecekse de o zaman kolaylıkla denetleyebilecekleri sendika örgütlensin. İdeolojik, yasal, siyasal ve yapısal ve daha önemlisi demokrasi kültürünün yerleşmesi nedeniyle kamu görevlileri sendikaları enerjilerinin küçük bir kısmını dahi, yukarıda anlattığım günlük ve somut sorunlara harcamıyorlar. Neredeyse tüm enerjilerini ve kaynaklarını tanınma ve

var olma sorunlarına ve mücadelesine akıtmak zorunda kalıyorlar. Bu olay çok küçük bile olsa bir soluk alma anlamına geliyordu benim için. Kamu görevlileri sendikaları adına bu durumun endişe verici olduğunu söylemeye bile gerek yok.

Katılım konusunda özendirme

Aslında kamu yöneticilerinin sendikalara gösterdikleri bu tutum hepimizin içinde bulunduğu örgütler, kurumlar farklı düzeylerde de olsa karşılaştığımız bir tutum değil mi? Demokratik olması gereken ama böyle olmayan yapılar, kendinden olmayanı ötekileştirmenin tüm mekanizmalarını yeniden yeniden üretmez mi? Bana kalırsa bu yapıların ürettiği en önemli sorunlardan biri kadın veya erkek fark etmez, insanların kendi geleceklerini ve yaşamlarını kurabilme inancını ve güvenini yok etmeleridir. Başka bir ifade ile hem diğer insanlara hem de kendine olan güvenin kırılmasıdır. Sizce Türkiye’de yaşayan insanlar arasındaki güvensizlik düzeyinin hemen hemen diğer tüm ülkelere göre yüksek olması bir tesadüf müdür? Bu yüksek güvensizlik halinin aslında bireylerin kendilerine de olan bir güvensizliğin sonucu değil midir? İnsanların kendilerine olan güvenleri nasıl kırılır. Bir çocuğu düşünün. Kendini bildiği andan itibaren, hatta doğma-

dan ana karnındayken bile şiddete maruz kalmışsa veya şiddete tanık olmuşsa; 'yapabilirsin, başarabilirsin' gibi olumlu cümleler yerine 'yapamazsın başaramazsın, yapma, etme' gibi bir dille yetiştirilmişse, hata yapabilme, saçmalama hakkı tanınmamışsa, yapan, eden yani özne olarak görmek yerine yapılan, edilen yani nesne olarak görülmüşse bu çocuğun yetişkinlik döneminde kendine güvenli bir birey olmasını bekleyebilir miyiz? Ben psikolog ya da psikiyatrist değilim, ama çok rahat bu soruya hayır cevabını verebilirim. Yıllardır derslerimde, kadın öğrencilerin, sayısal olarak ağırlıklı olmalarına ve başarı oranları erkek öğrencilere göre daha yüksek olmasına rağmen, erkek öğrencilerin derse daha aktif olarak katıldıklarına tanık olurum. Birebir görüşmelerimizde kadın öğrenciler, aslında sorduğum soruları bildiklerini ancak heyecandan ve hata yapma korkusundan dolayı konuşamadıklarını anlattılar. O halde bu öğrencilerle daha eşitlikçi bir dil kullanmak ve ilişki kurmak gerekiyordu. Bu yolla öğrenciler kendilerini daha rahat ifade edebildiler. Ancak bu yeterli değildi. Onlara daha fazla zaman ayırmak ve derslerde “sunum yapmak” gibi sorumluklar da vermek gerekiyordu. 120 kişilik sınıfta çok sessiz, görünmez olan, ama ilgili olan kadın öğrencilerin dönem sonunda daha fazla

katılım, iletişim ve sorumluluk ile sınıfın en aktif ve görünür öğrencilerine dönüştüklerini görebiliyordum. Bu bana şunu öğretti, bilgiyi vermek yeterli değil, aynı zamanda iletişimle birlikte katılım koşullarını sağlayarak, özendirmek ve sorumluluk verilmesi görünmezleri görünür yapmak için önemlidir.

Kadın üyelerin sorunları

Gelelim sendikalara. Bu günlerde sendika içinde kadın örgütlenmesi üzerine araştırma yapan bir ekibin içinde yer alıyorum. Özellikle erkek sendikacılar ile yapılan görüşmelere bakıldığında şu bildik ifadelerle rastlanıyor; “*Sorunları veya hakları kadın-erkek ayırmak doğru değildir, insan hakkı demek gerekir, biz insan haklarını savunuyoruz*”. Kuşkusuz insan hakkı demek gerekir. Ancak tüm gözlem ve araştırmalar tarihsel süreç içerisinde insan hakkı derken aslında akla erkek haklarının geldiğini söylemeye gerek yok. Kadınların insan haklarının görmezden gelindiği bir ortamda ise, konuyu cinsiyetsiz olarak ele almak sorunu görmek istememenin bir diğer adı.

Biliyorsunuz sendikaların üst yönetimleri hem genel merkez hem de şube düzeyinde genellikle erkeklerden oluşuyor. Bu nedenle erkek sendikacıların kadın üyelerinin sorunlarının ne olduğuna yönelik düşünceleri önemlidir. Hem genelde hem de işyerlerinde kadın sorunu deyince erkek sendikacıların hemen aklına taciz, tecavüz ve şiddet gelmektedir. Kuşkusuz bunlar şu anda kadınların yaşam hakkını ve kişiliğini koruma ve geliştirme hakkını ortadan kaldıran ve sendikaların diğer sivil toplum örgütleri ile mücadele etmesini gerektiren çok önemli sorunlardır. Ancak sendikaların bu konuda yeterli söz söylediğini düşünen var mı? Hatta bu sorunların toplumsal yapıdan

kaynaklandığını, çözümlenmesinin sendikaları aşan bir konu olduğunu söyleyip gündemlerine dahi almayan sendikalar var. Esas olarak toplumsal ilişkiler işyerindeki ilişkilerden bağımsız olmadığı gibi işyerindeki ilişkiler de toplumsal yaşamı yeniden şekillendirir. Bu durumda bu sorunların sendikaların uzağında olması zaten beklenemez. Genel olarak sendikacılar işçi kadınların sorunlarını bir şekilde toplumsal sistemden kaynaklı şiddet ve taciz ile sınırlama eğilimindedir. Bu sorunları ise toplumun bir sorunu olarak algılayıp sendikaların üstü kapalı da olsa müdahale edebilecekleri alanlar olmadığına dair görüşler öne sürüyorlar.

Toplumsal cinsiyet farkı

Oysa çalışma yaşamından kadınların yegane sorunları bunlar değildir. Gerçekte sendikacıların kadınların işçi sağlığı ve iş güvenliği, ücret eşitsizliği, iş güvencesi, bakım (çocuk, yaşlı, engelli) sorumluluğu, vardiyalı çalışma, güvencesizlik, yükselmemesi gibi sorunları kadınlar ve erkekler için farklı bir şekilde değerlendirmedikleri anlaşılıyor. Hatta bazı sendikalar bu sorunları ayırmanın hata olduğunu düşünüyor. Ancak kurumsal yapıları ve çalışma ilişkilerini cinsiyetten bağımsız olarak varsaymak, bir dereceye kadar cinsiyet farklılığının derinleşmesine hizmet ediyor. Çünkü sendikalar bu sorunların farklı olmadığını düşünerek işyeri

örgütlenmesi ve toplu sözleşmeler bağlamında farklı gündem ve deneyim oluşturma gibi bir kapasite geliştiremiyor.

Kadın ve sendika veya kadın ve toplum konusunu tartıştığım her yerde, derste, panellerde, aile sohbetlerinde özellikle erkeklerden gelen itirazlar oluyor. Örneğin erkek sendikacılar şöyle diyor; “8 Mart’larda kadınları toplantıya getiremiyoruz.”, “Alın size düğün salonu, alın size kuru pasta 8 Mart’ı kutlayın diyoruz, yine de gelmiyorlar.”, “Eğitimlerde kadın işçilere de gelin diyoruz, gelmiyorlar, hatta kota koyuyoruz, bir iki kişi geliyor o kotayı dahi dolduramıyoruz.”, “Yönetici olmak isteyen kadının önünde bir engel yok, ama onlar yönetici olmak istemiyorlar.”, “Eee biraz da onlardan talep gelecek, talep gelmezse biz onlar için bir komisyon kuramayız.”, “Bir kere kadınlar kendilerini erkeklerle eşit olarak görmüyorlar yapamayız diyorlar.”, “Ne demek kota koymak, erkek de bileğinin hakkıyla geliyor oralara, kadın da çalışsın, kendini sevdiren gelsin o konuma, buna bir engel yok.” Tüm bu ve benzeri ifadelerin doğruluk payı var mı? Kuşkusuz var. Ama hangi koşullarda var, eğer sendika işi de dahil kurumsal yapıları, işleri ve çalışma

ilişkilerini toplumsal cinsiyetten bağımsız olarak düşünürseniz öyledir. Oysa tüm bu yargılar toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve farklılıklar ile birlikte yeniden değerlendirildiğinde, mevcut sendikal anlayışla kadınların mevcut toplumsal ve kurumsal şartlarda sendikalara aktif olarak katılabilmelerinin düzeyini artırmak çok olanaklı görülmemektedir. Yukarıda ifade ettiğimiz bu ifadeler açıkça, “işleri kendin yap” veya “sorunları kendin hallet” demenin farklı ifadeleridir.

İsterseniz yazımızın sonunda kadın işçilerin sendikalara yönelik anlayışlarını özetleyelim: Sendikalar toplumsal, kurumsal yapıların oluşturduğu prangalarla yaşamak zorunda olan kadınların erkeklerle eşit şartlarda çalıştığını ve sendikalara üye olduğunu kabul ederek gündemlerini oluşturuyor. Başka bir ifade ile eşit hak ve imkânları kullanabilip kullanamadıkları ile ilgilenmiyor. Oysa farklılık bilinci oluşmadan eşitliğe giden yolda yürüyebilmek mümkün değildir. Bunun sadece kadınlar için değil, işçi sınıfı içinde homojen olarak adlandırılan işçi gruplarının dışında kalan ve sendikaların örgütlemekte zorlandığı tüm işçi grupları için geçerli bir olgu olduğunu söylemek gerekir. ■

Lea Grundig ya da Resim sanatıyla faşizme karşı mücadele

Protest Alman gravür sanatçısı Lea Grundig, boğucu ve muhafazakâr bir çevrede doğup, daha sonra resme yönelmiş farklı bir kadın sanatçı. Hitler Almanyası'nda Nazi karşıtı tablolar ve gravür serileri yapmış aykırı bir sanatçı.

Cemile Bulut

Çamaşırhane

1906'da Dresden'de doğdu. Yahudi bir tüccar ailenin kızı olarak dünyaya gelen Lea, annesiyle babasının karşı çıkmasına rağmen sanat öğrenimi gördü. Önce Dresden Uygulamalı Sanatlar Okulu'na, ardından Dresden Güzel Sanatlar Akademisi'ne gitti. Oskar Koschka ve Otto Dix'in yapıtlarından etkilendi. 1928 yılında Hans Grundig'le evlendi

Kocası Hans'la birlikte Hitler Almanyası'nda anti-faşist sanat yapmayı sürdüren sayılı sanatçıdan biriydi.

Lea Grundig, tuval yerine kâğıt üzerinde genelde siyah, gri, beyazla çalışmayı tercih etmiştir. Konularını seçerken çalışan yoksul insanların zorlu yaşamlarından, toplumsal ve psikolojik yapılarından etkilendi.

Hans'ın nasılsa ele geçirdiği bir gravür baskı aygıtıyla, Nazi Almanyası'ndaki koşulları belgeleyen gravür serileri yapmışlar, sonra onları sergilemişlerdir.

Nazi rejiminde sanat yapması ve sergilemesi yasaklanmıştır.

1936 ve 1938'de tutuklandı ve 1939'da ülkeden ayrıldı. 1936'dan itibaren Lea, kocası ile birlikte, Nazi karşıtı faaliyetlerinden ötürü toplama kampına gönderildi. 1941'de Filistin'e gitmeyi başardı. Kocasıyla ancak 1949'da Dresden'de buluşabildi.

Grundig, 1950'de Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda profesör, 1961'de Alman Sanat Akademisi'ne üye oldu. 1964-70 arasında Alman Sanatçılar Sendikası'nın başkanlığını yaptı.

Grundig'in sanat çalışması, işçi hareketiyle, faşizme ve militarizme karşı mücadeleyle ilişkilidir. Eserleri güçlü bir psikolojik boyutlu anlatım ve öfkeli bir protesto yaklaşımı içerir. 20. yüzyılın karanlık bir dönemini belgeler niteliktedir. Grundig'in işleri, insanlık dışı bir tarihi dönemin çarpıcı belgeleridir.

Lea eserlerinde işçi sınıfının zorlu yaşam koşullarını ele aldı ve Yahudi katliamının vahşetini belgeledi.

Lea Grundig 1933'te başladığı gravür çalışmalarında kadın yaşamlarına da özel önem vermiştir. *Frauenleben (Kadın Hayatları)* isimli gravür serisinde eviçi emeği üzerinde durur. *Mutfak* ve *Çamaşırhane* isimli iki çalışmada, yemek yapmaktan, çamaşır yıkamaktan canı çıkmış yorgun ev kadınlarını resmeder, *Çamaşırhane* isimli resimde kadının bunaldığı köpüklü ortamda, bir de çocuk olduğunu görürüz. Yine aynı seride *Frühling in der Stadt (Şehirde Bahar)* isimli çalışmada çocuklarını hava aldirmaya, gezmeye çıkarmış, çok sayıda anne vardır, kadınların bir

kısmı arabada bir kısmı da kucağında dolaştırmaktadır, bebekleri, yine kan, ter içindedirler.

Hexenmappe (Cadıların Çantası) 1941, isimli resim serisinde ise Filisten'de İngiliz göçmen kampında başından geçenleri grotesk çizgilerle ifade eder. Maddi imkânsızlıklar, baskılar, umut gibi bizzat kendisinin yaşadığı durum ve duyguları resimlerine yansıtır.

Hitler Savaş Demektir (1936) ve *Gamalı Haç Altında* (1935) adını taşıyan resim serileri önemli belge niteliğinde eserlerinden biridir. *Uçurumda* (1943) adlı eseri o berbat faşizm dönemini anlatan belirgin bir örneğidir. Kuş tüyü ve çini mürekkebi ile yapılmış çizim *Ölüm Vadisinde* adlı serinin bir parçasıdır.

Bir diğer önemli eseri *Gettoda Açlık* (1946).

Lea Grundig 1977'de Akdeniz'e yaptığı bir gezi sırasında ölmüştür.

Mutfak

TGS toplumsal cinsiyet açısından önemli değişikliklere imza attı:

Kadınlar sendikal politikalara damgasını vurdu

Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) 21-22 Aralık tarihleri arasında 20. Olağan Genel Kurulu'nu gerçekleştirdi. TGS, yapılan tüzük değişiklikleriyle cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına karşı ilk adım atan sendika olurken, "Kadının beyanı esastır" ilkesini de sendikamızdan sonra tüzüğüne koyan ikinci işçi sendikası oldu. Sendikanın merkez yöneticilerinin yarısı artık kadın. Örgütlenme Sekreteri Arzu Demir ve Kadın Komisyonu yürütmesinden Sevgim Denizaltı ile TGS'deki gelişmeleri konuştuk.

Necle Akgökçe

Sevgim Denizaltı

Arzu Demir

TGS'nin üye sayısı ve kadın üye oranı ne kadar?

Sevgim Denizaltı: Çalışma Bakanlığı'ndan bize gelen üye sayısı 800 civarında gözüküyordu ama şu anda epey arttı, bini geçiyoruz

herhalde. Kadın oranı yüzde 35 civarında.

Nerelerde örgütlüsünüz?

Arzu Demir: Ağırlıklı olarak gazetelerin haber merkezle-

ri, haber ajansları, yasa değişikliğinden sonra matbaalar ve yayınevleri gibi yerlere de girmeye başladık. Hatta CD kopyalayıcılar, ozalitçiler gibi baskı yapılan yerler de bizim alanımıza giriyor. Oralarda da örgütlenmeye başladık.

Son genel kurulunuzda yönetim yenilendi, şu anda yönetimde kaç kadın var?

Sevgim: Genel başkan yardımcımız Eylem Deniz Durgun var. Örgütlenme Sekreterimiz Arzu Demir, Eğitim Sekreterimiz Emine Uyar. Genel merkezde yüzde 50 kadın temsiliyeti var. İleride eşbaşkanlık da gündeme gelebilecek. İstanbul şubede yönetimde yüzde 60, Ankara'da yüzde 50 oranında kadın var, sadece Adana yönetiminde kadın yok.

Kadın komisyonu kurdu-nuz, onu anlatabilir misiniz?

Arzu: Genel kurulda hem kadın komisyonu hem de LGBT bireylerle ilgili komisyon tüzük güvencesine alındı. TGS'nin görev ve yetkileri kapsamında bir de kadın bürosu oluşturma görevi var.

Onun dışında *toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için mücadele eder, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim nedeniyle ayrımcılığa uğrayan üyelerin, mağduriyetlerinin giderilmesi için mücadele eder*, biçiminde her şeyi açık açık tanımlayarak, tüzük maddesi haline getirdik.

Tüzükte toplumsal cinsiyet eşitliği açısından ne tür değişiklikler yaptınız?

Sevgim: Tüzüğün toplumsal cinsiyet bakış açısıyla gözden geçirilmemiş olması çok büyük bir eksiklikti. Medya sektörü kadınların ağırlıklı olarak çalıştığı bir alan. Sendikamızda da pek çok kadın üye var. Ama biz bu sendikanın bir kadın politikası olmadığını farkettilik. Tüzüğü de bu kadın politikasına zemin oluşturabilecek şekilde, baştan aşağıya değiştirdik. Başlangıç için olumlu bir adım attığımızı düşünüyoruz. Toplumsal cinsiyet eşitliğini her alanda sağlamak için mücadele etmek, sendikanın temel amaçları arasına alındı. Kadına yönelik erkek şiddetine karşı hayatın

her alanında ve medyada ve sendikada mücadele etmeyi de amaç maddeleri içine aldık. Bu konularda komisyonların kurulması da güvence altına alındı. Yani TGS'nin artık bir kadın ve LGBT politikası olacak. Bu komisyonları, göçmen ve engelli işçiler gibi özel ayrımcılığa uğrayan gruplara mensup gazeteciler için de tanımladık. Onlar da komisyon kurabilecekler, bu konuda da maddeler ekledik.

LGBT bireylerin hakları ile ilgili maddeler ilk defa sizde yer aldı sanırım, tartışırken dirençle karşılaştınız mı?

Sevgim: Evet, *cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim nedeniyle ayrımcılığa uğrayan gazetecilerin haklarını savunur, komisyonlar kurar, bağittadığı toplu sözleşmelerde de bu ayrımcılık türlerini dikkate alır*, diye bir madde var artık tüzüğümüzde.

Arzu: Biz bunları önce İstanbul Şube Kadın Komisyonu'nda tartıştık, kongre öncesinde diğer kadın arkadaşlarımıza da yaydık. Herkes yapmak istediklerimizin bilincindeydi. O

hava karşı çıkmak isteyenleri de etkiledi sanıyorum. Çünkü ne olacak; ya trans-fobik damgasını yiyecek, ya da kadın düşmanı damgasını yiyecek. Bunlar gazeteciler çevresindeki toplumsal algıda da kimsenin taşımak istemediği damgalar. Prestij sarsıcı bir şey. Gezi direnişinden sonra LGBT bireyler daha görünür oldular. Direniş öncesinde biz bu tartışmaları yapsaydık daha farklı olabilirdi belki. LGBT üzerinden değil de kadınlar cephesinden oldu tartışmalar.

Sevgim: Genel kurulda bir tek "hayır" oyu gelmedi. Yönetim kurulunda tartıştığımız arkadaşlar genel kurulda dirseğini bile kırmadı. Ağırlığımız da vardı delege arkadaşlar arasında. İstanbul Şube, Ankara Şube bu konuda kafası daha açık arkadaşlardan oluşuyordu.

Arzu: Bu tartışmaları yaparken biz ama çok gerici bir platformda yaptık. Gazeteciler sendikası, ama o kadar geri ki arkadaşlar. Şöyle tartışıyor sendikacı arkadaşlarımız "Yani kadınlar kendinizi niye kota ile sınırlandırıyor sunuz her

yer sizin olsun." Tartışmayı gazetecilerle yapıyoruz, düşünün. Geleneksel erkek aklıyla, "Kadın yönetici bulamıyoruz" filan diyorlardı. Bu sendikanın şubelerinde kadın yönetici var oysa. TGS'de kadın sendikacı da yönetici de var. Ayrıca yoksa bu senin suçun. İki dönemdir, üç dönemdir yönetimdesin, niye yaratmadın koşulları? Biz bu koşullarda tüzük değişikliğini yaptık. Zordu yani. Sizin çok desteğiniz oldu bize, tüzüklerden yararlandık. Ama önemli bir şey yaptık. Eski sendikacı arkadaşların kurdukları ilişkilerdeki dili değiştirdik. Şimde daha dikkatli konuşuyorlar. Daha az küfrediyorlar.

Medyada da erkek dili hakimdir değil mi?

Evet, amacımız sadece sendika içerisindeki atmosferi değiştirmek değil, biz ana akım medya ve muhalif medyadaki dilden de çok rahatsızız, bunu da değiştirmek istiyoruz. Ana akım medyada erkek dili çok güçlü ama muhalif medyaya da sızıyor bu dil. Değiştirmek istiyoruz ama bunlar çok kolay işler değil. Çünkü medya mülkiyet ilişkilerinin de bir yerinde duruyor. Devletin ideolojik aygıtının bir yerinde yer alıyor, bütün bunları görüyoruz. Kendimizi eğitirsek, ana akım medya üzerinden kadın gazetecileri eğitirsek, "Bu haber böyle yapılmaz" diyebiliriz o zaman. Sendika içinde ve sendika dışında ana akım medyada da neler yapabiliriz'i tartışıyorduk. Tüzük değişikliği bunun bir yansımasıydı. Kadın komisyonlarını tüzük güvencesine aldık ama mesela İzmir ve Ankara Şubesi'nde henüz kadın komisyonu kurulmadı. Oralarda da tabandan bir

dönüşüm sağlamamız gerekiyor. Biz bir devrim yaptık esasında. Dönüp baktığımızda öyle hissediyoruz.

Sendika gelişip güçlendiğinde ne olur peki, erkekler genellikle iktidarlara paylaşmak istemiyorlar?

Sevgim: Evet böyle bir şey başımıza gelebilir. Kadın komisyonunun da bir amacı bu zaten. Medyada hakim olan o erkek aklı o kadar örgütlü bir güç ki, öyle karşımızda duruyor. Bizim kadın gazeteciler olarak buna karşı yapabileceğimiz tek şey; örgütlenmek. Değiştirebilirsek bunu biz yapacağız, biz kadınlar, biz LGBT gazeteciler yapacağız. Biz ne kadar örgütlü ve kararlı durursak, o kadar başarılı olacağız.

Arzu: Bahsettiğiniz tehlike ile mücadele yolunun komisyonlar olarak örgütlenmekten geçtiğini düşünüyoruz. Bu yolla tabanın, sendika yönetimine dahil olduğu bir mekanizma daha rahat kurulur. Kolektif çalışma, kolektif akıl değiştirebilir klasik sendika anlayışını. Kadınlar toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinden meseleye bakacaklar, başka bir grup başka açıdan, biz birlikte mücadeleyi böyle örgütleyeceğiz.

Tüm bu çalışmaları tüzük güvencesi altına almalıyız ki, iki dönem sonra biz bu işten ayrılıp başkaları geldiğinde onların da güvencesi olsun. Birileri "Kadın komisyonunu kapatacağız" dediğinde, "Yok olmaz, bakın tüzükte böyle bir madde var" diyebilirsiniz arkadaşlarımız.

Sevgim: Bazı şeyler de sonradan geldi aklımıza. Bir dahaki genel kurula kadın sekreterliği ve kadın bürosu kurulabilir mesela.

Arzu: Esasında TGS kamu sendikacılığı yapıyordu, Anadolu Ajansı'nı kaybettikten sonra ciddi bir üye kaybı, kan kaybı yaşadı. Ekonomik olarak da zor duruma girdi. Biz şu anda verili koşullar üzerinden bir şeyler yapmak istiyoruz. Biz bir yandan ana akımdaki örgütlenmeyi sağlamaya çalışırken, diğer yandan da toplumsal cinsiyet çalışmaları yapıyoruz. Gündemimizde, kadın bürosu kurmak var, araştırmalar yapmak var, kadınlarla kadın gazetecilerle ilgili herkesin ulaştığı bir merkez oluşturmak var. Kadın gazeteciler işsiz kaldığında -ki bizim sektörde bu çok sık görülüyor- bir dayanışma sandığı oluşturmak var. Her şeyi tartışıyoruz. Gazeteciler çok konuşup az iş yaparlar, biz

öyle yapmak istemiyoruz. Bir atölye yaptık. "**Medyada kadın haberleri nasıl yazılır?**" diye, bunlar devam edecek.

Sendikanın kadın politikasına bir şeyler üretiyor musunuz, bir politika belgeniz var mı?

Sevgim: Şu anda kadın gazeteci mail grubumuzda 56 üyemiz var. Bunlardan 15'i aktif olarak çalışıyor. Biz bu komisyonu iki yoldan ilerlemek için kurduk. Birincisi kadın gazeteciler olarak işyerlerinde taciz, mobbing, şiddet gibi çok ciddi durumlarla karşılaşılıyor. Bunlara karşı, medyadaki erkek gücüne karşı, bir kadın gazeteciler mücadele ağı kurmak istiyoruz. Bir diğeri de kadın haberlerinin veriliş biçimini değiştirmek. Medyada erkek şiddeti haberleştirilirken nasıl haberleştiriliyor, buna bakmak ve cinsiyetçi dili değiştirmek için mücadele etmek. Biz hem aramızdaki dayanışmayı büyütmek için örgütlü bir mücadele yürüteceğiz, hem de bir yandan da medyadaki dili, cinsiyetçi yapıyı değiştirmek için mücadele yürüteceğiz.

Arzu: İki temel atölye planladık. Kadın haberleri nasıl verilir, nefret cinayetleri nasıl

veriliyor. Bu atölye çalışmalarının sonunda bir manifesto hazırlamayı düşünüyoruz. Manifestoyu kadın muhabirlere, sayfa editörlerine, gazete patronlarına göndermek istiyoruz. Yani "**biz bu haberleri bundan sonra böyle görmek istiyoruz**" diyeceğiz. Bunun aynı zamanda takibini yapmak istiyoruz. Kadın haberlerini verirken bazı ilkeleri belirlemek istiyoruz.

Kadın örgütlenmesine dair düşündünüz mü?

Sevgim: Dünyada kadın gazetecilerin örgütlenmelerine baktığımızda çok etkili örgütlerin olduğunu görüyoruz. Kadın gazeteci konfederasyonları, dernekleri, sendikalar içinde kadın komisyonları bulunuyor. Türkiye'ye bakıyoruz, ilk örgütlenmeyi biz yapıyoruz. Kadın gazetecilerle ilgili veri de yok. Kadın Gazeteciler Konfederasyonu, tüm dünyada 880 kadın gazeteciye ulaşarak bir anket çalışması başlattı. İlk bulguları paylaştılar. Ankete katılan kadın gazetecilerin yarısından fazlası ayrımcılığa uğradığını belirtmiş. Anketi yapanları da şaşırtmış bu kadar yüksek bir oran. Biz de böyle çalışmalar yapmak istiyoruz, anket olur, başka bir yöntem

TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI KADIN KOMİSYONU

olur. Sorunları tespit etmek ve sorunlara yönelik politikalar oluşturmak istiyoruz. Bunlar örgütlenmemize de yardım edecek...

Arzu: Sendikaya üye olmayıp, kadın komisyonunun çalışmalarına gelmek isteyen çok sayıda kadın gazeteci olduğunu gördük. Kadın komisyonu sendikaya mesafeli olan kadın arkadaşlarımız açısından da bir örgütlenme alanı oluşturacak, oradaki ilişkiyi sendika üyeliğine dönüştürmek ise bizim elimizde.

Kadına yönelik şiddet, cinsel taciz, mobbing suçlarında kadının beyanı esastır maddesini tüzüğe koyduk ama toplu sözleşmelere de koymak istiyoruz. Ayrıca toplu sözleşmelere **8 Mart tatil olsun** maddesini de koymayı düşünüyoruz. Güvencesiz çalışan çok sayıda arkadaşımız var. Güvencesiz çalışan gazeteciler komisyonu gibi bir komisyon da kurulabilir.

Geleneksel sendikacılık anlayışının bütün kurallarını yıkmak istiyoruz esasında. Biz zaten bugüne kadar zaten TGS'nin sokak ayağında, işten çıkarmalara karşı, basın özgürlüğüne yönelik saldırılara karşı hep eylemlerdedik. Şimdi işin daha merkezinde yer alarak yine aynı şeyleri yapıyoruz. Bizde profesyonel yok. Hepimizin iş yükü arttı. Ama bu bize keyif veriyor.

5N 1K 1S kampanyası ile bir heyecan yarattınız, örgütlenmeye etkisi oldu mu?

Arzu: Evet, onu biz de görüyoruz. Baret dağıtma eylemi yaptık. Van'dan bir gazeteci arkadaşımız arıyor mesela, "Bize baret yok mu?" diyor. Ne kadar örgütleyebiliriz bunu bilemiyorum ama en azından gazeteciler cephesinde bir şeyi değiştirmenin adımı atıyoruz. Bütün bunlar esasında Gezi'nin verdiği güçle oldu. Gezi örgütlenmesi mantığına uygun bir sendika ve sendikacılık yapmak istiyoruz.

Sevgim: Kadın komisyonuna baktığımızda da aynı heyecanı görüyoruz. Bizim sendikanın en büyük sıkıntımız elbette ana akım medya, orada örgütlü değiliz. Tek, tek üyelerimiz var ama örgütlü olarak yokuz. Alternatif medyada örgütlüyüz. Kadın komisyonu farklı, ana akım medyadan pek çok kadın arkadaşımız üye oldu. Kendileri talep etti, biz de çalışmaların bir ucundan tutmak istiyoruz diye.

Ana akım medyada kadınların ücretleri daha düşüktür, bir de gazetenin yönetici pozisyonlarına getirilmediğiniz için de ücretiniz düşük olur, bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Sevgim: Evet, eşdeğerde işe eşit ücret istiyoruz. Bu hâlâ

çok yaygın ana akım medyada. Benim bir arkadaşım vardı, beş yıldır stajyer olarak çalışıyor. Ondan çok daha sonra başlayan erkek meslektaşları işe alındı. Bütün gece işlerine o gittiği halde ona "Sen gece işine gide-mezsün, o nedenle sana kad-ro yapmadık" demişler. Bunlara karşı mücadele etmek de öncelikli işlerimizden biri. Bir de cinsiyetçi işbölümü var. Bakıyorsun, haber servisleri kadın ağırlıklı, muhabirlerin büyük bölümü kadın, ama öte yandan editöryal kadroya bakıyorsunuz, belli alanlarda kadınlar var. Örneğin, yaşam sayfaları, magazin sayfaları editörleri kadın, politika ve ekonomi sayfalarında kadın editör çok az.

Yazarlarda biraz durum değişti. Eskiden tüm politika, ekonomi yazarlar erkeklerdi. Kadınlar bunu değiştirmeye başladı. Ama son tensikat-larda patron ve iktidar baskısına rağmen çatır çatır yazan kadınlar işten atıldılar. Çünkü karar mekanizmaları ve yönetimler hâlâ erkeklerden oluşuyor. Genel yayın yönetmenlerinin neredeyse tamamı erkek. Bu da cinsiyetçi işbölümünü pekiştiriyor.

Öte yandan sendikaların varlık nedenlerinden biridir ekonomik haklar. "Patronu fazla kızdırmayalım, toplu sözleşme imzalayalım da nasıl olursa olsun." inanılmaz uygulamalara sessiz kalındığını görüyoruz biz.

Bu dediğim kadınlar için de geçerli. Kadın üyelere patronlar yapmadıklarını bırakmıyor. Sendikaların da haberi var, *senin üyen, aman patronu kızdırmayalım*. Hayır bugün yapılması gereken mücadeleciler bir sendikacılıktır. Sendikanın amacının varlık nedeninin ne olduğu unutulmamalıdır.

Sizin de içinde bulunduğunuz Sendikal Güç Birliği Kadın Koordinasyonu ve Kadın Emeği Platformunun çalışmaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Arzu: Kadın gazetecilerle ilgili konuştuk hep, ama biz kendimizi kadın özgürlük mücadelesinin bir parçası olarak da görüyoruz. Sendikalarındaki kadınların bir araya gelme gayretini destekliyor ve bu yapıların içinde de yer almaya çalışıyoruz. Belki de ilerleyen zamanlarda başka kadın örgütleriyle birlikte platformlar oluşturacağız, ya da var olan başka platformlar içinde yer alacağız.

Petrol-İş'li kadınlara söylemek istediğiniz?

Sevgim: Tüyük değişiklikleri yaparken sizin Petrol-İş tüzüğünde yapmış olduğunuz değişikliklerden çok yararlandık. Aynı zamanda sendikalarda erkek egemenliğine karşı kadın insiyatifinin yapmış olduğu çalışmadan da çok yararlandık.

Açıklamamızda da teşekkür etmiştik, bu teşekkürü tekrarlamak istiyoruz. Ayrıca kadın hareketinden de çok olumlu tepkiler alıyor, çok ciddi dayanışma görüyoruz. Bu bizi sevindiriyor.

Arzu: Gezi direnişinden şunu öğrendim; kolektif akıl irade ve dayanışma ile pek çok şeyi değiştirebiliriz. Bu yolda yürürken, kadın gazeteciler ve kadın sendikacılarla verili koşulları değiştirebiliriz.. TGS'de başladık, böyle davranarak Türk-İş içinde de pek çok şeyi değiştirebiliriz. Bizim kolektif çalışma ve dayanışmadan başka çaremiz yok. ■

Hazırlayan: Prof. Dr. Serpil Çakır

İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

Bir siyasetçi, bir yazar, bir eğitimci: Emine Semiye Hanım

Emine Semiye Hanım tarihçi Ahmet Cevdet Paşa'nın iki kızından küçük olanıdır. Büyük olanı, yani Fatma Aliye'nin hikâyesini daha önce anlatmıştık. Güçlü ve büyüleyici bir kadın olarak tanımlıyor onu seyyahlar. Avrupa'da eğitim almış ilk kadınlardan, psikoloji ve sosyoloji okumuş. Birkaç dil biliyor. Evlenmiş boşanmış, iki çocuğuna kendisi bakmış bir kadın. Bu arada pek çok makale, roman ve oyun yazmış...

Siyaset toplumsal hayatın örgütlenmesi, yeniden örgütlenmesi ile ilgili olduğundan olsa gerek, asırlardır, eviçi ve oradaki annelik-eşlik rolleri ile tanımlanan kadınlara uzak bir uğraş olarak değerlendirilir. Uzun ve zahmetli bir araştırma sürecini takiben *Erkek Kulübünde Siyaset* kitabım geçtiğimiz günlerde Versus Yayınları'ndan çıktı. 10 yılı aşkın bir süredir, çeşitli partilerden parlamentoya giren kadın siyasetçilerle sözlü tarih görüşmeleri yaptım, onları konuşmaya ikna etmem zor oldu, zaman zaman umutsuzluğa da düştüm. Ama devam ettim.

Belli bir tarihsel dönemde Türkiye parlamentosundaki kadın milletvekil-

lerinin, bunun yanı sıra parlamento dışında kadın siyaseti yapan kadınların ayrıntılı bir portresinin çıktığına inanıyorum. Ama kitap ve araştırmanın karşamaları başka bir yazının konusu.

Esasında öyle tanımlanmamalarına rağmen, onun seyrini pek değiştiremeseler de kadınlar siyasetle, resmi ya da gayri resmi olarak dolaylı veya direkt bir biçimde ilgilenmişlerdir.

Bu yazıda 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarına doğru siyasetle, kadın siyasetiyle uğraşan bir kadının hikâyesini anlatmak istiyorum; Emine Semiye Hanım'ın. Emine Semiye Hanım tarihçi Ahmet Cevdet Paşa'nın iki kızından küçük olanıdır. Büyüğünü artık herkes tanıyor, şu anda tedavülde bulunan 50 TL'nin arkasında resmi bulunan, kadın romancımız, daha önce köşemizde ondan bahsetmiştik, hatırlarsınız.

Emine Hanım, Fatma Aliye'den iki yaş küçüktür, 1864 yılında doğmuş, 1944'te de yaşamını yitirmiştir. İlk eğitimini evde özel hocalardan alan Emine Semiye, Batı'da eğitim görmüş ilk kadınlardandır. Fransa ve İsviçre'de yedi yıl psikoloji ve sosyoloji eğitimi almış, erken yaşlardan itibaren o yıllarda çıkan *Hanımlara*

Mahsus Gazete'nin yazarları arasına girdi.

Bu dergide kadınların toplumsal hayata girmesini engelleyen nedenlerden biri olarak gördüğü eğitimsizlikle mücadele için kadın ve çocuk eğitimi üzerine önemli yazılar yazmıştır. Osmanlı Hanımı isimli kitabında tarihçi Fanny Davis onu şöyle tanıtır. "*Fatma Aliye'nin kızkardeşi Emine Semiye, romanlar ve kısa öyküler yazmış olmakla birlikte, öğretici yazılara daha yatkındı. 20. yüzyılın ilk yıllarında Türkiye'de bulunmuş olan Z. Duckett Ferriman adlı bir İngiliz, Emine Semiye'nin yapıtlarının güçlü, büyüleyici kişiliğini yansıttığını ve yurttaşların da düşünsel ve ahlaki gelişimine büyük katkı sağladığını söyler.*"

Yukarıdaki alıntıda da görüldüğü üzere, Emine Hanım, ablası Fatma Aliye üzerinden tanımlanır çoğu kez, bazı araştırmacılar onun ablasının gölgesinde kaldığı ve anlaşılmadığı düşüncesindedir.

Yazıları ve eserleri bir hayli fazladır, son dönemlere kadar bunlar üzerinde çok fazla çalışma yapılmamıştır. Prof. Dr. Şefika Kurnaz, *Osmanlı Kadın Hareketinde Bir Öncü Emine Semiye*, Kayriye Kaymaz'ın, *Gölgedeki Kadın*

Emine Semiye isimli kitapları ve Yard. Doç. Dr. Şahika Karaca'nın konuyla ilgili yazmış olduğu makaleler, son dönem çalışmalarına örnek olarak gösterilebilir.

Tek kadın aza oydu

Emine Semiye Hanım iki kere evlenmiş, ilk eşi Kazasker Mustafa Paşa vefat etmiş, daha sonra Reşit Paşa ile evlenmiş. Dört çocuk yaptığını, ama yalnızca iki çocuğunun hayatta kaldığını yazıyor çeşitli kaynaklar. Bazı araştırmacılara göre siyasi nedenlerden, bazı araştırmacılara göre de Reşit Paşa'nın başka bir kadını üzerine kuma alması üzerine ondan boşanmış. Boşandıktan sonra çocuklar Emine Semiye Hanım'ın yanında kalmış ve o bakmış, büyütmüş. Hangi nedenle olursa olsun, o dönemde boşanmayı göze alması, çalışarak çocuklarını büyütmesi, takdire şayan.

Kendisine ilk kadın siyasetçilerimizden denilmesinin ardında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin tek kadın üyesi olması yatıyor. Halide Edip hayat hikâyesini anlattığı *Mor Salkımlı Ev*'de cemiyetin tanıdığı üyelerini saydıktan sonra onun hakkında "*Tek kadın aza, kadın muharrirlerimizden Emine Semiye'dir*" diye yazar...

Bu siyasi tutumu çok uzun sürmedi, cemiyetin kadın hakları üzerinde durmaması, kadın konusunda pek birşeyler yapmaması onu hareketten uzaklaştırmış olsa gerekir.

Kadın eğitimine ve kadınların meslek sahibi olmasına çok önem veriyor, kendisi de bir eğitimci Reşit Paşa'nın Selanik'te bulunduğu zamanlarda o da öğretmenlik, hatta müfettişlik yapmış. Kadın eğitimini dönemin pek çok kadın yazarı gibi o da iyi terbiyeli, iyi çocuklar yetiştiren annelerin yetişmesi için gerekli görür. *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin 5 Kasım 1896 tarihinde yayımlanan nüshasının 11. sayfasında *Validelere Nasihat*, *Kibir* isimli makalesinde çocuk terbiyesi hakkında şunları yazar: "*Çocukların esirgenmesi lâzım gelen şeylerden biri de şeytanın sıfatları arasında yer alan kibirdir.*" dedikten sonra özellikle ileride evlenecek kız çocuklarının kibirden uzak yetiştirilmesi gerektiğinin altını çizer,

çünkü onlar ileride çocuk yetiştirecektir.

Ayrıca kadınların eğitimi çerçevesinde dikiş nakış bilinmesini de gerekli görür. Yine aynı derginin 7 Mayıs 1896 tarihli sayısında yer alan *Moda* ve *Korse* isimli makalesinde, israf ve moda üzerinden bir eleştiri yapıp, Avrupalı kadınların tasarruf alışkanlıklarını almayı, bunun için de her genç kadının terzilik öğrenmesi gerektiğini, yazar: "*Bir hanım kız ne kadar kibar ve zengin bir aileye mensup olursa olsun, behemehal -her durumda- dikiş fennine vakıf olmalıdır.*"

Kadın Dergisi'nde eleştirel yazılar

Emine Semiye, Selanik'te, İttihat ve Terakki'ye yakın bir dergi olarak bilinen *Kadın Dergisi*'nde de yazmıştır. Bu yazılar arasında kadınların haklarını savunan, ama onların daha "ileri gitmesi"ni istemeyen ittihatçı erkek yazarlara eleştiriler de vardır. Eleştirilerinin hedeflerinden biri de derginin baş yazısını kaleme alan Selanik Mebusu Mehmet Cavid'dir. *Kadın Dergisi*'nin 9. sayısında yer alan *Makale-i Mahsus: Muhterem Biraderimiz Cavid Beyefendiye* isimli eleştiri yazısında, kadın hakları savunucularını, içinde bulundukları muhiti ve zamanı anlamamak ve tarihi unutmakla suçlayan Cavid Bey'e Osmanlı'da feminizmi savunanların hiçbir biçimde Avrupa'daki kadınların iddia ve taleplerini savunmadıklarını,

çok az şey istediklerini vurguladıktan sonra "*Bizler, ilim ve maarıftan kabiliyetimize münasip surette öğrenmemizi ve geçinmek için bize ufak bir imtiyaz verilmesini talep ediyoruz*" diyor.

Vapurda, kadınların nasıl en havasız alt kamaralara sıkıştırıldığını yazıp, "*Biz de önü açık mekânlar istiyoruz*" diyor, alışveriş için sokağa çıktıklarında sabahtan akşama kadar aç gezmemeleri için çalışanları kadın olan lokantalar istediklerini, vapurda, tramvaylarda kadınlara bir mikropmuş gibi davranılmamasını istediklerini anlatıyor.

Kadınların sokakta uğradıkları ayrımcılıkların ortadan kaldırılmasını isterken onların ekonomik olarak da güçlendirilmesi gerektiğini anlatır, aynı makalede. Sefalet içindeki kadınların küçük işletmeler açması için para desteği verilmesi kadınlar için ileri sürdüğü talepler arasındadır.

Emine Semiye Hanım adı geçen makaleyi İkinci Meşrutiyet'ten, 1908'den sonra yazmıştır. Bu onun düşüncelerini zaman içinde nasıl oturttuğunun, çizgisinin belirginleştiğinin de bir göstergesidir.

Emine Semiye Selanik'ten arkadaşı Şair Nigar'a seyahat yazılarını andıran mektuplar da yazmıştır. Bunlar, dergi sayfaları arasında kalmıştır.

Emine Semiye, çocuk ve kadın sağlığı alanıyla da çok ilgilidir. Balkan ve Çanakkale Savaşları sırasında gönüllü hemşirelik yapmıştır. Daha sonra öğretmenliğe geri dönmüştür. 1916-1918 yılları arasında Halide Edip ile birlikte Suriye'ye giden öğretmenler arasında yer aldığı söylenir. Uzun yıllar Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde öğretmenlik yaptıktan sonra 1944 yılında yaşama gözlerini yumar.

Bazı kadınlar yaşarlarken tarih de yazarlar. Emine Semiye de bu kadınlardan biridir. Türkiye'de kadın tarihi çalışmaları ilerledikçe, uzak ya da yakın geçmişimizde, kadın hakları için mücadele veren pek çok kadının karanlıkta kalmış kişisel hikâyelerine daha rahat ulaşabiliyoruz. Ama yine de yolun ortasında bile değiliz, daha üzeri kapatılmış yüzlerce hikâye var. ■

İşçi, yoksul kadınların sesi: SUAT DERVİŞ

Suat Derviş'i filmi de çekilen *Fosforlu Cevriye* isimli romanın yazarı olarak tanıyoruz. Ama o yazarlığının ve politik kimliğinin yanı sıra sıkı bir gazetecidir. 1935 yılında Cumhuriyet Gazetesi için sokak sokak dolaşarak özellikle kadın işçilerle dikkat çekici röportajlar yaptı. Sakatlanınca, yaşlanınca işten atılan işçi kadınlarla, çocuğunu çalışırken bırakacak yer bulamayan "annelerle" konuştu. Onların sesini duyurdu.

Yard. Doç. Dr. Feryal Saygılı

“Kirada oturuyoruz. Dört lira kira veriyoruz. Veriyoruz diyoruz, veremiyoruz ya! Bir senedir bu da birikti. Yazacak olursan, sabahleyin işine güle oynaya giden, akşama ve yarına ekmek param vardır, diye gönlü ferahken, öğle üstü kolundan tutulup bir köpek gibi kapıdan dışarı kovulan amelelerin suçunu soran bir yazı yaz...” (Cumhuriyet, 7 Nisan 1935)

1903 yılında tanınmış bir ailenin kızı olarak dünyaya gelen (babası İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi profesörlerinden Doktor İsmail Derviş Bey, büyükbabası ilk kez Avrupa'ya giden altı öğrenciden biri, Darülfünun kurucularından ve profesörlerinden kimyager Müşir Derviş Paşa, annesi ise Abdülaziz'in mabeyncilerinden ve musikişinaslarından Kamil Bey'in kızı Hesna Hanım'dır) Suat Derviş küçük yaşlardan itibaren batı dilleriyle haşır neşir olur. Almanya'da konservatuar, felsefe ve edebiyat eğitimi görür. 1918 yılından itibaren edebiyatla ilgilenir. Romanlar, şiirler yazar. Biz onu daha çok sonradan filme çekilmiş Yeşilçam sinemasının klasiklerinden sayılan *Fosforlu Cevriye* isimli romanından tanıyoruz. 1940-41 yılları arasında yayımlanan *Yeni Edebiyat*

Dergisi büyük ölçüde Derviş'in yönetimi altında çıkar. Orhan Kemal, Atilla İlhan, A. Kadir, Hasan İzzettin Dinamo gibi yazar ve şairler bu dergide bir araya gelirler. Suat Derviş Türkiye Komünist Partisi'nin (TKP) Ankara Teşkilatı'yla ilgili olarak yargılanır, 1950'li yıllarda geçim sıkıntısına düşer. Tekrar tutuklanma olasılığı karşısında 1953 yılında Paris'e gider. *Ankara Mahpusu* ve *Fosforlu Cevriye* romanlarını burada yazar. 1963 yılında eşi TKP genel sekreteri Reşat Fuat Baraner'in hapisten çıkması üzerine Türkiye'ye döner. 23 Temmuz 1972 yılında İstanbul'da ölür.

Fabrikanızın sakatıyım, işten çıkarmayın

Suat Derviş yazar ve politik kimliğinin yanı sıra sıkı bir gazeteci. 1935 yılında *Cumhuriyet Gazetesi*'nde özellikle kadın işçi-

lerle yaptığı röportajlar oldukça dikkat çekici. Derviş, sakatlanınca, yaşlanınca işten atılan işçi kadınlarla, çocuğunu çalışırken bırakacak yer bulamayan "annelerle" konuşur. Sokak sokak dolaşır, işçi kadınların çaresizliklerini, haykırışlarını, duyurmaya çalışır.

Yaşlanınca işten çıkarılan kadınların öfkesi karşısında şaşkınlık içindedir Derviş: “Eskiden çamaşıra, tahtaya gidiyordum. Hayatımı kazanıyordum. Şimdi vücudum yıprandı. Artık çalışmıyorum... El insana yar olmuyor, on beş yirmi sene çamaşırlarını yıkadığım aileler, ben kuvvetten düşüncce aramaz oldular. Onlara emeğim de mi geçmedi?.. Eh, insanlık böyle...” İçlerinden bir başkası ise: “Ben senelerce el kapılarında çalıştım. Hizmetçilik ettim. Ömrümü el kapısına vakfettim. Fakat şimdi yaşlandım. Yüzüme bakmıyorlar ve beni tutmak istemiyorlar.”¹ “Çaresiz, kimsesiz kalan işçileri yazıyorsunuz değil mi?” diye söz alırlar kadınlar Derviş’ten. Dokuz yıl çalıştıktan sonra makine yüzünden parmağı sakatlanınca işten çıkarılan Ayşe, bir başka röportajın hikâyesidir.² Ayşe patronundan rica eder: “Ben sizin fabrikasının sakatıyım, parmağım böyleyken bir yerde iş bulamam. Beni çıkarmayınız” der. Cevap ise: “Burada sana iş yok, evde çile yok getir” olur. Makinedeki arızayı anlayayım derken parmağı kopup sakat kalan ve yine işten atılan Fatma’nın hikâyesi Ayşe’ninkine benzerdir.³ Tazminatını bile almadan işine son verilen Fatma, sakat parmağıyla bulaşıkçılık yapmaktadır: “Ben işçiyim, onlara her zaman ihtiyacım olur diye düşündüm. Bizim ekmeğimiz onların elinde... Sürüm sürüm sürüneceğim. Çünkü hiçbir fabrika parmağı benim gibi olan işçiyi almaz... On parmağı sağlam olan işçiler işsiz dolaşırken sakatlara kim iş verir?” İşçi Hacer’in anlattıkları da diğerlerinden farklı değildir.⁴

Hacer, halı imalathanesinde altı yaşında çalışmaya başlar. Yıllarca çalışır. Ayağına kocaman demir mil düşmesi sonucu ayağı kırılır ve sol ayağı kısa kalır. İş bitince işten çıkarılır sakat olduğundan başka iş bulamaz. Derviş, bu röportaj dizisi içinde kapı kapı iş arayan bir işsizle de dolaşır. Yine işbaşında sakatlanma sonucu işten atılan aile üyelerinin öyküsünü içeren “hepsi işsiz kalan bir işçi ailesinin feci vaziyeti” isimli röportajını “çocuğu hastalanırsa kadın işçi ne yapar?” başlıklı röportaj izler. Reji’de çalışan kadın işçi “Çocuğu bırakacak yer bulamazsak açlıktan ölelim mi?” diye, haykırır. Bu dizinin son röportajı ise oldukça anlamlıdır: “İşçi ailelerinde evlada kalan miras: Hayat Yüğü”. “Çocuklardan kime anasını sorsam: İş aramaya gitti cevabını alıyorum” der, Derviş.⁵ Böylelikle sanki yoksul çocukların zamanından önce büyüdüğünü ima eder.

Suat Derviş, yukarıda sözü edilen röportaj dizisinden görüldüğü gibi yoksul insanların gözü kulağı olur, onların hem fotoğraflarını yayımlar hem söylediklerini aktarır. Feriköy’ün sokaklarında dolaşırken kendi kendine “buralar hep böyle sakat kalmış işçilerle mi dolu” diye sorar. Gözlerinin içine bakıp derdini anlatan, “bunu yazacak mısınız?” diyen herkese “elbette yazacağım” der ve yazar. ■

1 “Bir işçinin hayatı bir ustabaşının hiddetine feda edilmemelidir”, 7 Nisan 1935.

2 “Parmağını makine deldi diye işten çıkarılan kadın”, 8 Nisan 1935.

3 “Makinedeki arızayı anlayayım derken...”, 9 Nisan 1935.

4 “Amele Teavün sandıklarına ihtiyacımız var”, 11 Nisan 1935.

5 “İşçi ailelerinde evlada kalan miras: Hayat Yüğü”, 17 Nisan 1935.

«Bir işçinin hayatı bir ustabaşının hiddetine feda edilmemelidir!»

Tahta kulübeleri dolduran ihtiyar kadınlar
«Ömrümüz el kapılarında geçti, fakat ya
nınca artık yüzümüze bile bakmıyorlar»

Derdlerini döken kadınlar

Günü gününe yaşıyanlarımız «Makinedeki arızayı anlayayım derken...»

Parmağım koptu ve sakat kaldı. Üç ay sonra
ustam beni kapıdışı etti. O vakittenber
artık mütemadiyen sürünüyorum...

Evi Feriköyünde Dere sokağında. Kendisini evinin kapısında gördüm. Üstünde dalı pazenden bir esvab, yün bir bluz vardı. Başına kenarı pullu bir yemeni almış, ayaklarında, terliklerinin üstüne takunyeler geçirmişti. Kendisini niçin aradığımı kısaca anlattım

— İsmim Fatmadır, diye söze başladı, evliyim. Kocam balıkçılık ederdi. Fakat şimdi işsizdir. Dolabderede bir konserve fabrikasında çalışıyordum. Salça yapıyordum. Yedi sene çalıştım. Yedi sene sonra bir cumartesi günü gene çalışırken başıma bu kaza geldi. Evvelâ kayış koptu. Amelelerden Mîsel vardı, o çıktı, kayış taktı. Makinede muhakkak bir bozukluk vardı o gün... Çünkü biraz sonra gene makine işlemeye başladı. Şu makinede ne var, bir anlayayım, dedim, domates çekirdeklerinin aktığı küçük bir delik var, oraya parmağımı götürdüm.. Elektrik cereyanının başında duran arkadaşım da «cereyanı açmayınız» diye seslendim. Halbuki o gürültüden işitmemiş. Cereyanı açıvermiş. Birdenbire parmağım o deliğe girdi ve tamamile döndü. Ben bayıldım. Ayıldım...

Fatma arkadaşımıza sakat parmağını gösteriyor

Karacabey'de bir kadın odası

Geçtiğimiz aylarda Tekgıda-İş Mustafa Kemal Paşa Şubesi'ne bağlı Karacabey Temsilciliği'nde bir kadın komisyonu odası açıldı. Tekgıda-İş Kadın Komisyonu Başkanı Neslihan Taşoluk Nakaş'la birlikte biz de katıldık toplantıya. Daha önce kurulan kadın komisyonunun başkanlığına Vacide Boşnak getirildi. Kadın işi olunca akan sular durur. Petrol-İş Kadın olarak atladık gittik.

Tekgıda-İş Sendikası'nın minibüsü ve kadın komisyonundan arkadaşlarımızla Bursa'ya gidiyoruz diye yola çıktık, ama Bursa'dan ziyade Balıkesir'e gidiyormuş gibi olduk. Çünkü Karacabey Balıkesir'e daha yakın sanki. Bölgede gıda sektörüne ait epey fabrika var. Konserve, süt, salça vs. üretiliyor burarlarda. Kadınlar çalışıyor, ağırlıklı olarak da mevsimlik bir çalışma bu... Gözlemlediğim kadarıyla kadın çalışmasına olumlu bakılıyor çevrede. İşlerin mevsimlik ve kısa süreli olmasından kadınlar memnun değil. Sürekli ve emekliliği olan bir işte çalışmak istiyorlar. Fakat üç aylık, beş aylık da çalışsalar, sendikaya üye olabiliyorlar. Sendikaya üye olmanın kendilerine ne tür faydalar getirdiğinin de farkındalar. Kadın komisyonu odasının açılması nedeniyle gittiğimiz Karacabey'de, komisyon başkanı arkadaşımız başta olmak üzere toplantıya katılan kadınların duygularını sorduk, onları tanımaya çalıştık.

Vacide Boşnak: Tat Konserve'de 27 yıldır çalışıyorum. 20 yıl evlilikten sonra eşimden boşandım. Biri 21, diğeri 19 yaşında iki çocuğum var. Çocuklara ben baktım. Kızım üniversitede, oğlum yanımda burada. Dört yıl temsilcilik yaptım, daha sonra baş temsilci oldum. Kadın olduğum için beni istemediler, ama inadına baştemsilci de oldum. "Alışırılar" dedim, alıştılar. Şubem ve sendikam benim arkamda oldu hep. Sonra da Karacabey Kadın Komisyonu Başkanı seçildim. Bir seferinde ben, "Niye kadın şube başkanımız yok?" diye sorduğumda, bana "Gece üçte sendikaya geldiğinde o kadının eşi onu boşar." denmişti. "Bu, benim sorunum." demiştim. Gece üçte erkekler gider mi toplantıya, o da başka sorun elbette. Kadınların sendikalarda daha aktif yer almaları gerekiyor, bunun önü açılmalı. Kadınların bazı ihtiya-

yaçları var, bunu erkeğe zor söylüyorlar. İzin istiyorum mesela, benim rahatsızlığımı bir kadın daha iyi anlar. Kadın arkadaşlarım da yönetim de beni bu göreve gelirken desteklediler...

Erkekler sizce kadınların temsilci olmasına niçin karşı çıkıyorlar?

Bir kadının önder olmasını işçi erkekler kabul edemiyor. Temsilcilik bir yana, yapım gereği insanlara yardım etmeyi çok severim. Çözüm gereken yere çözüm getirdim. Onlar da bir süre sonra alıştılar bana. Kolay şeyler yaşamadım, evliliğim bitti, göğüs kanseri oldum. Bana göğüs kanseri teşhisi konuldu, ertesi gün anem beyin kanaması geçirdi ve vefat etti. Çok zor şeyler yaşadım, yüzümü yıkadım, arkadaşlarımla fabrikadaki dertlerini dinlemeye çalıştım. Şimdi sağlığım iyi, direndim, onda da başarılı oldum. Şube başkanına cana yakın olduğumu, kolay iletişim kurduğumu temsilciliğimden biliyordu, onun önerisi üzerine gündeme geldim. Sağolsun Neslihan Hanım da destekledi. Sonra genel merkezdeki toplantıya gittim. Hiç kimseyi tanıımıyordum, ama o kadar kolay kaynaştık ki yıllardır birbirimizi tanıyormuş gibiydik. Bir çalışma başlattık.

Kadınlar hangi talepler etrafında bir araya gelebilir sizce, neler bekliyorlar sendikadan?

Kadınlar her şeyden önce ilgi bekliyor. Kadının sağlığı çok önemli, kadın hastalıkları ile ilgili bilgilendirici eğitimler yapmamız, seminerler vermemiz gerekiyor. Ama sadece hastalıkları değil, sevinçlerimizi de paylaşmalıyız. Sendika binasında doğum günü kutlaması bile yapabiliriz. Parkta

bayırda olacağına burada yapar, arkadaşlarımızın dertlerini dinleriz. Benim binaya gelmeye başlamam kadın arkadaşlarımızı da buraya getirecek.

Buradaki kadınlar açısından en önemli sorun nedir?

Karacabey'de işler sezonluk olduğu için kadınlar uzun sürelik çalışma istiyorlar, sürekli çıkış almak istemiyorlar, taşeron istemiyorlar. Böyle çalışınca kadınlar emekli olamıyorlar. Üç ay, beş ay çalışmayla 18 yaşında girdiğiniz bir fabrikadan 60 yaşında bile emekli olamıyorsunuz. O işyeri sizi bağlıyor, başka bir işyerine de gidemiyorsunuz, esasında gidecek başka işyeri de yok. TAT olur, SEK olur, başka bir işyeri olur, ama hepsinde sezonluk işler var. Kadınların benden hep istedikleri, uzun süreli çalışma. Sendikali bir işyerinde çalıştığımız için zaten bazı haklarımız var. Molalarımız iyi, yemeklerimiz üç çeşit, biz evde bile üç çeşit yemek yemiyoruz, salata barımız var. Bu konularda bir sıkıntımız yok yani.

Emzirme, doğum izni vs. gibi talepler oluyor mu hiç?

Uzun süre çalışmadıkları için doğrusu doğum veya anneliğe ilişkin talepler pek olmuyor. Bu yörenin kadınları çalışmaya alışkınlar. Çünkü artık tek erkeğin çalışması ile olmuyor, eskiden yetiyordu ama şimdi yetmiyor, yetişmiyor. Kışlığını çıkartırım, kömürümü alırım diye üç-beş ay çalışıyorlar. Yine de yetmiyor, yetiştiremedikleri için de düzenli çalışmak istiyorlar. Şu da var; geçici de olsak sendikalıyız, çalışmadığımız zaman haklar askıya alınıyor. Başladığında haklar tekrar işleme başlıyor; yani tazminatlar ölmüyor.

Sendikali olmasak o da olmaz. Burada iyi bir kadın çalışması yürütebileceğimize inanıyorum. Önce arkadaşlarımıza, sonra genel merkeze, sonra da şubeye inanıyorum, kendime de güveniyorum; güzel olacak. Bu çalışmaların arkasının geleceğine inanıyorum.

Çalışan kadınlara neler demek istersiniz?

Kadınların güçlü olmalarını istiyorum. Kadınlar "ben de başarırım, başarabilirim" demeliler. Doğru olduğuna inanıyorlarsa, yılmayacaklar, yılmamalıdır. Burası hep açık, her hafta Cumartesi günleri, 15 günde bir de Salı günleri odamızda olacağım.

Emine Özdemir (Tekgıda-İş Sendikası Anadolu Yakası Kadın Komisyonu Başkanı): 1996 yılından beri Evyap'ta makine

operatörü olarak çalışıyorum. Sabun üretiminde makinenin gidiş hattından sorumluyum. Ürünün girişinden çıkışına kadar ben sorumluyum. Ambalaj, presleme, kolileme hepsini ben takip ediyorum, ekip arkadaşlarımla birlikte. 2001'den beri sendikaliyim, bir yıldır kadın komisyonunda görevliyim. Bir haftadır da Anadolu Yakası Kadın Komisyonu Başkanlığı'na seçildim. Bana teklifte bulunuldu. Zoru başarmayı severim. Kadının ön planda olması gerektiğine inanıyorum.

Zaman zaman kadın komisyonunu toplayıp durum değerlendirmesi yapıyoruz. İşyerinde çalışan kadın arkadaşlarımızın yaşadığı sıkıntılar üzerine çalışıyoruz. Arkadaşlarımız eğitimlerde bizden psikolog istiyorlar. Kadınlar ev, iş, çoluk çocuk derken psikolojileri çok bozuluyor. Evdeki sorunlar işe, işte kiler eve çok yansıyor. Sağlık eğitimi olabilir. Kreş, emzirme odaları elbette kadın çalışanların en önemli sorunları içinde yer alıyor.

Amacımız, kadınların işyerindeki hak ihlallerinin önüne geçmek. Bizim fabrikanın üçte ikisi kadın. Kadın arkadaşlarım bana destek verdiler. Ama ben işyerinde gerçekten de iyi çalışır, kadın-erkek eşitliğine önem veririm. Kinci değildir, işyerinde beni severler. Seçimden sonra arkadaşlarım beni çiçeklerle karşıladı. Daha yeni başladık kadın çalışmalarına, öğrenecek çok şeyimiz var. Kadınlar istedikten sonra her şeyi yapabilir. ■

TAT Konserve çalışanları: "Kadın kadına iyi oluyor"

Nigar Keskin: Karacabey Tat Konserve'de çalışıyorum. Vacide'nin kadın komisyonu başkanı olmasına çok sevindik. Sorunlarımızı bir kadınla konuşmak çok daha iyi, daha rahat konuşabiliriz çünkü. Sendika hakkında bilgimiz pek yoktu, Vacide Hanım anlatıyordu bize. Kadınlara yönelik eğitim yapılırsa iyi olur. Bilgi sahibi olmak hoşuma gidiyor... Hangi konuda bize ne anlatılırsa anlatılsın her türlü eğitime açım ben. Geçici

çalışıyoruz hepimiz; en büyük sorunumuz bu. Keşke en azından 10 ay süre ile çalışabilseydik. Birgün daha fazla ödenmiş sigortamızın bize yararı olacağını düşünüyorum.

Aylin Şinik: Tat Konserve'de çalışıyorum ben de... İşle ilgili taleplerimizi iletebileceğimiz, haklarımızı savunacak bir kadının olması bizim açımızdan çok önemli. Bu konuda Vacide Hanım'a da güveniyoruz. Süreç içinde

birlikte neler yapabileceğimizi göreceğiz...

Nur Pal: Ben de TAT'da çalışıyorum, bilgisayar tasarımı bölümü mezunuyum. Bir kadın komisyonunun olması çok iyi, bunun için sevinçliyim. Çünkü kadın kadına dert anlatmak elbette daha kolay. Daha önce birkaç eğitime de katıldım ben. Neslihan ablaya da çeşitli sorunlarımızı anlattık, çok iyi oluyor, kadın kadına. İyi bir iletişim oluyor.

Gebe ve emziren kadınların çalışma şartları: Yönetmelik var da denetim yok

"Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik" 16 Ağustos 2013 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Eski yönetmelikle paralellikler taşıyan bu düzenlemenin hükümlerini anlatmanın yararlı olacağı kanısındayım.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında kadın çalışan çalıştıran işyerlerine uygulanacak yönetmelikle, 14 Temmuz 2004'te Resmi Gazete'de yayımlanan "Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik" yürürlükten kaldırıldı. Yürürlükten kaldırılan yönetmelik, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 88. maddesine dayanıyordu. Yürürlüğe giren yönetmelik hükümlerinin uygulanmasın-

da öncelikle çalışanın tabi olduğu mevzuat hükümleri dikkate alınacak, ancak 6331 sayılı kanun kapsamında olup kendi özel mevzuatlarında hüküm bulunmaması halinde çalışanlar açısından bu yönetmelik hükümleri uygulanacak.

Yönetmeliğe göre, oda ve yurt açma yükümlülüğü için çalışan sayısı bakımından statü ayrımı yapılmaksızın 6331 sayılı kanuna tabi bütün çalışanlar hesaba katılacak. Fakat bu ça-

lışanların kendi özel mevzuatlarına göre kurulmuş oda, yurt, kreş veya çocuk bakımevinin bulunması halinde söz konusu yükümlülük yerine getirilmiş sayılacak.

- Çalışan, gebelik ve emzirmeye başlama halinde işverenini bilgilendirecek.

- İşveren gebe veya emziren çalışanın sağlık ve güvenliği için tehlikeli sayılan kimyasal, fiziksel, biyolojik etkenlerin ve çalışma süreçlerinin çalışanlar üzerindeki etkilerini değerlendirecek, sonuca göre gerekli önlemleri alacak.

Bu değerlendirmede kişisel olarak çalışanı etkileyen psikososyal ve tıbbi faktörler de dikkate alınacak ve gebe veya emziren çalışan, işyerinde yapılan değerlendirmenin sonuçları ile sağlık ve güvenlik amacıyla alınması gereken önlemler hakkında bilgilendirilecek.

- İşveren, ilgili çalışanın çalışma koşullarını ve saatlerini, risklere maruz kalmasını önleyecek biçimde geçici olarak değiştirecek. Bunun mümkün olmaması halinde çalışanı başka bir işe aktarmak için gerekli önlemleri alacak.

- Sağlık raporu ile gerekli görüldüğü takdirde gebe çalışan, sağlığı-

na uygun daha hafif işlerde çalıştırılacak. Bu halde çalışanın ücretinde bir kesinti yapılmayacak.

Ancak çalışanın başka işe aktarılması mümkün değilse, sağlık ve güvenliğinin korunması için gerekli süre içinde, isteği halinde çalışanın tabi olduğu mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla ücretsiz izinli sayılması sağlanacak ve bu süre, yıllık ücretli izin hakkının hesabında dikkate alınmayacak.

- Günde 7 buçuk saatten fazla çalıştırılmayacaklar.

- Kadın çalışanlar, gebe olduklarının sağlık raporuyla tespitinden itibaren doğuma kadar geçen sürede gece çalışmaya zorlanamayacaklar.

- Doğum yapmış çalışanın doğumu izleyen bir yıl boyunca gece çalıştırılması yasak olacak. Bu sürenin sonunda sağlık ve güvenlik açısından sakıncalı olduğunun sağlık raporu ile belirlendiği dönem boyunca da gece çalıştırılmayacak.

- Gebe veya emziren çalışanlar, günde 7 buçuk saatten fazla çalıştırılmayacak.

- Çalışanın tabi olduğu mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla analık ve süt izninde 4857 sayılı İş Kanunu'nun 74. maddesi hükümleri uygulanacak.

- Gebe çalışanlara gebelikleri süresince, periyodik kontrolleri için ücretli izin verilecek.

- Emziren çalışanların, doğum izninin bitiminde ve işe başlamalarından önce, çalışmalarına engel durumları olmadığının raporla belirlenmesi gerekecek. Çalışmasının sakıncalı olduğu rapor ile belirlenenler, raporda belirtilen süre ve işlerde çalıştırılmayacak.

Emzirme odaları ve yurtlar

- Yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 100-150 kadın çalışanı olan işyerlerinde, emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işverenlerce çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine en çok 250 metre uzaklıkta emzirme odası kurulacak.

- Yine 150'den çok kadın çalışmanı olan işyerlerinde, 0-6 yaşındaki çocukların bırakılması, bakımı ve emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine yakın bir yurt kurulacak. Yurt, işyerine 250 metreden daha uzaksa, işveren taşıt sağlayacak.

- İşverenler, ortaklaşa oda ve yurt kurabilecekleri gibi, oda ve yurt açma yükümlülüğünü, kamu kurumlarınca yetkilendirilmiş yurtlarla yapacakları anlaşmalarla da yerine getirebilecekler.

- Oda ve yurt açma yükümlülüğünün belirlenmesinde, işverenin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan tüm işyerlerindeki kadın

çalışanların toplam sayısı dikkate alınacak.

- Emzirme odası ve/veya yurt kurulması için gereken kadın çalışan sayısının hesabına erkek çalışanlar arasından çocuğunun annesi ölmüş veya velayeti babaya verilmiş olanlar da dâhil edilir.

- Oda ve yurtlardan, kadın çalışanların çocukları ile erkek çalışanların annesi ölmüş veya velayeti babaya verilmiş çocukları faydalanacaklar ve odalara 0-1 yaşındaki, yurtlara velisinin isteği üzerine ilkökula kaydı yapılmayan 66 aylığa kadar çocuklar alınacak.

- Oda ve yurtlarda, çocuklar ve görevliler dışında başkasının bulunması ve bunların amaç dışında kullanılması yasak olacak.

- Yurtlarda 0-24 aylık, 25-48 aylık ve 49-66 aylık çocuklar birbirinden ayrı bulundurulacak.

- Çocuklar, oda ve yurtlara işbaşı yapılmadan önce bırakılacak ve işin bitiminde alınacak.

- Oda ve yurtların bina, kuruluş, döşeme, araç, gereç, taşıt, beslenme gibi giderlerinin tamamı işverenlerce karşılanacak.

- Yönetmelikte, oda ve yurtlarda çalışacak yönetici ve personelin nitelikleri ve görevleri, çocukların muayeneleri, beslenmeleri, eğitim ve geliştirilmeleri, ortaklaşa kurulan oda ve yurtların yönetimi, bildirilmesi gibi konular da düzenlenmiştir.

Yazının başında da belirttiğimiz gibi yönetmelikte yer alan düzenlemelerin büyük bir bölümü 4857 sayılı İş Kanunu'nun 88. maddesine bağlı olarak 16.8.2013 tarihine kadar yürürlükte bulunan yönetmelikle paralellik taşımaktadır. Bu yeni yönetmelik, hukuki olarak 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun düzenlemeleri gerektirdiği için yapılmıştır.

Bu düzenlemelerin uygulamada yerine getirildiğini idari olarak denetleyecek mekanizmalar olmadığı müddetce düzenlemelerin hukuken var olması, gerçek hayatımızda bir etki yaratmamaktadır. ■

8 Mart'ta bir kadın oyunu: Kadınsan ya da Kadınİnsan

Bu yıl 8 Mart yoğun geçti. Standard Profil Manisa'da tacize uğrayan kadın arkadaşlarımız direnişeydi, tacizin görünür kılınması gerekiyordu, kadın istihdamı paketi seçimler dolayısıyla rafa kalkmış gibiydi ama bir tehlike olarak önümüzdeydi, SGBPKK'sıyla ortak çalışmalarımız vardı, sokak eylemleri, basın açıklamaları, mitingler... Bütün bu koşuşturma arasında, Gebze'de bir de kadın oyunu seyrettik: Kadın'san veya Kadınİnsan. Ne iyi yapmışız, dedik, oyundan çıktıktan sonra...

Emek Nalbant

Derya Ağdaş

Oyunculardan birini siz de tanıyorsanız, Gebze Şubesi'nde örgütlü Mecaplast işyeri temsilcimiz, **Emek Nalbant**... Eskiden sendikal çalışmalar içinde işçi tiyatroları, sendika koroları önemli bir yer tutardı ve bunlar emin olun bir sendikanın en birleştirici, en aidiyet geliştirici yapılarıydı. Çünkü çok bilinen bir deyimle, siyaset ayrıştırırken, sanat birleştirir. Sendikalar artık nedense kültür sanat etkinliklerini pek yer vermiyorlar.

7 Mart Cuma akşamı Gebze'de Osman

Hamdi Bey Kültür Merkezi'nde izledik biz oyunu. İşyerlerinin ve evlerin köleleştirici atmosferini, şiddeti, eve kapatılmayı, depresyonu, çocuk yaşta evlilikleri, tecavüzü, yani kadın olmanın her türlü halini bize yaşatan Bilim Sanat Kooperatifi BİLKAR'ın üç kadın oyuncusu **Derya Ağdaş**, **Emek Nalbant** ve **Hülya Meletli** gerçekten de harika bir oyun çıkardılar. Oyunun yönetmenliğini ise Abbas Kırçıl yapıyor. **Hülya** sahnede hastalanmış, o nedenle bir sahnesi daha varmış ama oynayamamış, biz hiç farketmedik. Nuran Gülenç'le (örgütlenme uzmanımız) izledik oyunu, kız çocuğuna tecavüz, çocuk gelin bölümlerinde, yanımda ağlamaktan bir hal oldu. O denli etkileyiciydi yani oyun...

Kadınsan'la ilgili **Derya Ağdaş** ve **Emek Nalbant**'la konuşalım istedik. İlk sorumuz oyunun ilginç adı üzerine, kim seçmiş bu adı, neden seçilmiş. **Derya Ağdaş** cevaplıyor bizi "Oyunun ismini biz (o önermiş mütevazî davranıyor) seçtik. Yedi kadının hikâyesi var. Bunların içinde çeşitli hayatlar var, tüm bu hayatları kapsayacak bir şeyler yapalım dedik. Kadına yönelik şiddet hikâyeleri de var oyunun içinde; o nedenle 'kadınsan başına bunlar geliyor' dedik. Ama kadın insanın yaşadıkları bu aynı zamanda. Kadınsan şu tür hak ihlallerine maruz kalıyor. İnsan tek başına erkekten ibaret değil, demek istedik..."

Oyun kadın oyunu, kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık yaratıyor, oyuncuların üçü de kadın, ama

kadın oyuncular sahnedeysen arkadaş bir olay anlatıcısı var; dış ses, yani o erkek, şeytanın avukatlığını yapıp sormadan edemiyoruz, dış ses niçin erkek? Bu kez **Emek** cevap veriyor:

"Erkek egemenliğinin olduğu bir ülkede yaşıyoruz, kadın olarak aklımıza gelen her alanda ötekileştiriliyoruz. O yüzden o erkek sesleri aykırı durmuyor, biz esasında o dış sesi bastırıyoruz. Mesela oyunda da 'iyi' tek erkek karakteri var: Kızının davasına sahip çıkan bir baba. Ama o oynamıyor, oynayanlar yaşayanlar çünkü, yani kadınlar. Aslında bir yandan da kadın-erkek beraber yaşayabilmenin imkânlarını, yollarını anlatmaya çalışıyoruz." Pek ikna olmasam da mantıklı bir açıklama gibi geliyor bana. İş uzatmayalım...

Ev kadınlığı da bir işçilik

Emek'in oynadığı karakterlerden biri Pazar günü, mesai diye sabahın köründe kalkıp, evdeki binbir işi gördükten sonra, tam çıkacakken, anahtarını unutan, anahtar ararken, o gün Pazar olduğunu hatırlayan bir kadın. Ona fabrika deneyiminin oyunculuğuna etkilerini soruyoruz: "Evet, hikâyelerden biri üretimde çalışan kadına ait. Üretimde olan kadınlar daha çok yoruluyor. Beden yorgunluğun oluyor, beyin yorgunluğun oluyor, eve geliyorsun çocuğuna ve eşine bakıyorsun, ev işleri yapıyorsun 24 saat bilfiil çalışıyorsun neredeyse. Ev kadınlığı da bir işçilik, bunu iyi bir yazar yazmış oyuna ko-

yalım dedik. Kadın robotlaşmış artık, günden saatten haberi yok, çalışıyor devamlı. Ben yıllardır işçiyim, beynin köreliyor, üretim körlüğü diye bir şey var zaten. Oynamak bana düştü çünkü işçilikten gelen bendim.” diyor.

"Biz kadınların bu biçimde yaşamasına sebep olan herkesi, sistemi eleştiriyoruz oyunda" diye anlatıyor **Emek** ve devam ediyor: "İşçilik bir yandan kadınları köleleştirirken, diğer yandan kadının beynini körelten bir başka etken daha var, o da ev işleri... 'Bütün günümü işte harcıyorum, eve geliyorum, sen bir işin ucundan tutsan ya' diye eşini de eleştiriyor, kadın." diyor.

Erkek şiddetine maruz kalan kadınları oynamak ruhsal durumlarını nasıl etkilemiş, çünkü bu roller ağır ve travmatik roller, sorumluluğu bu kez **Derya** anlatıyor: "Oynamak zor elbette, ama şiddete uğramak daha zor, birilerinin şiddete uğrayan kadınların yanlarında olduğunu göstermek, onların hissetmesini sağlamak istedik. Çocuk yaşta akıllı oyundayken evlendirilen bir kadının hikâyesi var. Onun çektiği acıyı kızı yaşıyor daha sonra, çok trajik. Küçük kıza tecavüz hikâyesi var, bunlar oyun değil, bu hayatın kendisi, o nedenle çok etkileniyoruz. Kadınlar biri bizi sahipleniyor, desin, erkekler de utanarak çıksın oyundan, istedik."

İstedikleri etkiyi uyandırmışlar mı, oyunun geri dönüşleri nasıl olmuş? Yine **Derya**'dan dinliyoruz:

"Her oyun hemen bir farkındalık yaratır esasında. Mesela bir kadın bıçaklanırken, biz de sustuk mu, diye sorar seyircilerden biri mutlaka. Oyun sonrasında yanımıza gelen bir erkek izleyici 'erkekliğimden utandım' dedi mesela. Herkes oyundan boğazı düğümlenerek çıktı. Herkes hissetti bir şeyler..."

Emek'in yanına gelen bir kadın çalışan ise "Biliyor musunuz, ben aynen bir Pazar günü sizin anlattıklarınızı yaşadım..." demiş.

BİLKAR tiyatro grubunun karşılaştığı en önemli sorunlardan biri salonun olmaması, oyunun prömiyeri için Kocaeli Belediyesi'ne ait Gebze'de bulunan Osman Hamdi Bey Salonu'nu kiralamışlar. Sattıkları biletle salon kirasını karşılayabilmişler.

"İlk oyunumuz biliyorsunuz **Japon Kuklastı**'ydı" diye anlatmaya başlıyor **Emek**. Evet, Novamed Direnişi sırasında, sendikamızın İstanbul'daki bir etkinliğinde oynamıştık arkadaşlarımız. O zaman tiyatronun adı, **Mecaplast İşçi Tiyatrosu**'ydü ve bu işyerinden pek çok arkadaşımız da rol almıştı bu oyunda, etkinliğe katılanlar hatırlarlar. Gelişmelere sonradan eklenen biri olarak, bu satırların yazarı, hâlâ öyle bir tiyatro var diye biliyordu. Yokmuş artık...

Derya'nın anlattıklarına göre, önce Gebze Şubesi'nin bir odasında çalışıyorlarmış, sonra bir takım sorunlar yaşanmış ve bu imkân ellerinden gitmiş. Prova yapacak yer, toplanılacak salon bulamadıkları için **BİLKAR**'ın kapısını çalmışlar, onlar kendilerine yardımcı olmuşlar. **Emek** ile **Derya** **Japon Kuklası** oyununda tanışmış, "onlara destek vermek amacıyla gitmiştim" diyor **Derya**.

Sendikalarda kültür sanat birimleri olmalı

Emek, sendikaların bu tür işçi tiyatrolarını desteklemesi gerektiğini düşünüyor "Bence sendikalarda kültür sanat birimi olmalı, bu sendikanın dışarıya bakan yüzünü yumuşatması açısından çok önemli. Ezilenlerin, işçi

BİLKAR
BİLİMSEL KÜLTÜREL ARAŞTIRMALAR YAYINCILIK ÜRETİM KOOPERATİFİ

kadınsan

Yöneten
Abbas Kırçıl

Yazarlar
Dario Fo
Halil Yeni
Hülya Meletli

Bu kadın
Derya Ağdaş
Diğer Kadın
Emek Nalbant
Öteki Kadın
Hülya Meletli

YER: OSMAN HAMDİ BEY SAHNESİ
TARİH : 06/01/2014 SAAT: 19:00

efe
GARTN

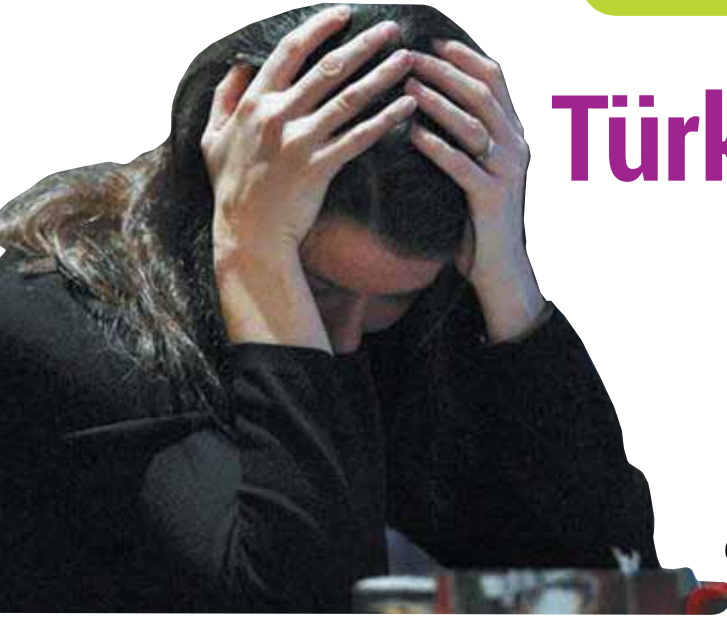
byFaerDdizayn

sınıfının da bir kültürü, kendine ait bir sanatı var. Tiyatro yoluyla neler katılabilir sendikal mücadeleye? Çok şey katılabilir. Üretim hızlanmış, vardiyalı sistem almış başını gidiyor, kendimize hiç zaman ayıramıyoruz. Ben tırma-lyorum resmen, tiyatroyla ilgileniyorum. Üç vardiya çalışıyorum, 16.00-12.00 vardiyasında çalıştığımda, bir hafta provalara gidemiyorsun. Buna rağmen bir şeyler yapmaya çalışıyorum. Sendikalar bu araçtan yararlanmalı, bizlere destek vermeli, kültür sanata bütçe ayırmalı." diyor.

Derya da başıyla **Emek**'in söylediklerini onaylıyor ve tiyatronun artık çok da masraflı bir sanat dalı olmadığını vurguluyor. "Dekorlu oyunlarımızda bile dekoru oradan buradan topluyoruz. Örneğin 'Nereye Payidar?' oyununda bir manken lazım oldu. Akşam provadan dönüyoruz, bir mağaza manken atmış, sevinçten öldük. Çoğu zaman kendi cebimizden alıyoruz. Tiyatro çok iyi bir örgütlenme aracıdır, niye kullanılmaz bilemiyorum. İşçi sağlığı güvenliği konusunda, işyerlerinde küçük skeçler oynatalım, diyoruz, bu o kadar etkileyici olur ki..."

İki genç kadın da tiyatro oyunculuğu konusunda ısrarlılar, "Aramızdaki dostluğu da, kadın dayanışmasını da tiyatro sayesinde kazandık. Tiyatro dostluk, tiyatro kardeşlik demektir." diyorlar. Gebze civarında oturan kadınlara bu oyunu kaçırmayın, diyoruz. Çünkü, oynanan bizim hayatımız. ■

Türkiye'de kadınlar depresyonda

Türkiye Kronik Hastalıklar ve Risk Faktörleri Sıklığı Araştırması'na göre kadınlar erkeklere oranla daha fazla depresyona giriyorlar. Son dönemlerde iyice artan kadına yönelik şiddet, yoksulluk kadınlarda depresyonu artırıyor.

Türkiye Kronik Hastalıklar ve Risk Faktörleri Sıklığı Araştırması'na göre toplumun yüzde 9'unun depresyonda olduğu ortaya çıktı. Araştırmada yüzde 8.6 ile en fazla depresyonda olan kadın İç Anadolu'da, en az depresyonda olan kadın yüzde 3.8'le Doğu Marmara'da bulunuyor.

Türkiye'de yaşayanların ruh sağlığına yönelik yapılan araştırmada, kadınların yüzde 12'sinin, erkeklerinse yüzde 6'sının depresyonla mücadele ettiği belirlendi. Kadınları depresyona sokan etkenler arasında yoksulluk ve şiddet birinci planda

yer alıyor. Araştırmada yaş ile depresyon arasındaki bağlantı da ayrıca incelendi.

15-24 yaş aralığındaki erkeklerde depresyon görülme oranı yüzde 2.1 iken, aynı yaş grubunda bulunan kadınlarda bu oran yüzde 4.4 civarında bulunuyor. **25-34** yaşındaki erkeklerin yüzde 2.6'sında görülen depresyon, aynı yaş grubundaki kadınlarda yüzde 6.8 çıktı.

Araştırmada her iki cinsiyette yaşın ilerlemesi ile ruh sağlığı probleminin arttığı görülüyor. **45-54** yaş aralı-

ğında olan erkeklerin yüzde 2.3'ü, kadınlarinsa yüzde 7.4'ü depresyondan muzdarip. **65-74** yaş grubunda erkeklerin yüzde 3.4'ünün, kadınlarinsa yüzde 6.5'inin depresyon hastası olduğu tespit edildi.

Toplumdaki cinsiyet eşitsizliği ve kadının uğradığı ayrımcılıklar, onların ikinci sınıf vatandaş olarak görülmesi, değersizlik duygularını körüklüyor... Kadın depresyonlarında sosyal etkenlerin büyük rol oynadığını gösteriyor araştırma sonuçları... ■

Orta yaşta proteinden uzak durun

ABD'de yapılan bir araştırma, beslenme uzmanları arasında tartışma yarattı. Araştırmaya göre fazla et, süt, yumurta ve peynir tüketilmesi sağlığa sigara kadar zararlı.

Southern California Üniversitesi'nde yürütülen araştırmada, 18 yıl boyunca 6 bin kişinin mercek altına alındığı ve orta yaşta fazla protein tüketmenin ömrü kısalttığı belirtildi. Araştırmacılar, protein bakımından zengin beslenmenin kanserden ölme riskini 4 kat artırdığı görüşünde.

Özellikle hayvansal proteinin bitkisel proteine kıyasla daha zararlı olduğu ifade ediliyor. Buna göre, et, süt, yumurta ve peynir gibi gıdalarda bulunan hayvansal proteinin fazla tüketilmesi günde 20 sigara içmeye eşdeğer. Aynı araştırma, orta yaşta zararı tespit edilen protein tüketimininse ileri yaşta

faydalı olduğunu gösteriyor.

Araştırmanın sonuçları bilim dünyasında tartışma yaratmış durumda. Bazı uzmanlar, protein tüketiminin sigaraya benzetilmesine tepki gösteriyor. Sigaranın etkilerini peynir ve süt tüketimiyle kıyaslamının doğru olmadığı dile getiriliyor. ■

Meme kanserine önleyici tedavi

İngiltere'de meme kanserini önleyici yeni bir uygulama başlatılıyor. Sağlık hizmetleri çerçevesinde meme kanseri risk grubunda bulunan kadınlara önleyici bir ilaç tedavisi önerilebilecek.

İngiltere'de aile geçmişinde kanser olan ve genetik olarak risk grubunda bulunan binlerce kadına önlem amaçlı ilaç tedavisi önerilecek.

Ulusal Sağlık Hizmetleri kapsamında İngiltere'de resmi bir kılavuz yürürlüğe giriyor. Kılavuzda beş yıl süreyle uygulanacak tamoksifen tablet ilaç tedavisinin meme kanseri riskini yüzde 40 oranında azaltacağı vurgulanıyor.

Yüksek risk grubu

Önleyici ilaç tedavisinin yüksek risk taşıyan kadınlarda mastektomi operasyonu için bir alternatif olabileceğine değinildi. Hazırlanan sağlık planı çerçevesinde en az yüzde 17 meme kanseri riski taşıyan 35 yaş üstü kadınlar önleyici ilaç programından yararlanabilecek. Programa dahil olan kadınlar beş yıl boyunca her gün bir hap alacak. Programın maliyeti yıllık 75 Lira olarak belirtildi.

Uzmanlar, seçeneklerin dikkatle değerlendirilmesi gerektiğinin altını çiziyor.

Meme kanserinde Angelina Jolie gibi çok yüksek risk grubuna dahil kadınların mastektomi operasyonuna başvurabileceği belirtilenler arasında. Bu operasyonun bazı durumlarda ömür boyu meme kanserine yakalanma riskini neredeyse sıfıra indirdiği biliniyor. ■

Öfkeyle kalkan...

Amerikan Harvard Üniversitesi'nin binlerce kişi üzerinde yaptığı araştırma, öfkenin kalp krizi riskini artırdığını gösterdi.

Araştırmaya göre, çabuk öfkelenen kişilerin kalp krizi ve felç geçirme riski, sakin olanlara göre daha yüksek. Riskin, özellikle öfkelenindikten sonraki 2 saatte en üst seviyeye çıktığı belirtiliyor. Buna göre, bu sürede kişinin kalp krizi geçirme riski 5 kat, felç geçirme riski ise 3 kat artıyor.

Kalp hastası olmak, riski daha da yükseltiyor. Uzmanlar, nadiren öfkelenmenin sağlık açısından büyük sorun oluşturmadığını, ancak öfke sürekliye dikkat etmek gerektiğini belirtiyor.

Öfkenin kalp krizi riskini neden artırdığı tespit edilebilmiş değil. Ancak uzmanlar, öfkenin vücutta yarattığı fizyolojik değişikliklerin risk faktörü olabileceğini ifade ediyor.

Ayrıca öfke kadar stres kontrolü de önemli. Stres ve öfkeyle baş etmek için yoga ve egzersiz gibi yöntemlerin denenebileceği dile getiriliyor. ■

Hazırlayan: Selgin Zırlı Kaplan

Peynirli lezzetler...

Dünyanın birçok yerinde peynir, mutfakların vazgeçilmez lezzeti. İster sıcak, ister soğuk, ister tencere, ister fırın yemeği olsun, peynirin çok çeşitli kullanımına rastlamak mümkün. Bizim mutfağımızda da peynir büyük öneme sahip. Bu sayımızda, lezzetini peynirin belirlediği nefis iki tarife yer verdik. Şimdiden afiyet olsun.

Peynirli muffin

Malzemeler:

Yarım demet taze soğan / 40 gr ceviz içi / 2 yumurta
80 ml zeytinyağı / 125 ml süt / 200 g labne peyniri
200 g un / Tuz, karabiber / 2 tatlı kaşığı kabartma tozu
100 g eski kaşar rendesi / 75 g kuru domates

Yapılışı: İlk olarak fırınınızı 180 derecede ısıtın. Soğanları ince ince doğrayın, ceviz içi ve kuru domatesi çok küçük olmayacak şekilde ufalayın.

Ayrı bir kapta yumurta, zeytinyağı, süt, labne peynirini karıştırın, karabiber ve tuzu ekleyin. Un, kabartma tozu ve peynir rendesini de ekleyerek karıştırın. Ceviz, soğan ve domates tanelerini karışıma ekleyip birkaç kez daha karıştırın. Karışımı, yağlanmış muffin kalıplarına veya doğrudan kalıplara yerleştirdiğiniz muffin kağıtlarına dökün. Fırında 25-30 dakika pişirin. Afiyet olsun...

Koyun peynirli mücver

Malzemeler:

2 adet kabak / 1 su bardağı rendelenmiş koyun peyniri
2 yumurta / bir avuç maydonoz / bir avuç dereotu
1/2 su bardağı un / 1 paket kuru maya (yaklaşık 2 yemek kaşığı)
Tuz / Kızartmak için zeytinyağı

Yapılışı: Kabakları yıkayıp soyduktan sonra rendeleyin. 1 tatlı kaşığı tuz ekleyip 15 dakika ılık bir ortamda bekletin. Tel süzgece koyup bastırarak suyunu süzün. Kabak rendesini derin bir kaseye koyun. Kuru mayayı ve yumurtaları ekleyin. İnce kıyılmış maydonoz ve dereotunu da ekleyerek iyice karıştırın. Daha sonra rendelenmiş koyun peynirini de (isteğe göre farklı peynir çeşitleri kullanılabilir) ekleyerek bir kez daha karıştırın. Karışıma yarım su bardağı unu da boşaltın, dikkatli bir şekilde karıştırın. İyice karıştırdıktan emin olduğunuzda üzerini nemli bir bezle örterek ılık bir ortamda 30 dakika bekletin. Hamur benzeri kabarmış bir karışım elde edeceksiniz. Kızgın tavada biraz zeytinyağı ile karışımdan birer kaşık koyarak her iki tarafı da iyice kızarana kadar pişirin. Afiyet olsun.

Akdeniz'de Kadın İstihdamının Seyri

Derleyenler: Ayşe Buğra, Yalçın Özkan / İletişim Yayınları / Ocak 2014

Son dönemlerde özellikle Batı edebiyatında, ünlü yazarların hayatının bir döneminde yaşadığı gerçek kadın emeği, kadın istihdamı çalışmalarında bir artış olduğunu daha önce yazmıştık. Gerçekten de eskiye göre artık daha az kaynak sıkıntısı çekiyoruz. Ayşe Buğra ve Yalçın Özkan tarafından derlenen, İletişim Yayınları'ndan 2014'ün ilk ayında, biz sendikali

kadınlar hükümetin kadın istihdamı paketini tartışırken piyasaya çıkan kitap, gerçekten de çok ufuk açıcı oldu. Derlemede İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye ve Mısır'da kadın istihdamı sorunlarının tartışıldığı beş makale yer alıyor. İstihdam ele alınırken bu ülkelerde ortak olan Akdeniz refah rejiminin özellikleri, benzerlik ve farklılıkları da toplumsal cinsiyet unsuru

işin içine katılarak ele alınıyor. Toplumsal cinsiyet temelli yaklaşım kadın çalışmasına, bu toplumdaki bakış biçimindeki ortaklıkları da çok çarpıcı bir biçimde gösteriyor. Beş ülkede kadınların toplumdaki ve çalışma yaşamındaki konumu, aileyi ve dini merkeze alan değer ve geleneklerle şekillenmiş durumda. Bence okunmalı. ■

Aşkın Kalplerimizdeki Mutat Yolculuğu

Sibel K. Türker / Can Yayınları / 2014

Sibel K. Türker, bu kez “aşk”ı ele almış hikâyelerinde. Çoğu kadın hikâyeleri, esasında aşklar da kadın mekânlarında geçiyor. Anneanne, torun, kız birlikte yaşayan üç kadın, yalnız yaşayan başka bir kadın, kız torun, babaanne, hep kadın kadına bir dünya var. Bu huzurlu dünyalar erkeklerin girmesiyle çoğu kez bozuluyor. Bir taraftan

da onlar yolcu gibiler, giriyor ve çıkıyorlar kadın yaşıntılarından. Kadınlar kızlarına bu ortamda, gayet gerçekçi aşk tanımları yapıp “aman kızım aman sevmeyi, sevil” diyorlar. Sonra en büyük aşkını Azrail’le yaşayan başka bir kadın. Ve aşk hikâyesi yazmaya kalkıp da, hikâyeyi ölümlerle bitiren yazar kadın...

Esasında hepsi kadınlara beş kuruşluk değer, üç kuruşluk hak verilmeyen bir toplumda onların “aşk” diye nelere katlandığını, aşkın mutat yolculuğu sonucunda varılan yerin neresi olduğunu pek güzel anlatıyor. Gerçek nerede başlıyor, gerçeküstü nerede bitiyor pek anlayamıyoruz, tıpkı pek çok kadının yaşadığı hayatlar gibi... ■

Sınır Bilgisi – Siyasal İktidar, Toplumsal Mekân ve Kadına Yönelik Şiddet

Elif Çelebi, Didem Havlioğlu, Ebru Kayaalp / Ayizi Kitap / Mart 2014

Kitap Ankara'nın kadın yayınevi Ayizi Yayınları'ndan Mart 2014'te çıktı. Yani daha buharı üzerinde. Elif Çelebi, Didem Havlioğlu, Ebru Kayaalp tarafından derlenmiş. Kadına yönelik şiddeti doğuran nedenlerden biri de sınır ihlâlidir. Dışına çıkmamaları gereken alandaki iktidar, onları şiddetle durdurmak ister. İktidarın yanı sıra hukuk sistemi de erkek egemendir. Kadına yönelik şiddeti, ceza gerektiren diğer şiddet türlerinden ayırır. Dışarıda bir

adamin burnunu kırdığınızda bu suçtur, hafif yaralama ya filan girer, çok olmasa da para veya hapis cezası vardır. Ama evde koca karısını dövdüğünde bu aile meselesi oluyor, hastaneden karakola, oradan da mahkeme salonlarına kadar herkes sizi bu işin olabirliği üzerinden ikna etmeye çalışıyor. Çünkü, sınırı aşan kadınlar oluyor hep. Ama kadının ezilmeye, sömürüye karşı direnişi de, isyanı da, buralarda yeşeren bilinç de esasında sınırların

dışına çıkıldığında oluşuyor. O nedenle cinsiyetin üretildiği alanlara bakmak önemli, İrvin Cemil Schick'in makalesi bu anlamda ufuk açıcı. Şemsa Özar, Burcu Yakut Çakar da, boşanmış, klasik aile yapısının dışına çıkmış kadınların ekonomik yönden, sosyal açıdan nasıl tekrar sınırlar içine çekilmeye çalışıldığını incelemişler. N.Ç davası özelinde feminist hukukun en fazla kafa yorduğu sorunlardan biri tecavüz ve rıza, incelenmiş. Mutlaka okunmalı. ■

Meçhul Öğrenci Anıtı

Buraya bakın, burada, bu kara mermerin altında
Bir teneffüs daha yaşasaydı,
Tabiattan tahtaya kalkacak bir çocuk gömülüdür
Devlet dersinde öldürülmüştür.

Devletin ve tabiatın ortak ve yanlış sorusu şuydu:
- Maveraünnehir nereye dökülür?
En arka sırada bir parmağın tek ve doğru karşılığı:
- Solgun bir halk çocukları ayaklanmasının kalbine!dir.

Bu ölümü de bastırmak için boynuna mekik oyalı mor
Bir yazma bağlayan eski eskici babası yazmıştır:
Yani ki onu oyuncakları olduğuna inandırmıştım

O günden böyle asker kaputu giyip gizli bir geyik
Yavrusunu emziren gece çamaşırcısı anası yazmıştır:
Ah ki oğlumun emeğini eline verdiler

Arkadaşları zakkumlarla örmüşlerdir şu şiiri:
Aldırma 128! İntiharın parasız yatılı küçük zabıt okullarında
Her çocuğun kalbinde kendinden büyük bir çocuk vardır
Bütün sınıf sana çocuk bayramlarında zarfsız kuşlar gönderecek

Ece Ayhan